

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bc. MILAN LÁTAL

VI. ročník – kombinované studium

Obor: Pedagogika – sociální práce

**Specifikace a rozdíly výkonu vazby a výkonu trestu
odnětí svobody ve Vazební věznici Olomouc**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.**

Olomouc 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací, pod vedením své vedoucí diplomové práce.

V Olomouci dne 4. dubna 2011

.....

Poděkování

Velmi děkuji za odborné vedení, za cenné rady, připomínky a za věnovaný čas své vedoucí diplomové práce Mgr. Dagmar Pitnerové, Ph.D. A také všem, kteří mi byli jakkoliv nápomocni.

OBSAH

Úvod	7
1 Výkon vazby	9
1.1 Vymezení pojmu.....	10
1.2 Výkon vazby dospělých obviněných	12
1.3 Výkon vazby mladistvých a mladých obviněných	16
1.4 Výkon vazby se zmírněným režimem	19
2 Činnost zaměstnanců při zabezpečování výkonu vazby	23
2.1 Náplň práce sociálního pracovníka.....	24
2.2 Činnost ostatních odborných zaměstnanců.....	27
2.3 Činnost vrchních dozorců a dozorců výkonu vazby	32
3 Výkon trestu odnětí svobody	38
3.1 Vymezení pojmu.....	41
3.2 Výkon trestu odnětí svobody s dozorem.....	43
3.3 Výkon trestu odnětí svobody dočasně eskortovaných	46
4 Činnost zaměstnanců při zabezpečování výkonu trestu odnětí svobody	48
4.1 Náplň práce sociálního pracovníka.....	49
4.2 Činnost ostatních odborných zaměstnanců.....	54
4.3 Činnost vychovatele výkonu trestu odnětí svobody	59
5 Spolupráce zaměstnanců výkonu vazby a trestu s ostatními zaměstnanci.....	64
6 Rozdíly mezi výkonem vazby a výkonem trestu odnětí svobody.....	66

7	Výzkumné šetření	71
7.1	Stanovení cíle a výzkumných předpokladů	71
7.2	Organizace výzkumného šetření, metodologie a cílová skupina	72
7.3	Vlastní výzkumné šetření – výsledky výzkumného šetření	81
7.4	Interpretace výsledků	87
7.5	Výzkumné závěry	93
	Závěr	96

Literatura a prameny

Seznam příloh

*„Přesvědčí-li mě kdo a ukáže, že správně nesoudím nebo nejednám,
rád ustoupím, neboť hledám pravdu a ta nikdy nikomu neuškodila.
Škodu trpí, kdo trvá při svém bludu a v nevědomosti.“*

Marcus Aurelius: Hovory k sobě¹

¹ ŠKUTINA, V. *Na hradě plném bláznů*. Praha: Naše vojsko, 1990, s. 44.

ÚVOD

Je mnoho událostí v životě člověka, které v podstatě ani nezaregistruje, nevnímá je, považuje je za samozřejmé, každodenní, nestojící za zvýšenou pozornost. Ale je i několik událostí v životě člověka, které vnímá velmi intenzivně, pamatuje si je celý život. Radostné události, jako je narození dítěte, životní úspěch bližních i svůj nebo třeba i výhra v loterii, patří mezi ty, které si rádi pamatujeme a rádi na ně vzpomínáme. Ale v životě člověka je i několik situací, které jsou nemilé, nepříjemné, frustrující. Může se jednat o smrt blízké osoby, výrazný osobní neúspěch, jakákoliv životní prohra. To jsou situace, na které by každý z nás nejraději a co nejrychleji zapomněl. Pro většinu z nás je takovou událostí i vzetí do vazby nebo výkon trestu odnětí svobody, jakožto nejpřísnější formy trestu. Jde o traumatizující situaci, která je pro většinu lidí velkou psychickou zátěží. Výkon vazby i výkon trestu je, jak uvádím v teoretické části své diplomové práce, těžký jak pro obviněné a odsouzené, jejich rodinné příslušníky, ale i pro všechny zaměstnance věznice, kteří přicházejí s obviněnými a odsouzenými do styku. V žádném případě nechci opomíjet oběti trestných činů a jejich rodinné příslušníky, pouze toto téma není cílem mé diplomové práce.

Cílem mé práce je seznámení s výkonem vazby a výkonu trestu odnětí svobody, s činností odpovědných zaměstnanců obou oddělení, poukázat na rozdíly mezi uvedenými odděleními. Ve výzkumné části prokázat, jak vnímají obvinění a odsouzení svůj pobyt a navrhnout možnosti zlepšení práce ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.

Práce je rozčleněna do sedmi kapitol. V první vymezují pojem výkon vazby a popisují výkon vazby dospělých obviněných, mladistvých a mladých obviněných a výkon vazby se zmírněným režimem. V druhé kapitole pak činnost zaměstnanců při zabezpečování výkonu vazby. Třetí kapitola je o vymezení pojmu výkon trestu odnětí svobody, o výkonu trestu odnětí svobody s dozorem a o výkonu trestu odnětí svobody dočasně eskortovaných. Čtvrtá kapitola je věnována činnosti zaměstnanců zabezpečujících výkon trestu odnětí svobody. Spolupráce zaměstnanců výkonu vazby a výkonu trestu s ostatními zaměstnanci věznice je popsána v páté kapitole. Některé zásadní rozdíly mezi výkonem vazby a výkonem trestu odnětí svobody jsem

uvedl v šesté kapitole. Sedmá kapitola je věnována stanovení cílů a výzkumných předpokladů, organizaci šetření, cílové skupině a metodologii. Výzkumné šetření bylo provedeno metodou dotazníku. V této kapitole jsem také uvedl samotné výsledky šetření, interpretaci výsledků a závěry výzkumného šetření.

Zlepšení podmínek pro obviněné by se jistě i kladně projevilo ve vnímání veřejnosti a sdělovacích prostředcích. V současnosti jsou obvinění vnímáni stejně nebo i hůře než odsouzení. Vyspělá společnost by na změně stávajícího stavu měla mít zájem. Čím častěji na tuto skutečnost poukážeme a upozorníme, tím lépe.

1 VÝKON VAZBY

V životě každého jedince se může stát, že se ocitne v situaci, kdy je omezen v pohybu na svobodě umístěním do výkonu vazby. Protože se nejedná o formu trestu, ale nutné omezení, je tudíž nezbytné, co nejvíce minimalizovat negativní důsledky tohoto opatření. Profesionální a lidský přístup zaměstnanců věznice přicházejících do styku s vazebně vězněnými osobami je základním předpokladem k účelnému výkonu vazby. Vazebně stíhaná osoba je díky presumci neviny považována za bezúhonnou. Dokud není pravomocně rozhodnuto o vině, je naší povinností pohlížet na každého tak, že se ničeho nezákonného nedopustil.

V § 2 Zákona o výkonu vazby je uvedeno následující: *„Dokud není pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu vyslovena vina, nelze na toho, kdo byl vzat do vazby (dále jen "obviněný"), hledět, jako by byl vinen. Během výkonu vazby smí být obviněný podroben jen těm omezením, která jsou nutná ke splnění účelu vazby z hlediska jejího důvodu a k zachování stanoveného vnitřního pořádku a bezpečnosti. Ve výkonu vazby nesmí být ponižována lidská důstojnost obviněného a nesmí být podrobován fyzickému ani psychickému nátlaku.“*²

Z toho vyplývá, že naší snahou musí být nevystavovat vazebně stíhané jakékoliv formě tenze, to je nepříjemnému pocitu vnitřního napětí, tlaku či neklidu.³ A tlak na vazebně stíhané je velice silný. Daleko větší než na odsouzené vězněné. Ti už vědí, „co je čeká“. Nejsilnější tlak je v prvopočátku věznění a pak před soudním jednáním. Především na začátku je nutné vést s obviněnými častý dialog – komunikační akt, v němž se dotyční střídají v roli mluvčího a posluchače.⁴

Toho využívá každý odborný zaměstnanec, který má na starosti prvotní „poučení“ přibylého obviněného při vstupním pohovoru na přijímacím oddělení v období iniciační fáze uvěznění směřující k minimalizaci obtíží spojených s uvězněním. Především u těch obviněných, kteří jsou ve výkonu vazby poprvé.

Vždy dochází k vzájemné interakci – vzájemné ovlivňování lidí v bezprostředním styku, ať si to přejeme nebo ne.⁵

² Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

³ HARTL, P. *Psychologický slovník*. Praha: Budka, 1994, s. 208.

⁴ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995, s. 48.

⁵ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 1998, s. 310.

Ke každému obviněnému je nutno přistupovat odlišně, každý člověk je samostatná individualita – základní kvalita osobnosti daná odlišností od druhých, snaha odlišit se od druhých.⁶ Z toho plyne nutnost individuálního přístupu, nutnost dát si pozor na „profesionální“ přístup a paušalizaci.

Neméně důležité je umění empatie, snaha porozumět prožitkům a pocitům jiné osoby a snaha pochopit je.⁷ GEIST hovoří o vcítění jako snaze o spoluprožívání a porozumění jiného, které umožňuje jakousi identifikaci s jiným, a tím také porozumění jeho psychickým procesům.⁸

1.1 Vymezení pojmu

Výkon vazby je dočasným omezením na svobodě a určitých práv jednotlivce. Aby nedocházelo k žádným jiným omezením práv obviněných, dbá dle § 29 zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby svým dozorem krajský státní zástupce krajského státního zastupitelství, v jehož obvodu je výkon vazby vykonáván.⁹

Ochranu práv obviněných také zajišťuje znění § 60 Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti 109/1994 Sb., kterou se vydává Řád výkonu vazby. V prvním odstavci upravuje možnost zasílání stížností a žádostí obviněných:

*„Stížnosti a žádosti k uplatnění svých práv a oprávněných zájmů může obviněný adresovat jak státním orgánům České republiky, tak mezinárodním orgánům a organizacím, které jsou na celosvětové i evropské úrovni považovány za součást procesu získávání a prošetřování informací o porušování lidských práv“.*¹⁰

A v druhém odstavci konkretizuje některé orgány a organizace:

Mezinárodními orgány a organizacemi uvedenými v odstavci 1 jsou zejména:

- a) Výbor pro lidská práva, Ženeva,
- b) Komise pro lidská práva OSN, Ženeva,
- c) Úřad pro lidská práva, Ženeva,
- d) Výbor pro odstranění rasové diskriminace, Ženeva,
- e) Výbor proti mučení, Ženeva,

⁶ HARTL, P. *Psychologický slovník*. Praha: Budka, 1994, s. 77.

⁷ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1998, s. 64.

⁸ GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha: VICTORIA PUBLISHING, a. s., 1992, s. 526.

⁹ Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti 109/1994 Sb., kterou se vydává Řád výkonu vazby.

- f) Komise OSN pro postavení žen, Vídeň,
- g) Výbor pro práva dítěte, Ženeva,
- h) Vysoký komisař OSN pro lidská práva, Ženeva,
- i) Vysoký komisař OSN pro uprchlíky, Ženeva, včetně pobočky v Praze,
- j) Evropský soud pro lidská práva, Štrasburk,
- k) Výbor pro zabránění mučení, Štrasburk,
- l) Vysoký komisař OBSE pro národnostní menšiny, Haag,
- m) Úřad OBSE pro demokratické instituce a lidská práva, Varšava,
- n) Amnesty International, Londýn, včetně pobočky v Praze,
- o) Mezinárodní Federace pro lidská práva, Paříž,
- p) Mezinárodní helsinská federace pro lidská práva včetně pobočky v Praze,
- r) Mezinárodní společnost pro lidská práva, Frankfurt,
- s) Mezinárodní romská unie, Texas,
- t) Mezinárodní výbor Červeného kříže, Ženeva, včetně pobočky v Praze. ^{“11}

Institut výkonu vazby je z lidského i profesionálního hlediska velmi obtížný nejen pro obviněné vězněné osoby, ale i pro příslušníky vězeňské služby a občanské zaměstnance vězeňské služby. Obvinění mají sice řadu práv, ale logicky i řadu omezení plynoucích ze specifické situace, v níž se ocitli. Aby nedocházelo ke zbytečným nedorozuměním a případným excesům, je nutné dodržování pravidel z „obou stran“. To upravuje paragraf 1 Zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby:

„Účelem zákona je upravit podmínky výkonu vazby v trestním řízení, zejména stanovit práva a povinnosti osob ve vazbě, postavení příslušníků a občanských pracovníků (dále jen "zaměstnanci") Vězeňské služby České republiky (dále jen "Vězeňská služba") a dalších osob při zajišťování výkonu vazby a upravit dozor nad tímto výkonem.“¹²

Člověk obviněný ze spáchání trestného činu může být soudem vzat do vazby pouze ze tří důvodů uvedených v trestním řádě:

- a) je-li obava, že uprchne nebo se bude skrývat, aby se vyhnul trestnímu stíhání nebo trestu – tzv. útěková vazba
- b) je-li obava, že bude působit na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak

¹¹ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti 109/1994 Sb., kterou se vydává Řád výkonu vazby.

¹² Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

c) mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání – tzv. koluzní vazba

d) je-li obava, že bude pokračovat v trestné činnosti, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo jím hrozil – tzv. předstižná vazba.

Účelem výkonu vazby není převýchova, ale pouze výše uvedené tři důvody. Platí zde presumce neviny. Ve vazbě může být obviněný podroben jen těm omezením, která jsou nezbytná ke splnění účelu vazby a k zachování vnitřního pořádku. Bez ponižování lidské důstojnosti a jakéhokoliv nátlaku.¹³

Osoby ve výkonu vazby mají proto všechna práva jako ostatní občané, mimo ta, která jsou omezena v platných zákonných předpisech. Omezení jsou uvedena v Ústavě České republiky a Listině základních práv a svobod.

Čl. 7 odst. 1) Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem. Odst. 2) Nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.

Čl. 8 odst. 2) Nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Nikdo nesmí být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostát smluvnímu závazku. Odst. 5) Nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu.¹⁴

1.2 Výkon vazby dospělých obviněných

Výkon vazby u dospělých obviněných patří mezi nejnáročnější činnosti u vězněných osob. Už jenom tím, že se jedná o nejpočetnější skupiny vazebně stíhaných. Jedná se o osoby prvotrestané, více trestané, ale i o zkušené recidivisty. O to je práce s nimi náročnější, protože neexistuje žádný obecný návod, jak s těmito vězněnými zacházet a jak se k nim chovat. Pochopitelně vždy v rámci zákona a všech platných právních předpisů. To znamená humánně, nenarušující jejich lidskou důstojnost. Ale také, když je to třeba, rázně a bez pardonu. Zejména

¹³MAŘÁDEK, V. *Výkladový slovník Penologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2003, s. 93-94.

¹⁴DAVID, R. *Ústava České republiky. Listina základních práv a svobod*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, s. r. o., 2005, s. 208-209.

v situacích, kdy ohrožují zdraví nebo život svůj, spoluvězňů nebo zaměstnanců věznice.

Důležitým faktorem je umísťování obviněných na cely, a to tak, aby nebyly porušeny žádné zákonné normy a naopak, aby byly dodrženy všechny normy upravující umísťování obviněných. Zejména je nutné dodržet znění § 7 Zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby a to, že:

(1) Odděleně se umísťují:

a) muži od žen,

b) obvinění, u nichž je důvodem vazby obava, že budou mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání,³⁾ od ostatních obviněných,

c) obvinění, proti nimž je vedeno společné řízení,

d) obvinění, kteří jsou stíháni pro některý z trestných činů uvedených v § 88 odst. 4 trestního zákoníku, od ostatních obviněných,

e) obvinění, kteří jsou stíháni pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, a obvinění, kteří nebyli dříve odsouzeni k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, od ostatních obviněných,

f) obvinění od pravomocně odsouzených,

g) obvinění, u nichž je podezření na infekční nebo duševní onemocnění,

h) obvinění ve vazbě z důvodů uvedených v § 350c trestního řádu od ostatních obviněných.

(2) Obviněný, který o to požádá, se umístí do cely určené výlučně buď pro kuřáky, nebo pro nekuřáky.

(3) Při rozhodování o umísťování obviněných do cel je třeba respektovat pokyn soudu a v přípravném řízení i státního zástupce k oddělenému umístění obviněných a podle možnosti přihlížet též k dalším hlediskům a skutečnostem, zejména k věku obviněných, stupni jejich narušení, životním návykům a osobním vlastnostem.

(4) Obviněný, který se ve vazbě chová agresivně nebo soustavně porušuje řád výkonu vazby nebo vnitřní řád věznice, se umístí ve zvláštní cele, odděleně od ostatních obviněných.¹⁵

¹⁵ Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

V odůvodněných případech může rozhodnout o přemístění na jinou celu, nebo umístění obviněného samostatně na jeho žádost vedoucí oddělení Výkonu vazby a trestu, kterému byla tato pravomoc delegována ředitelem věznice.

Obvinění mají právo, dle možností věznice, se účastnit preventivně výchovných, vzdělávacích, zájmových a sportovních programů. Nabídka je odvislá od umístění obviněného na oddělení a aktivitách příslušníků a občanských zaměstnanců na jim přidělených odděleních. Vždy je ale snahou, aby nabídka byla na jednotlivých odděleních vyvážená. Nabídka aktivit a podrobný rozpis všech práv a povinností je rozepsán ve Vnitřním řádu.

Cíle těchto programů a nabídky aktivit upřesňuje znění IV. Hlavy, článek 20 Vnitřního řádu pro obviněné Vazební věznice Olomouc:

(1) Cílem preventivně výchovných, vzdělávacích, zájmových a sportovních programů je omezení negativních účinků izolace obviněných od společnosti naplněním volného času smysluplnou činností, odstranění syndromu nudy a zkrácení doby, kterou tráví obvinění přímo v celách.

(2) Věznice nabídne obviněným, podle aktuálních možností a podmínek, účast v některém z preventivně výchovných, vzdělávacích, zájmových nebo sportovních programů.

(3) Aktivita jednotlivých programů zacházení jsou realizovány v kulturních nebo společenských místnostech, celách popřípadě ložnicích, kancelářích zaměstnanců věznice anebo ve venkovních prostorech (víceúčelová hřiště, vycházkové prostory).

(4) Obvinění se do jednotlivých programů zacházení přihlašují prostřednictvím vrchního dozorce nebo přímo u zaměstnance věznice pověřeného vedením aktivity, programu. Počet zvolených aktivit není obviněným žádným způsobem limitována, přihlíží se pouze k celkovému chování obviněných, jejich aktuálnímu zdravotnímu stavu, možnostem věznice a hlediskům uvedeným v § 7 ZVV. Obvinění, u nichž jsou dány důvody vazby podle § 67 písm. b) trestního řádu, se aktivit programů zacházení účastní odděleně od ostatních obviněných.

(5) Při nabídce aktivit jednotlivých programů věznice využívají co nejširší škály forem, metod a prostředků, které předpokládají aktivní přístup obviněných včetně prvků sebeobsluhy.¹⁶

¹⁶ Vnitřní řád pro obviněné Vazební věznice Olomouc.

Preventivně výchovné programy vedené ve Vazební věznici Olomouc u dospělých obviněných: komunikace, psychologická poradna, psychagogika, sociálně-psychologický výcvik, modelářské výtvarné techniky, prevence drogových závislostí a podpora zdravého životního stylu, prevence HIV/AIDS, kreativní aktivity, výcvik sociálních dovedností.

Vzdělávací programy realizované ve Vazební věznici v Olomouci u dospělých odsouzených: dopravní kurz, trh práce a profesní typologie, vzdělávací cyklus Evropan, všeobecně vzdělávací cyklus

Zájmové aktivity realizované ve Vazební věznici Olomouc u dospělých obviněných: všeobecně vzdělávací cyklus, video-zajímavosti, sledování aktuálních informací prostřednictvím médií, kroužek ručních prací, hraní her na PC, filmový kroužek, bohoslužba.

Sportovní aktivity realizované ve Vazební věznici Olomouc u dospělých obviněných: sportovně-relaxační aktivity.

Po všech typech programů a nabídce aktivit je poměrně velká poptávka. Realizace těchto programů výrazně napomáhá ke „zdravé aklimatizaci“ obviněných ve výkonu vazby, ke snížení jejich tenze a k úspěšnějšímu plnění účelu výkonu vazby bez zbytečných negativních jevů a minimalizaci mimořádných událostí. Snižuje se riziko nudy a tím i počet sebepoškozujících nebo sebevražedných pokusů obviněných, plynoucích z nedostatku činnosti a tím „černých“ myšlenek.

Sebepoškozující a sebevražedné myšlenky se u člověka objevují zejména v tíživých, negativně překvapujících a frustrujících situacích. Hartl uvádí frustraci jako stav vyvolaný překážkou na cestě k cíli, respektive ohrožení nebo znemožnění uspokojit určitou potřebu. **Automutilace** – sebepoškození; tetování, polykání předmětů, úrazy až k sebevražedným pokusům - patří k nejčastějším projevům určité beznaděje nebo jenom snahy o upozornění na sebe. V době před nastolením demokracie u nás šlo o jednání, které bylo dokonce kázeňsky trestáno. Velmi často se jedná o demonstrativní jednání vězněné osoby, ale to už je v kompetenci psychologa případně psychiatra, aby vyvodil závěry. Méně častým jednáním obviněných je pokus o sebevraždu (sucidium). Dle Hartla se jedná o úmyslné

ukončení vlastního života, často jako reakce na tíživou životní situaci spojenou se ztrátou smyslu života.¹⁷

U sebepoškozujících se pacientů je častější výskyt a riziko suicidálního chování. V terapeutickém přístupu jsou integrovány metody psychosociální (individuální, skupinová, rodinná terapie) i farmakoterapie.¹⁸

Obecnou motivací sebevražedného jednání ve vězení bývají: zátěžové situace uvěznění, výčitky svědomí, „pomsta“ personálu, účelové chování určené orgánům činným v trestním řízení, nátlak na zaměstnance věznice, citové vydírání blízkých, snaha vyvolat lítost.¹⁹

Naším cílem je, aby výkon vazby probíhal v rámci všech zákonných opatření, dodržování lidských práv a účel výkonu vazby plnil svůj účel. Není v našich silách zabránit všem negativním jevům, mezi které patří sebepoškozující a sebevražedné pokusy obviněných. Ale zodpovědným přístupem k plnění služebních a pracovních povinností můžeme tyto negativní jevy minimalizovat.

1.3 Výkon vazby mladistvých a mladých obviněných

Práce s dospělými obviněnými je velmi náročná, ale práce s mladistvými a mladými obviněnými je ještě o stupeň náročnější. Musíme si uvědomit, že pracujeme s osobami, které mají daleko větší šanci napravit možnou chybu, většinou ještě nejsou kriminálně „narušeni“ a je potřeba dát si pozor, aby byli tohoto „narušení“ ušetřeni.

„Umístění ve vězení je drastická změna, jež může vyvolat vážnou psychickou poruchu. Uvěznění má samozřejmě větší vliv na dospívajícího než na dospělého. Dospívající ve vězení většinou přijde o většinu vlivů, které životně k dozrání potřebuje. Na druhé straně je vystaven mnoha vlivům, jež jeho osobnost deformují. Z psychologického hlediska je lhostejné, zda je mladistvý umístěn ve vazbě, či zda je ve výkonu trestu. Vazba, v níž je u nás umístěno několikanásobně víc mladistvých než ve vězení pro výkon trestu, je dokonce v mnoha ohledech horší než vězení pro výkon

¹⁷ HARTL, P. *Psychologický slovník*. Praha: Budka, 1994, s. 186.

¹⁸ KOUTEK J., KOCOURKOVÁ, J. *Sebevražedné chování*. Praha: Portál, 2003, s. 79.

¹⁹ SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie III. díl. Negativní jevy ve vězení*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, s. 32.

trestu. I když – paradoxně v té době zákon hledí na obviněného jako na osobu nevinou.“²⁰

I proto je samozřejmostí, že tito mladiství (obvinění ve věku 15 – 18 roků) jsou umístěni odděleně od dospělých obviněných s výjimkou tzv. mladých obviněných, tj. obviněných do 26 roků. Protože se jedná o mladé lidi, je třeba dbát na to, aby nebyl narušen jejich mravní vývoj. Při umístování je také nutno dodržet znění odstavce č. 3, § 7 Zákona o výkonu vazby : „*Při rozhodování o umístování obviněných do cel je třeba respektovat pokyn soudu a v přípravném řízení i státního zástupce k oddělenému umístění obviněných a podle možnosti přihlížet též k dalším hlediskům a skutečnostem, zejména k věku obviněných, stupni jejich narušení, životním návykům a osobním vlastnostem.*“²¹

Výkon vazby u mladistvých je specifický i tím, že mají na rozdíl od dospělých obviněných (včetně mladých obviněných) upravena určitá práva a výkon kázeňského trestu je také specifický – zvláštní.²²

V zákoně o výkonu vazby je v odstavci 2, § 26 uvedeno, že mladistvý má právo na přijetí návštěvy jednou za týden, v odstavci 6, téhož paragrafu se hovoří, že věznice umožní zaměstnanci obce s rozšířenou působností, zařazenému do obecního úřadu, pověřeného zajišťováním sociálně-právní ochrany dětí při výkonu jeho oprávnění, navštěvovat mladistvého a hovořit s ním bez přítomnosti třetí osoby. Dále je uvedeno v odstavci 7, že mladistvý má právo na přijetí balíčku s potravinami a věcmi osobní potřeby do hmotnosti 5 kg jedenkrát za dva měsíce. V odstavci 8 potom, že mladistvému, který má plnit povinnou školní docházku, věznice zabezpečí její plnění.²³

Dále se ve stejném paragrafu v odstavci 3 hovoří, že kázeňský trest zákaz nákupu potravin a věcí osobní potřeby nesmí u mladistvého přesáhnout dobu jednoho týdne. V odstavci 4 pak dále, že kázeňský trest umístění do samovazby lze uložit mladistvému nejdéle na dobu pěti dní. A konečně v paragrafu 5, že při uložení kázeňského trestu umístění do samovazby smí obviněný mladistvý přijímat a odesílat korespondenci a je mu dovoleno čtení denního tisku a knih. Doba výkonu

²⁰ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 1998, s. 165.

²¹ Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

²² KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981, s. 722.

²³ Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

kázeňského trestu umístění do samovazby se započítává do doby rozhodné pro vznik nároku na přijetí návštěvy.²⁴

Mezi další práva mladistvého patří nárok na účast v preventivně výchovných, vzdělávacích a zájmových aktivitách. Ve vazební věznici Olomouc je obviněným nabízena účast z poměrně širokého spektra aktivit. Většina obviněných využívá bohaté nabídky se zájmem.

Nabídka **Preventivně výchovných aktivit** pro mladistvé a mladé obviněné: Komunikace, Psychagogika, Sociálně - psychologický výcvik, Výchova k partnerství a rodičovství, Psychologie pro každého, Modelářské výtvarné techniky, Psychologie pro každý den, Prevence drogových závislostí, Výcvik sociálních dovedností, Pracovní činnosti.

Vzdělávací programy ve Vazební věznici Olomouc nabízené mladistvým a mladým obviněným: Dopravní kurz, Individuální vzdělávání, Trh práce a profesní typologie, Vzdělávací cyklus Evropan, Všeobecně vzdělávací cyklus.

Zájmové programy ve Vazební věznici Olomouc nabízené mladistvým a mladým obviněným: Video – zajímavosti, Sledování aktuálních informací prostřednictvím médií, Akvaristický kroužek, Kroužek ručních prací, Hraní her na PC, Filmový kroužek, Bohoslužba.

Sportovní programy ve Vazební věznici Olomouc nabízené mladistvým a mladým obviněným: Sportovně – relaxační aktivity, Sportovní hry.

Účast na všech typech programových aktivit je dobrovolná, ale velmi využívána. Stejně tak jako u dospělých obviněných je preventivně velmi účinná proti negativním jevům ve výkonu vazby, jako je sebepoškozování, sebevražedné pokusy, a jiné, především z nudy plynoucí, nežádoucí projevy chování a jednání obviněných mladistvých a mladých obviněných. U těchto věkových skupin je to často zlomyslné, obtěžování, týrání, sužování a pronásledování – šikana – ubližování někomu, kdo se nedovede nebo neumí bránit. Jedná se o opakované jednání, v závažných případech i jednorázové, když hrozí opakování.²⁵

²⁴ Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵ ŘÍČAN, P., JANOŠOVÁ, P. *Jak na šikanu*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, s. 23.

Jednání jedince nebo více osob, kteří úmyslně a většinou opakovaně týrají jedince nebo více osob a používají k tomu agrese a manipulaci.²⁶ Šikana je projevem agresivity. Je to jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit, ponižovat nebo zastrašovat jiného člověka nebo skupinu lidí. Jedná se o závažnou agresivní poruchu chování, vyskytující se v kterémkoliv věku.²⁷ Jde o velmi nebezpečné jednání, ke kterému mají mladší jedinci sklony. Proto je nutné, aby všichni příslušníci a zaměstnanci, kteří jsou s těmito obviněnými v kontaktu, sledovali projevy chování, ale také fyzický stav obviněných. K tomu napomáhají i pravidelné vizuální prohlídky těla mladistvého a pravidelné lékařské kontroly.

V § 61 Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává Řád výkonu vazby se uvádí, že „obviněný ve výkonu vazby má právo na ochranu své osobnosti před neoprávněným násilím, jakýmkoliv projevem ponižování lidské důstojnosti, urážkami nebo výhrůžkami. Pracovníci Vězeňské služby každý takový zjištěný případ oznámí příslušným orgánům a učiní neprodleně nezbytná opatření k zamezení takového jednání“.²⁸

Mladiství obvinění jsou umístěni na samostatném oddělení, kde platí zvláštní režim a vybavení. Kromě dozorců zde působí také vychovatel, speciální pedagog a lektor – instruktor.²⁹ Ve Vazební věznici Olomouc je obsazení zaměstnanců u mladistvých poněkud odlišné. Kromě uvedených pracujících s mladistvými i psycholog a sociální pracovník. Naopak funkce lektora – instruktora není obsazena. Není „tabulkové místo“. Bohužel, protože by zde jistě svoje uplatnění našel.

1.4 Výkon vazby se zmírněným režimem

Výkon vazby se zmírněným režimem se provádí ve zvláštním oddělení věznice pro výkon vazby dospělých obviněných a v menší míře i na oddělení pro mladistvé. Jsou zde vybráni obvinění, kteří nemohou ohrozit řádný výkon vazby.

²⁶ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009, s. 109.

²⁷ ČAPEK, R. *Odměny a tresty ve školní praxi*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008, s. 72.

²⁸ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti 109/1994 Sb., kterou se vydává Řád výkonu vazby.

²⁹ BAJCURA, L. *Práva vězně. Od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody*. Praha: Grada Publishing, a.s., 1999, s. 84-85.

Nemohou zde být umístěni obvinění z koluzních důvodů vazby, společníci a již trestaní (pouze výjimečně, pokud nelze jinak kapacitně obsadit toto oddělení).

Pro tuto formu vazby jsou vytvořeny zvláštní podmínky, především stavebního charakteru. Obvinění jsou ubytováni v celách, které se uzamykají pouze na noc, jinak mají možnost volně se pohybovat po uzavřené chodbě oddělení.³⁰

Ubytovací prostor tohoto oddělení má společné sociální zařízení, kulturní místnost, kde se v určeném čase mohou stýkat všichni obvinění, kteří jsou na oddělení vazby se zmírněným režimem ubytováni.³¹

V odstavci 1 paragrafu 13 Řádu výkonu vazby se uvádí, že „*do oddělení výkonu vazby se zmírněným režimem se zpravidla na návrh příslušné komise umístí obviněný, který svým chováním dává záruku, že volným pohybem ve vymezeném prostoru oddělení a stykem s ostatními obviněnými nebude narušovat účel vazby a vnitřní řád*“.³²

Protože se jedná o „výběrové“ oddělení, je v zájmu věznice sem umísťovat jedince, kteří nebudou narušovat chod oddělení, tedy ty kteří se sem hodí po charakterové stránce a nemají například zdravotní problémy. To upravuje znění 3 odstavce paragrafu 8 Zákona o výkonu vazby – „*Do oddělení výkonu vazby se zmírněným režimem nelze umístit obviněného, který porušuje stanovený pořádek a kázeň nebo nemůže být do tohoto oddělení umístěn z bezpečnostních důvodů. Rovněž se do tohoto oddělení neumístí obviněný, u něhož to nedoporučil lékař vzhledem k jeho zdravotnímu stavu, a obviněný, u kterého toto umístění nedoporučil psycholog*“.³³

Jako na každém oddělení výkonu vazby, tak i na oddělení výkonu vazby se zmírněným režimem je bohatá nabídka programových aktivit, kterých se zde umístění obvinění vcelku rádi účastní.

Nabídka **Preventivně výchovných aktivit** pro obviněné umístěné na oddělení vazby se zmírněným režimem: Komunikace, Psychagogika, Sociálně-psychologický výcvik, Psychologie pro každého, Modelářské výtvarné techniky,

³⁰ BAJCURA, L. *Práva vězně. Od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody*. Praha: Grada Publishing, 1999, s. 85.

³¹ ŠTĚRBA, V. *Penologie*. Praha: Armex Publishing, s.r.o., 2007, s. 43.

³² Vyhláška Ministerstva spravedlnosti 109/1994 Sb., kterou se vydává Řád výkonu vazby.

³³ Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

Psychologie pro každý den, Prevence drogových závislostí a podpora zdravého životního stylu, Prevence HIV/AIDS, Výcvik sociálních dovedností.

Nabídka **Vzdělávacích aktivit** pro obviněné umístěné na oddělení vazby se zmírněným režimem: Dopravní kurz, Trh práce a profesní typologie, Vzdělávací cyklus Evropan, Všeobecně vzdělávací cyklus.

Nabídka **Zájmových aktivit** pro obviněné umístěné na oddělení vazby se zmírněným režimem: Video-zajímavosti, Kroužek ručních prací, Filmový kroužek + hraní her na PC, Bohoslužba, Stolní deskové hry + hraní her na PC.

Nabídka **Sportovních aktivit** pro obviněné umístěné na oddělení vazby se zmírněným režimem: Sportovně-relaxační aktivity, Kroužek stolního tenisu, Šipky + hudební kroužek.

Nabídka programových aktivit je poměrně bohatá a zapojují se do ní jak příslušníci, tak i speciální pedagogové, psychologové, sociální pracovníci a vychovatel na vazbě. Některé aktivity jsou realizovány za účasti výše jmenovaných zaměstnanců, jiné za samotné účasti obviněných. Obvinění se zapojují v rámci Kroužku ručních prací, který je součástí Zájmových aktivit do akce, kterou Vazební věznice v Olomouci zahájila v letošním roce.

Vazební věznice Olomouc zahájila spolupráci s humanitárním občanským sdružením Český červený kříž a Celní správou ČR pod záštitou hejtmana Olomouckého kraje. Ve spolupráci s Celní správou ČR se spolupodílí na vybavování skladů humanitární pomoci ošacením. Pracovníci Českého červeného kříže dodají do věznice materiál padělků značkových firem, který je pravomocně propadlý nebo zabraný, a který lze bezúplatně převést k humanitárním účelům. Obvinění pod dohledem zaměstnance věznice odstraní loga a nášivky tak, aby ošacení mohlo být využito potřebnými osobami. Tyto práce jsou prováděny v rámci Kroužku ručních prací bez nároku na odměnu.³⁴

Jako každá z Programových aktivit je i tato určitým preventivním opatřením, aby nedocházelo k psychickým následkům výkonu vazby. Je i motivačním faktorem, protože jde o dobrovolnou činnost, která může být zohledněna při různých žádostech

³⁴ <http://www.vscr.cz/veznice-olomouc-43/zpravy-1-694/veznene-osoby-se-zapojily-do-humanitarni-cinnosti> (23. 11. 2010)

obviněných, například při povolení návštěvy za dobu kratší nebo přijetí nárokového balíčku za dobu kratší.

SHRNUTÍ

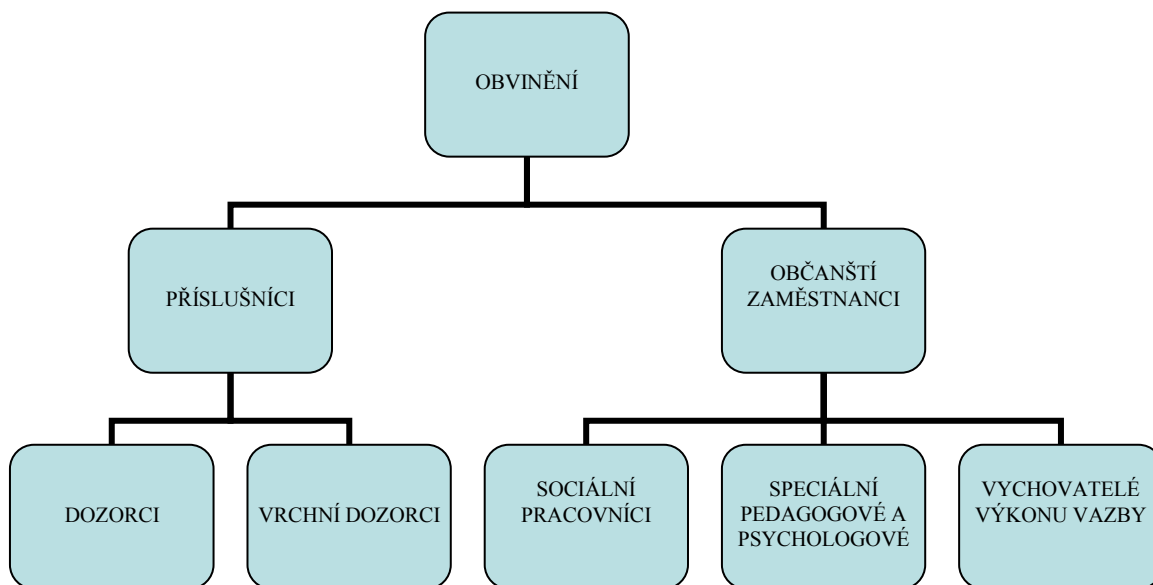
Seznámili jsme se s vymezením pojmu výkon vazby, ochranou práv obviněných, obtížností institutu výkonu vazby pro obviněné, ale i pracovníky vězeňské služby. Nastínili jsme si výkon vazby dospělých obviněných, výkon vazby mladistvých a mladých obviněných a poukázali na rozdíly mezi nimi. Nastínili jsme také systém výkonu vazby se zmírněným režimem.

2 ČINNOST ZAMĚSTNANCŮ PŘI ZABEZPEČOVÁNÍ VÝKONU VAZBY

Činnost zaměstnanců Vazební věznice v Olomouci se řídí platnými zákonnými předpisy. Především Zákonem č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, Vyhláškou ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, Listinou práv a svobod a vnitřními předpisy. Je samozřejmou podmínkou každého zaměstnance se těmito předpisy řídit, ale je také nutné dodržovat základní pravidla slušného chování, být empatický, přísný, spravedlivý a profesionální. Na každou funkci musí mít zaměstnanec odpovídající vzdělání. Ve Vězeňské službě České republiky je nutností mít minimálně středoškolské vzdělání na jakoukoliv zastávanou funkci. Některé činnosti jsou svojí zaměřeností spíše represivního charakteru. Ovšem represe ne v negativním smyslu, a ne pouze represe. Ve smyslu zachování pořádku, kázně a účelu výkonu vazby. A současně za dodržení všech předpisů a humanizace – lásky k člověku, orientace na hodnotu člověka, jeho práva, štěstí.³⁵Náplň některých jiných funkcí, jako například sociálního pracovníka, psychologa nebo duchovního je naopak spíše pomáhající. To ovšem neznamená nedodržování některého z platných předpisů. Vždy musí být dodržen účel zákona o výkonu vazby.

³⁵ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, s.r.o., 2000, s. 198.

Schéma č. 1: PRACOVNÍCI V PŘÍMÉ PÉČI O OBVINĚNÉ

2.1 Náplň práce sociálního pracovníka

Sociální pracovník na oddělení výkonu vazby zabezpečuje oprávněné požadavky obviněných, řeší jejich problémy týkající se sociální oblasti. Je odborným poradcem ředitele v otázkách sociálních. Úzce spolupracuje se speciálním pedagogem, psychologem, vychovatelem u mladistvých, duchovním, vrchními dozorci a dozorci. Z externích organizací se sociálními kurátory pro dospělé i mladistvé, s magistráty, městskými a obecními úřady, Probační a mediační službou ČR, Charitou Olomouc, Úřadem práce v Olomouci, Českým červeným křížem, organizací Podané ruce a podle potřeby s dalšími orgány a organizacemi.

U obviněných se jedná o průběžnou a operativní spolupráci při zajišťování nezbytných informací o sociálním zázemí klienta, o situaci v rodině či u blízkých příbuzných těch obviněných, u kterých byl přerušen kontakt s rodinou. Velmi často jsou sociální pracovníci oslovováni samotnými koordinátory, kteří spolupráci v tomto smyslu sami žádají. Frekvence kontaktů je vysoká a oboustranně výhodná a pro klienty prospěšná. U mladistvých obviněných se vyžaduje opis zprávy o mladistvém od sociálního kurátora pro mládež příslušného magistrátu, městského

nebo obecního úřadu a je s ním nakládáno dle uvedeného pokynu. Návštěvy sociálních koordinátorů pro mládež ve Vazební věznici Olomouc probíhají v návaznosti na plnění úkolů, plynoucích ze zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Sociální pracovníci spolupracují s příslušnými odbory Magistrátu města Olomouce, s úřady práce, s Probační a mediační službou ČR, Českým helsinským výborem, Poradnou pro otázky občanství, Českým červeným křížem a Charitou Olomouc. Zejména při realizaci vyhotovení nových občanských průkazů, realizaci ověřování listin a podpisů, informacích o možnosti zaměstnání či ubytování po propuštění z výkonu vazby.

Úkoly sociálního pracovníka oddělení výkonu vazby stanovuje Nařízení generálního ředitele č. 21/2010 v § 19:

(1) Sociální pracovník je odborný zaměstnanec oddělení výkonu vazby a je přímo podřízen vedoucímu oddělení výkonu vazby.

(2) Sociální pracovník při práci s obviněnými plní zejména tyto úkoly

a) poskytuje samostatné sociálně právní poradenství,

b) spolupracuje s koordinátorem péče pro občany společensky nepřizpůsobené nebo zaměstnancem pověřeným zajišťováním sociálně právní ochrany dětí při odstraňování obtížné situace obviněných a jejich rodin; u mladistvých obviněných si vždy vyžádá opis zprávy orgánu péče o mládež, s nímž je v kontaktu,

c) podílí se na řešení rodinných problémů obviněných,

d) analyzuje situaci v oblasti sociálně patologických jevů u obviněných, navrhuje a podílí se na realizaci preventivních opatření,

e) spolupodílí se na zkoumání příčin vzniku mimořádných událostí a navrhuje odpovídající opatření k jejich předcházení a eliminaci ze sociálního hlediska,

f) spolupracuje se zařízeními ústavní a ochranné výchovy, s orgány obcí, školami, zdravotnickými a školskými zařízeními, občanskými sdruženími, úřady práce, charitativními a jinými organizacemi.

(3) Sociální pracovník zařazený v 10. platové třídě plní přiměřeně úkoly uvedené v odstavci 2, přičemž dále zejména

a) vypracovává u mladistvých obviněných sociální posouzení,

b) vede nejméně jednu průběžnou aktivitu s obviněnými zpravidla z oblasti

*preventivně výchovných nebo vzdělávacích programů (se zaměřením na získávání sociálních dovedností).*³⁶

Zajištění výkonu vazby je z pohledu zacházení s obviněnými složité. Je zde řada zákonných omezení a opatření, která zabraňují užití efektivního způsobu zacházení. Obviněnému je ztíženo nebo přímo znemožněno řešení aktuálních sociálních problémů, jsou kladeny větší nároky na psychickou odolnost než ve výkonu trestu. I proto je kladen důraz především na reálné a operativní řešení sociálních problémů, účast obhájce na trestním řízení, častý kontakt se sociálním pracovníkem nebo jiným odborným zaměstnancem.³⁷

Úkolem sociálního pracovníka je poskytovat poradenství dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. V § 37 tohoto zákona je uvedeno:

(1) Sociální poradenství zahrnuje

a) základní sociální poradenství,

b) odborné sociální poradenství.

*(2) Základní sociální poradenství poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Sociální poradenství je základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb; poskytovatelé sociálních služeb jsou vždy povinni tuto činnost zajistit.*³⁸

Sociální pracovník, stejně jako každý jiný zaměstnanec, je povinen dodržovat veškeré zákony a předpisy upravující výkon jeho funkce. Ale protože se jedná o funkci pomáhající, je stejně nezbytné, aby dodržoval pravidla slušného chování, dodržoval Kodex sociálního pracovníka, byl empatický a spravedlivý. Nedílnou součástí výkonu jeho funkce je odpovídající požadavek na vzdělání, odbornou způsobilost, způsobilost k právním úkonům a zdravotní způsobilost.

³⁶ Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 21/2010 ze dne 1. března 2010.

³⁷ ČERNÍKOVÁ, V., SEDLÁČEK, V. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Policejní akademie ČR, 2002, s. 79.

³⁸ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

2.2 Činnost ostatních odborných zaměstnanců

Dalšími odbornými zaměstnanci jsou psycholog, speciální pedagog a vychovatel na výkonu vazby. Každý z nich plní specifické úkoly, vyplývající z jeho pracovního zařazení. Činnost ostatních odborných zaměstnanců na oddělení výkonu vazby se řídí stejnými právními předpisy jako činnost sociálního pracovníka.

Činnost **psychologa** upravuje Nařízení generálního ředitele č. 21/2010 v § 18:

(1) Psycholog oddělení výkonu vazby se podílí odbornou psychologickou činností na řádném průběhu výkonu vazby obviněných.

(2) Psycholog je odborným poradcem ředitele věznice v psychologických aspektech výkonu vazby, a to z hlediska všech zúčastněných (obviněných i zaměstnanců).

(3) Psycholog je přímo podřízen vedoucímu oddělení výkonu vazby.

(4) Při práci s obviněnými plní psycholog zejména tyto úkoly

a) podává odborná stanoviska k umísťování obviněných do jednotlivých cel (ložnic), pravidelně se zúčastňuje jednání komise pro umístění obviněných na oddělení se zmírněným režimem,

b) provádí orientační psychologické pohovory z podnětu obviněných, zaměstnanců nebo na základě vlastních poznatků a zjištění z jiných zdrojů, poskytuje poradenskou psychologickou pomoc, popřípadě péči formou individuální nebo skupinové psychoterapie, a to dle povahy daného případu a podmínek,

c) provádí psychodiagnostickou činnost u vytypovaných obviněných, jakož i jiných obviněných, na základě požadavků lékařů,

d) zabezpečuje individuální psychologickou péči o obviněné, kteří odmítají stravu, sebepoškozují se, pokoušejí se o sebevraždu a o obviněné, kteří jsou v krizových psychických stavech,

e) spolupodílí se na zkoumání příčin vzniku mimořádných událostí a navrhuje odpovídající opatření k jejich předcházení a eliminaci z psychologického hlediska,

f) podílí se na výběru obviněných k zařazení do práce,

g) podílí se na rozhodování o zařazení obviněných do seznamu objektů možného napadení či ohrožení jiného druhu a vytypování konfliktních a psychicky labilních obviněných,

h) spolupracuje úzce s příslušnými lékaři,

i) spolupracuje s vrchními dozorci a vychovateli při zpracování hodnocení obviněných na základě dožádání orgánů činných v trestním řízení (zejména u problémových jedinců),

j) realizuje standardizovaný program psychologické péče u osob ve výkonu vazby, je-li touto činností pověřen ředitelem věznice.

(5) Psycholog se dále zaměřuje zejména na

a) poskytování metodické pomoci zaměstnancům oddělení výkonu vazby,

b) poskytování poradenské popř. psychoterapeutické péče zaměstnancům věznice,

c) plnění dílčích úkolů aplikovaného výzkumu na základě požadavků Generálního ředitelství Vězeňské služby.³⁹

Podstatnou část činnosti psychologa ve výkonu vazby tvoří provádění psychologických pohovorů s vězněnými osobami z podnětu samých obviněných, případně na základě upozornění ostatních zaměstnanců. Dále individuálně pracuje s vytypovanými osobami, jejichž psychický stav vyžaduje intenzivnější pomoc a odborný zásah psychologa. Mezi další činnosti psychologa patří spolupráce s vrchními dozorci při zpracování hodnocení obviněných pro potřeby orgánů činných v trestním řízení (soudu, státního zastupitelství, Policie ČR), zejména u problémových jedinců. Podílí se na zkoumání příčin vzniku mimořádných událostí. Úzce spolupracuje s lékařem, především psychiatrem. Nedílnou součástí práce psychologa je podíl na vzdělávání a individuální péči o zaměstnance věznice. Prvotní kontakt je při výběru mezi uchazeči o zaměstnání, respektive služební poměr ve Vazební věznici Olomouc. V rámci spolupráce s nevládní neziskovou organizací Sdružení Podané ruce, o. s., Agenturou nízkoprahových služeb Walhalla Olomouc – Program práce s klienty v konfliktu se zákonem – realizuje různé aktivity. Provádí se poradenství související s abúzem drog – nadužívání, zneužívání⁴⁰, pomoc při vyřizování ambulantní a ústavní léčby.

Přední odborník v léčbě drogových závislostí MUDr. PRESL uvádí: „*Drogy vedou k určitému stereotypu života, který se v určité fázi stává pro závislého významnější než droga sama.*“⁴¹

³⁹ Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 21/2010 ze dne 1. března 2010.

⁴⁰ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, s.r.o., 2000, s. 15.

⁴¹ PRESL, J. *Drogová závislost. Může být ohroženo i Vaše dítě?* Praha: Medica, 1995, s. 55.

„Když děláme něco, o čem víme, že je to špatné nebo že nás to ničí, vznikne v nás potřeba nevidět možné následky. Jakákoliv úvaha o možné škodlivosti je pro příjemný okamžik příliš nežádoucí a rušivá. Je také psychicky příliš znepokojivá a skličující.“⁴²

Činnost **speciálního pedagoga** upravuje Nařízení generálního ředitele č. 21/2010 v § 17:

(1) Speciální pedagog odpovídá za odbornou úroveň zacházení s obviněnými a potřebnou míru individualizace zacházení, za odbornou úroveň preventivně výchovných, vzdělávacích, zájmových a sportovních programů.

(2) Speciální pedagog je odborným poradcem ředitele věznice v oblasti pedagogických aspektů výkonu vazby, a to z hlediska všech zúčastněných (obviněných i zaměstnanců).

(3) Speciální pedagog je přímo podřízen vedoucímu oddělení výkonu vazby.

(4) Speciální pedagog při plnění úkolů uvedených v odstavci 1 zejména

a) věnuje zvýšenou pozornost mladistvým obviněným s cílem zmírnit negativní dopad jejich izolace a zvýšit pravděpodobnost jejich řádného života po návratu do občanské společnosti a vytvořit předpoklady k návyku trávit volný čas po dobu výkonu vazby způsobem, který neodporuje účelu výkonu vazby a běžným normám občanského soužití; prosazuje a zabezpečuje oprávněné zájmy mladistvých obviněných,

b) zabezpečuje mladistvému obviněnému, který má plnit povinnou školní docházku její vykonávání,

c) rozpracovává plány aktivit pro obviněné do měsíčních (týdenních) plánů s upřesněním termínů a jmenovitou (konkrétní) odpovědností,

d) metodicky usměrňuje vychovatele a pedagogy volného času podílející se na realizaci preventivně výchovných, vzdělávacích, zájmových a sportovních programů pro obviněné. Za metodické usměrňování určených zaměstnanců nelze považovat vedení administrativy spojené s plánováním služeb, výkaznictvím odpracovaných hodin, vedení evidence o docházce, herpání dovolené, apod.,

e) vede osobně podle svého odborného zaměření nejméně jednu průběžnou aktivitu z oblasti preventivně výchovných nebo vzdělávacích programů,

⁴² ROTGERS, F. a kol. *Léčba drogových závislostí*. Praha: Grada Publishing, 1999, s. 207.

- f) garantuje skladbu knihovního fondu a výběru dalších médií z hlediska vhodnosti k cíli zacházení,*
- g) zúčastňuje se pravidelně jednání komise pro umístění obviněného na oddělení se zmírněným režimem,*
- h) podílí se na výběru obviněných k zařazení do práce,*
- i) spolupracuje s vrchními dozorci a vychovateli při zpracování hodnocení obviněných na základě dožádání orgánů činných v trestním řízení (zejména u tzv. problémových jedinců),*
- j) spolupodílí se na zkoumání příčin vzniku mimořádných událostí ve vztahu k obviněným a navrhuje z pedagogického hlediska odpovídající opatření, směřující k jejich řešení, prevenci a eliminaci,*
- k) podílí se na rozhodování o zařazení obviněných do seznamu objektů možného napadení či ohrožení a vytypování konfliktních a psychicky labilních obviněných.⁴³*

Speciální pedagog je koordinátorem pro zacházení s cizinci, je garantem knižního fondu ve vězeňské knihovně, ve spolupráci se sociálním pracovníkem zabezpečuje realizaci dokončení povinné školní docházky u mladistvých obviněných. Po metodické stránce řídí činnost vychovatele. Spolupodílí se na předcházení a na případném zkoumání příčin vzniku mimořádných událostí.

Činnost **vychovatele oddělení výkonu vazby** upravuje Nařízení generálního ředitele č. 21/2010 v § 20:

- (1) Vychovatel je přímo podřízen vedoucímu oddělení výkonu vazby a je metodicky usměrňován speciálním pedagogem.*
- (2) Základním úkolem vychovatele je komplexní cílevědomé působení na mladistvé obviněné po dobu výkonu vazby s cílem zmírnit negativní dopad izolace mladistvého jeho vzetím do vazby a zvýšit pravděpodobnost jejich plnohodnotného života po návratu do občanské společnosti; vytváří u nich předpoklady k návyku trávit volný čas po dobu výkonu vazby způsobem uspokojujícím obecné i zvláštní potřeby a zároveň neodporujícím účelu výkonu vazby a běžným normám občanského soužití; prosazuje a zabezpečuje v maximální míře a rozsahu oprávněné zájmy mladistvých obviněných.*

⁴³ Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 21/2010 ze dne 1. března 2010.

(3) Při plnění úkolů podle odstavce 2 vychovatel zejména

- a) rozšiřuje osobní znalost jemu svěřených mladistvých obviněných, zkoumá skupinovou atmosféru a sociální vztahy v jednotlivých celách (ložnicích) i ostatních ubytovacích prostorech a v celé svěřené skupině mladistvých; tyto znalosti získává spoluprací s ostatními zaměstnanci při každodenní bezprostřední komunikaci a řešení problémů mladistvých obviněných,*
- b) podílí se na tvorbě, přípravě, koordinaci a realizaci měsíčního plánu činnosti s mladistvými obviněnými, vhodných preventivně výchovných, zájmových, vzdělávacích a sportovních programů, těchto se aktivně, zpravidla podle svého profesního zaměření, účastní a nejméně dva přímo vede, a to rozložené dle potřeby v průběhu celého pracovního dne včetně dnů pracovního volna a klidu,*
- c) dohlíží, aby hromadně organizované akce byly realizovány v souladu se zásadami pro umísťování mladistvých obviněných a zásadami bezpečnosti,*
- d) spolupracuje úzce s vrchními dozorci, inspektory dozorčí služby, dozorci při zabezpečování výkonu vazby a s příslušníky oddělení vězeňské a justiční stráže vykonávajícími předvádění a vycházky mladistvých obviněných,*
- e) dohlíží na pořádek a upravenost ubytovacích prostor a motivuje mladistvé obviněné k jejich vhodné vlastní estetické zprávě,*
- f) vede průběžně záznamy o chování mladistvého obviněného v průběhu výkonu vazby a při realizaci aktivit v osobní kartě, vyjadřuje se k návrhům na uložení kázeňského trestu mladistvým obviněným a dbá, aby tento byl uložen s ohledem na výchovný účinek a s přihlédnutím k individuálním vlastnostem mladistvého obviněného,*
- g) zúčastňuje se pravidelně jednání komise pro umístění (přemístění) mladistvého obviněného na oddělení se zmírněným režimem,*
- h) činí odpovídající opatření k předcházení a včasnému odhalování všech forem násilného a jiného protiprávního jednání majícího za následek újmu na zdraví mladistvého obviněného nebo ohrožení účelu vazby,*
- i) spolupodílí se na zkoumání příčin vzniku mimořádných událostí a navrhuje příslušná opatření k jejich řešení, předcházení a eliminaci,*
- j) zabezpečuje podle odborných doporučení zvýšenou individuální péči o mladistvé obviněné v krizových psychických stavech a se závažnějšími sociálními problémy.*

(4) Vedle základního úkolu uvedeného v odstavci 2 se vychovatel podílí ve stanoveném rozsahu a podle svého profesního zaměření na realizaci preventivně výchovných, vzdělávacích, zájmových a sportovních programů pro dospělé obviněné.

(5) Vychovatel zařazený v 10. platové třídě plní přiměřeně úkoly uvedené v odstavcích 2 až 4, přičemž vždy realizuje zacházení s mladistvými obviněnými.⁴⁴

Vychovatel oddělení výkonu vazby svou činnost zaměřuje především na oddělení vazby pro mladistvé a blízké věku mladistvých (mladé obviněné). Realizaci aktivit provádí nejen na tomto oddělení, ale na všech odděleních výkonu vazby dle stanoveného rozpisu. Veškerou činnost (mimo realizace aktivit) koná ve spolupráci s vrchním dozorcem a dozorcem. Dbá na bezproblémové vztahy na oddělení, na pořádek, na zabezpečení práv obviněných a na dodržování všech jejich povinností.

2.3 Činnost vrchních dozorců a dozorců výkonu vazby

Vrchní dozorce je společně s dozorcem na výkonu vazby hlavním uniformovaným zaměstnancem zodpovědným za bezproblémový výkon vazby. Společně se starají o chod na odděleních výkonu vazby, o pořádek na odděleních, naplnění práv obviněných a dodržení všech povinností obviněných.

Povinnosti **vrchního dozorce oddělení výkonu vazby** upravuje Nařízení generálního ředitele č. 21/2010 v § 22:

(1) Vrchní dozorce je přímo podřízen vedoucímu oddělení výkonu vazby a jeho zástupci pro dozorčí službu; jeho hlavním úkolem je organizovat a zajišťovat výkon vazby a zaměřovat se zejména na naplňování práv obviněných a vyžadování plnění jejich povinností. Při této činnosti spolupracuje s vychovateli, speciálními pedagogy, psychology, pedagogy volného času, sociálními pracovníky a dalšími odbornými zaměstnanci věznice. Na určeném stanovišti úzce spolupracuje se službu konajícími inspektory dozorčí služby a dozorcí zejména při realizaci práv a povinností obviněných a s příslušníky oddělení vězeňské a justiční stráže, kteří zabezpečují předvádění a vycházky obviněných. Při odchodu ze svého stanoviště je vyzbrojen slzotvorným prostředkem a přenosnou radiostanicí, pokud ředitel věznice nerozhodne jinak.

⁴⁴ Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 21/2010 ze dne 1. března 2010.

Ostatní výzbroj (např. služební obušek, předváděcí řetízky, pouta) a výstroj (kapesní obuv, zápisník s tužkou) má uloženu ve služební brašně na určeném místě (stanovišti), pokud ředitel věznice nerozhodne jinak.

(2) Vrchní dozorce zejména

a) umisťuje obviněné do cel (ložnic) podle rozhodnutí ředitele věznice nebo jím pověřeného zaměstnance,

b) organizuje a ve spolupráci s dozorcí zajišťuje dodržování osobní hygieny u obviněných, pořádku a kázně v celách (ložnicích),

c) sleduje obviněné, kteří odmítají stravu; zahájení i ukončení odmítání stravy hlásí svým nadřízeným,

d) zajišťuje v součinnosti s příslušnými zaměstnanci nákup tisku, potravin, hygienických a osobních potřeb a vydává a vyměňuje knihy a společenské hry, přičemž kontroluje jejich úplnost a neporušenost,

e) zajišťuje příjem a výdej balíčků obviněným,

f) zprostředkuje návštěvy obviněných, styk se zástupci církví, náboženských společností a sociálních služeb

g) vede přehled o organizaci vycházek obviněných a předvádění obviněných k lékaři; vydává obviněným léky v intervalech a dávkách stanovených lékařem, a to v souladu s vnitřním předpisem v případech, kdy vydávání léků neprovádí zdravotnický pracovník,

h) zajišťuje před uložením kázeňského trestu umístění do samovazby posouzení lékaře, že obviněný je zdravotně způsobilý podrobit se jeho výkonu, a aby před výkonem kázeňského trestu umístění do samovazby byla u obviněného provedena lékařská prohlídka a důkladná osobní prohlídka; zabezpečuje uložení jeho osobních věcí, které nemůže mít při výkonu kázeňského trestu obviněný u sebe,

i) vede početní a jmenný přehled o obviněných na určeném stanovišti,

j) denně vyřizuje podané žádosti, stížnosti a podněty obviněných, zprostředkovává styk obviněných s funkcionáři věznice a odbornými zaměstnanci,

k) zajišťuje obviněným možnost psaní žádostí, stížností a podnětů, popř. dopisů a tyto písemnosti předává určenému zaměstnanci věznice; doručuje obviněným osobní a úřední korespondenci, provádí kontrolu korespondence,

l) vstupuje denně do všech cel (ložnic) obviněných na určeném stanovišti, zjišťuje

technické závady a poškození zařízení těchto cel,

m) zjišťuje nedovolenou činnost obviněných a dbá, aby obvinění neměli věci, které nesmějí být přechovávány v celách (ložnicích),

n) organizuje a ve spolupráci s dozorcí zajišťuje koupání obviněných, výměnu jejich osobního a ložního prádla, holení a stříhání obviněných, jakož i úklid cel (ložnic) a společných prostor; pokud je za tímto účelem nebytné předvádět obviněné, zabezpečují předvádění příslušníci oddělení vězeňské a justiční stráže,

o) organizuje a ve spolupráci s dozorcí zajišťuje pro obviněné vydávání stravy a vřelé vody na zalití kávy nebo čaje,

p) zpracovává příslušná hodnocení na obviněné,

q) zná nebezpečné obviněné, narušovatele kázně a pořádku, obviněné mající sklony k sebepoškození, spoluobviněné proti nimž je vedeno společné trestní řízení nebo jejichž trestní věci spolu souvisí (společníci) a má přehled o jejich umístění v celách (ložnicích),

r) zajišťuje, aby v každé cele (ložnici) nebo v obviněném běžně přístupných prostorech byl vyvěšen vnitřní řád věznice,

s) je osobně přítomen při provádění všech druhů prohlídek na svěřeném stanovišti a kontroluje vedení zápisů o zjištěných závadách a zabezpečuje jejich odstraňování,

t) vede stanovenou dokumentaci související s realizací práva obviněného na přijetí návštěvy, balíčku, nákup, korespondenci, používání občanského oděvu, podávání a vyřizování žádostí i zabezpečení dalších práv,

u) průběžně doplňuje a kontroluje dokumentaci a příslušné pomůcky související s umístěním či přemístěním obviněného a dokumentaci kázeňských trestů,

v) vede stanovenou dokumentaci související s předcházením a včasným odhalováním násilí mezi obviněnými a má přehled o obviněných zařazených do seznamu vytypovaných,

w) podílí se ve stanoveném rozsahu a dle svých schopností na realizaci preventivně výchovných, vzdělávacích, zájmových a sportovních programů pro obviněné.⁴⁵

Velmi důležitá je spolupráce vrchních dozorců s dozorcí. Dozorce je povinen uposlechnout pokynu vrchního dozorce, který je pak za vykonání jakékoliv činnosti dozorce zodpovědný. A tato „alchymie“ může fungovat pouze tehdy, je-li mezi

⁴⁵ Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 21/2010 ze dne 1. března 2010.

příslušníky kolegiální vztah a dostatečná míra zodpovědnosti. Bohužel, ne vždy tomu tak je. Každou činnost je třeba dělat s radostí a střízlivým optimismem, jinak škodíme především sami sobě. Jak pravil Albert SCHWEITZER: „*Mé poznání je pesimistické, ale mé chtění a mé naděje jsou optimistické.*“

Povinnosti **dozorce oddělení výkonu vazby** upravuje Nařízení generálního ředitele č. 24/2010 v § 22:

(1) Dozorce oddělení výkonu vazby je přímo podřízen inspektorovi dozorčí služby. Službu vykonává zpravidla na stanovišti nebo na vymezeném úseku v ubytovně obviněných, přičemž jeho hlavním úkolem je organizovat a zajišťovat výkon vazby. Dozorce se služební hodností inspektor je členem pracovního týmu, který se podílí na realizaci preventivně výchovných, vzdělávacích, zájmových a sportovních programů u obviněných. V případě obsazování dvou a více členného dozorčího stanoviště, je vždy velen jako první dozorce s vyšší služební hodností. Spolupracuje s vrchními dozorci, vychovateli, pedagogy volného času, sociálními pracovníky, speciálními pedagogy, psychology a dalšími odbornými zaměstnanci věznice. Na určeném stanovišti, vymezeném úseku spolupracuje s příslušníky oddělení vězeňské a justiční stráže, kteří zabezpečují předvádění a vycházky obviněných. Respektuje pokyny vrchního dozorce v oblasti realizace práv a oprávněných zájmů obviněných. Při výkonu služby je vyzbrojen slzotvorným prostředkem, ostatní výzbroj (např. služební obušek, předváděcí řetízky, pouta) a výstroj (kapesní obvaz, zápisník s tužkou) má uloženu ve služební brašně na určeném místě (stanovišti), pokud ředitel věznice nerozhodne jinak.

(2) Dozorce oddělení výkonu vazby je při výkonu služby na určeném stanovišti nebo na vymezeném úseku zejména povinen

- a) převzít při nástupu do výkonu služby klíče od cel, prověřit zda jsou všechny cely řádně uzamčeny, prověřit spojovací a signálně zabezpečovací prostředky,*
- b) převzít fyzicky všechny obviněné umístěné v celách, mít přehled o nebezpečných obviněných a k tomu využívat zpracovaného seznamu; osobně je znát a vědět, ve kterých celách jsou umístěni,*
- c) doložit početně a jmenovitě obviněné, kteří jsou mimo cely a vědět, kde se nacházejí,*
- d) provádět kontrolu cel, přičemž zvýšenou pozornost věnovat obviněným, na které*

byl upozorněn, kteří se vrátili od soudu nebo výslechu, nově přibylým, umístěným jednotlivě, mladistvým a vytypovaným obviněným,

e) zabezpečit, aby obvinění dodržovali vnitřní řád věznice, zejména se zaměřením na plnění účelu výkonu vazby,

f) podat neprodleně hlášení při zjištění útěku, přípravy nebo pokusu o útěk, sebevraždy, pokusu o sebevraždu nebo při sebepoškození obviněného, jeho náhlém onemocnění, rvačky mezi obviněnými, případně při jiné mimořádné události a přijmout vhodná opatření k zabránění další obdobné činnosti,

g) provádět veškeré úkony tak, aby nebyl ohrožen ani mařen účel výkonu vazby,

h) uskutečňovat nepravidelně kontrolu cel tak, aby obvinění neměli možnost zjistit systém kontrol,

i) zabezpečovat podle pokynů vrchního dozorce koupání obviněných, výměnu osobního a ložního prádla, holení, střihání, včetně úklidu cel a společných prostor; pokud je za tímto účelem nezbytné předvádět obviněné, zabezpečují předvádění obviněných příslušníci oddělení vězeňské a justiční stráže,

j) zajišťovat výdej stravy a vřelé vody na zalití kávy nebo čaje, odebírání jídelního nádobí z cel a kontrolovat, zda je jídelní nádobí odevzdáváno kompletní a neporušené,

k) podílet se ve stanoveném rozsahu a dle svých schopností na realizaci preventivně výchovných, vzdělávacích, zájmových a sportovních programů pro obviněné,

l) evidovat a vědět o provádění vycházek a návštěv obviněných; předvádění a vycházky obviněných zabezpečují příslušníci oddělení vězeňské a justiční stráže,

m) předávat podklady pro hláskou službu,

n) provádět vizuální prohlídky vytypovaných obviněných.⁴⁶

Každodenní činnost vrchních dozorců společně s dozorci výkonu vazby začíná každý den ráno *raportem* – v širším významu vztah mezi profesionálem a klientem v pomáhajících profesích.⁴⁷

V podmínkách vězeňství se raport speciálně užívá k označení ranního kontaktu mezi vrchním dozorcem a obviněným respektive vychovatelem

⁴⁶ Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 21/2010 ze dne 1. března 2010.

⁴⁷ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995, s. 186.

a odsouzeným. Vězněný žádá o vyplnění některých svých práv nebo potřeb – odeslání pošty, nahlášení k lékaři, předání stížnosti nebo žádosti.⁴⁸

Vrchní dozorce je jakýmsi „vedoucím“ ranní kontroly cel. Má na starost zkontrolovat celé oddělení, zapsat žádosti a stížnosti obviněných, zkontrolovat pořádek na cele a ustrojenost obviněných. Poté zadá dozorcí úkoly na daném oddělení, zejména co se týká každodenních činností jako je koupání obviněných nebo výměny ložního prádla. Povinností vrchního dozorce je všechny úkoly uložené dozorcům zkontrolovat.

SHRNUTÍ

Seznámili jsme se s činností zaměstnanců při zabezpečování výkonu vazby, náplní práce sociálního pracovníka, činností ostatních odborných zaměstnanců – speciálního pedagoga, psychologa, vychovatele výkonu vazby a činností vrchních dozorců a dozorců, které je upraveno v Nařízení generálního ředitele č. 21/2010.

⁴⁸ MAŘÁDEK, V. *Výkladový slovník Penologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2003, s. 73.

3 VÝKON TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

Každému bez výjimky se může stát, že se dostane do rozporu se zákonem a v krajním případě může skončit ve výkonu trestu odnětí svobody. Životní osudy jsou různé. Když už k takové nepříjemné události dojde, je třeba ji akceptovat a snažit se vzít si z ní i něco pozitivního. Minimálně ponaučení. Bohužel ne každý si ponaučení vezme. „*Nalézt pro zločin odpovídající trest znamená nalézt takovou nevýhodu, že pouhé pomyšlení na ni zbaví myšlenku na zločin veškeré přitažlivosti.*“⁴⁹ Ani taková myšlenka neodradí všechny, protože pak by mezi námi nebyli pachatelé recidivisté – osoby opakovaně páchající a odsouzení za trestné činy.⁵⁰

MARÁDEK uvádí, že české vězeňství je starší více než tisíc let a rozděluje jej do následujících období:

1. období krutého zacházení s vězni (995 – 1774)
2. zákaz mučení (1775 – 1847)
3. utváření systému (1848 – 1917)
4. moderní základy (1918 – 1938)
5. rasová msta (1939 – 1945)
6. třídní msta (1946 – 1964)
7. rozvíjení odbornosti (1965 – 1980)
8. úpadek odbornosti (1981 – 1989)
9. reforma vězeňství (1990 – 1993)⁵¹

Od mučení a týrání vězňů, přes vězeňství v době totality jsme se dostali až do současnosti, kdy se snažíme o výkon trestu, který bude plnit svůj účel a nebude nikoho ponižovat.

Již v devatenáctém století bylo stanoveno **sedm univerzálních maxim (principů) dobrého „stavu vězeňství“**:

1. **Princip korekce** – základním úkolem trestu je polepšení odsouzeného a jeho zařazení do společnosti.

⁴⁹ FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat. Kniha o zrodu vězení*. Praha: Dauphin, 2000, s. 159.

⁵⁰ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, s.r.o., 2000, s. 500.

⁵¹ MARÁDEK, V. *Výkladový slovník Penologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2003, s. 23.

2. **Princip klasifikace** – rozřídění vězňů podle závažnosti činů, věku a ostatních dispozic.
3. **Princip modulace trestů** – průběh trestu musí být modifikován podle dosažených výsledků, zlepšení či zhoršení.
4. **Princip práce jako povinnosti a jako práva** – práce musí být jednou z podstatných součástí transformace a postupné resocializace vězně.
5. **Princip vězeňské výchovy** – zacházení musí principiálně směřovat k obecnému a profesionálnímu vzdělávání vězně a jeho zlepšování.
6. **Princip kontroly techniky věznění** – režim ve vězení musí být kontrolovaný a musí se o něj starat kvalifikovaná a morálně zodpovědná osoba.
7. **Princip doplňkových institucí** – poskytování pomoci propuštěným vězňům při jejich opětovném začleňování do společnosti.⁵²

Z výše uvedeného vyplývá, že pokud se oprostíme od tendence, aby výkon trestu byl pouhou mstou či odplatou, tak jsme na dobré cestě.

Nebezpečím každého nepodmíněného výkonu trestu odnětí svobody je prizonizace - specifická adaptace na život ve vězení, přizpůsobení se normám života za mřížemi a vyhasínání vzorců chování mimo věznici. Dle CLEMMERA se jedná o psychologický proces přeměny svobodného člověka ve vězně, adaptační techniku přizpůsobení se životu ve vězení.⁵³

„Prizonizace také snižuje efektivitu výchovných programů. Odsouzení plní všechny úkoly, které jim výchovný program ukládá, navenek prezentují řadu pozitivních postojů a forem chování, ale vnitřně zůstávají nedotčeni. Naučí se ve vězení plnit uložené povinnosti s minimálním vynaložením úsilí v míře, která neumožňuje kázeňské zákroky dozorců odůvodněné neplněním úkolů či povinností, ale tak, že spoluvězni nemohou jedince osočit za přehnané a vtíravě podlézavé plnění povinností.“⁵⁴

⁵² FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat. Kniha o zrodu vězení*. Praha: Dauphin, 2000, s. 159, s. 372-375.

⁵³ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009, s. 182-183.

⁵⁴ MEZNÍK, J., KALVODOVÁ, V., KUČTA, J. *Základy penologie*. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity v Brně – Právnická fakulta, 1995, s. 55.

Pro Českou republiku jakožto členský stát Evropské unie jsou podstatná Evropská vězeňská pravidla. Ta jsou rozdělena do devíti částí:

1. základní principy
2. podmínky pro výkon trestu
3. zdraví
4. pořádek
5. vedení věznice a personál
6. inspekce a kontroly
7. neodsouzení vězni
8. cíle režimu pro odsouzené vězně
9. aktualizace pravidel

Jsme povinni dodržovat základní principy Evropských vězeňských pravidel: se všemi osobami zbavenými svobody bude zacházeno tak, aby byla respektována jejich lidská práva, osobám zbaveným svobody budou ponechána veškerá práva, která jim nebyla zákonně odňata uložením výkonu trestu nebo vazby, omezení ukládaná osobám zbaveným svobody budou v nezbytně minimálním rozsahu a úměrná legitimnímu účelu, pro která byla uložena, vězeňské podmínky, které porušují lidská práva vězňů, nelze ospravedlnit nedostatkem prostředků, život ve vězení se musí co možná nejvíce přibližovat pozitivním aspektům života na svobodě, výkon trestu bude zajišťován tak, aby umožnil osobám zbaveným svobody jejich opětné začlenění do svobodné společnosti, je nutno podporovat spolupráci s externími sociálními službami a co možná nejvíc i zapojení občanských sdružení do vězeňského života, vězeňští pracovníci vykonávají důležitou veřejnou službu a jejich přijímání, zaškolení i pracovní podmínky jim musí umožnit udržování vysoké úrovně jejich péče o uvězněné osoby, ve všech věznicích musí probíhat pravidelné státní inspekce a nezávislé kontroly.⁵⁵

⁵⁵ SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie I. díl. Úvod do teorie trestu a trestání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, s. 35.

3.1 Vymezení pojmu

*„Úsek penologie zaměřený na nepodmíněný trest odnětí svobody je označován jako penitenciaristika (vězeňství)“.*⁵⁶ Penologie je vědní obor o výkonu trestu a jeho účincích.⁵⁷

Nepodmíněný trest odnětí svobody se vykonává diferencovaně ve věznici:

- a) s dohledem
- b) s dozorem
- c) s ostrahou
- d) se zvýšenou ostrahou

Trest musí plnit svůj účel, jinak nemá smysl, musí být přiměřený, spravedlivý. Pokud tomu tak není, tak není akceptovaný a sebelepší snaha zaměstnanců vězeňské služby přijde vniveč.

Základní funkci trestu nazývá penologie jako funkci REGULATIVNÍ, kdy je trest orientován na změnu chování pachatele v prosociálním smyslu. Stejný význam mají názvy funkcionální, penitenciární nebo resocializační funkce trestu. Trestní zákon vymezuje účel trestu takto: chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život a tím působil výchovně i na ostatní členy společnosti. Jako individuální prevenci označují penologové odstrašení pachatele od další trestné činnosti. Jako generální prevenci označují funkci k odstrašení všech od podobné činnosti. Takto formulovaný účel trestu znamená maximalistické pojetí, které je víceméně nereálné. Realističtější je minimalistické pojetí účelu trestu, které znamená, že nedošlo ke zhoršení situace před výkonem trestu odnětí svobody, a že osobnost pachatele nebyla lépe „zformovaná“ pro páchání trestné činnosti než tomu bylo před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody. Důležité je, aby propuštěný nebyl trestem postižený tělesně, duševně nebo sociálně ekonomicky.⁵⁸

⁵⁶ MEZNÍK, J., KALVODOVÁ, V., KUČTA, J. *Základy penologie*. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity v Brně – Právnická fakulta, 1995, s. 3.

⁵⁷ ŠTĚRBA, V. *Penologie*. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2007, s. 8.

⁵⁸ MAŘÁDEK, V. *Výkladový slovník Penologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2003, s. 92-93.

Účelem trestu dle NETÍKA je účinná ochrana společnosti. Uvádí tři mechanismy:

1. **Pouhá izolace pachatele** – u pachatelů, jejichž resocializace je omezená, velmi nepravděpodobná a jejich pobyt na svobodě pro společnost nebezpečný.

2. **Odstrašení** – omezená účinnost. Působí spíše na jedince s výjimečným patologickým projevem chování.

3. **Regulace chování** – snaha o změnu chování pachatele směrem k „lepšímu“, opuštění nežádoucích návyků, sociálních skupin. Snahou je intenzivně pracovat zejména s těmi, u kterých je předpoklad odklonu od kriminální kariéry, úspěšné reintegrace do společnosti. Jde o to, zabránit tomu, aby vězňové negativně ovlivňovali ostatní a také o to, aby sami nebyli vystaveni negativnímu vlivu druhých.⁵⁹

Současné nazírání na funkci trestu vychází z pozitivistické filozofie, která odmítá spojovat v trestném činu výsledek volby mezi dobrem a zlem. Trest ztrácí morální zabarvení a stává se výrazem přirozené lidské společnosti bránící se zločinu. Existují tři obrany před zločinem:

- vyloučení, izolace
- odstranění, prevence
- náprava, resocializace⁶⁰

FUNKCE trestu je **informační**, kdy je odsouzenému sdělováno, že se nechová správně, **motivační**, která odsouzeného nutí ke zlepšení, jednání, chování, **vztahovou**, jež vyjadřuje negativní vztah, byť často domnělý a **preventivní**, která odsouzenému říká, čeho se vyvarovat⁶¹

HÁLA uvádí následující funkce trestu:

Vyrovňovací funkce trestu – snaží se zmírnit nebo kompenzovat negativní emoce poškozených nebo pozůstalých. Nejedná se o odplatu a středověké myšlení, ale o snahu kompenzovat narušený psychosomatický stav obětí. O snahu o narovnání mezi pachatelem a obětí. Důležitý je také prostor a čas k tomu, aby se pachatel

⁵⁹ SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie I. díl. Úvod do teorie trestu a trestání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, s. 19-20.

⁶⁰ MEZNÍK, J., KALVODOVÁ, V., KUČTA, J. *Základy penologie*. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity v Brně – Právnická fakulta, 1995, s. 5.

⁶¹ SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie I. díl. Úvod do teorie trestu a trestání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, s. 18.

vyrovnal s pocitem viny a přijal odpovědnost za svůj čin se všemi možnými důsledky.

Regulativní funkce trestu – více chce chránit společnost před zločinem. Formou **izolace**, kdy možnost páčání další trestné činnosti je znemožněna. Ad absurdum to „vyřešili“ v USA ve státě Kalifornie zákonem „Tříkrát a dost“. Třetí trestný čin pachatele (jakýkoliv) má za následek minimálně pětadvacetiletý trest odnětí svobody. Druhý přístup, po izolaci, má název **odstrašování**. Má za to, že pachatel, jemuž hrozí tvrdý trest, se trestné činnosti nedopustí. Ve třetím přístupu jde o **změny chování, případně osobnosti provinilce**. Jde o intenzivní využití času k útlumu nežádoucího chování a rozvíjení forem prosociálního chování.⁶²

Vyrovňovací funkce trestu je vcelku pochopitelná, zejména tehdy, pokud si pachatel přizná svou vinu, trest akceptuje a považuje jej za spravedlivý. Regulativní funkce trestu je také pochopitelná, pokud není aplikovaná jako ve státě Kalifornie v USA. I přes negativní důsledek izolace, prizonizaci. Pokud jde o odstrašování, asi nemá takový účinek, jaký by byl žádoucí. Využití času k rozvíjení žádoucích prosociálních forem chování je účinné tehdy, akceptuje-li pachatel trest a uzná, že je spravedlivý.

3.2 Výkon trestu odnětí svobody s dozorem

Výkon trestu odnětí svobody s dozorem vykonávají ve věznici Olomouc odsouzení, kteří byli vybráni jako vhodní adepti na zařazení na oddělení vnitřní režie, to znamená, že se podílejí na chodu věznice. Buď jsou zaměstnaní v kuchyni, nebo jsou zařazení jako pracovníci údržby – instalatéri, stolaři, zedníci, obsluha výměňkové stanice. Dále jako uklízeči, tzv. chodbaři, kteří se spolu s dozorcí podílejí na vydávání stravy a sběru jídelního nádobí, výměně ložního prádla a na dalších potřebných činnostech. Dalšími odsouzenými jsou ti, kteří jsou komisi vybráni jako vhodní adepti na zaměstnání mimo objekt věznice. Na nestřežená pracoviště jsou vybíráni zejména ti odsouzení, kteří do výkonu trestu nastoupili sami.

⁶² HÁLA, J. *Teorie a praxe vězeňství II. Optimalizace výkonu trestu odnětí svobody*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 1999, s. 7-11.

Poslední skupinou odsouzených, kteří ve věznici v Olomouci vykonávají trest odnětí svobody s dozorem, jsou odsouzení s krátkým trestem, kteří zde byli pro tento výkon ponecháni.

Každému odsouzenému je dle § 41 Zákona o výkonu trestu odnětí svobody stanoven individuální Program zacházení, který tvoří základní formu cílevědomého a komplexního působení na osobnost odsouzeného. Ten je pro něj závazný a je povinen ho dodržovat. Jsou mu určeny aktivity Programu zacházení, které jsou odvislé od charakteru trestné činnosti, za kterou byl odsouzen. Jedná se o Programy zacházení, zaměřené na pachatele trestných činů v oblastech: trestné činy **proti majetku**, trestné činy **proti rodině a občanskému soužití**, **násilné trestné činy** a trestné činy **maření úředního rozhodnutí**. Program zacházení se člení dle § 36, odstavce 2 Řádu výkonu trestu odnětí svobody na *pracovní aktivity, vzdělávací aktivity, speciálně výchovné aktivity, zájmové aktivity a oblast utváření vnějších vztahů*.⁶³

*„Každý vězeň ve výkonu trestu odnětí svobody má povinnost podržet se kázeňskému režimu věznice, na druhé straně má právo na individuální přístup a zacházení v rámci výchovného a vzdělávacího programu a v souvislosti s tímto programem má být zařazen do pracovního procesu, účastnit se volnočasových a kulturně-sportovních aktivit a náboženských rituálů, má právo požadovat zařazení do terapeutických nebo extramurálních programů.“*⁶⁴

Cílem výkonu trestu je náprava odsouzených, změna náhledu na jejich život, jejich návrat do společnosti. Snahou pracovníků věznice je, aby odsouzení nerecidivovali, aby trest odnětí svobody chápali jako spravedlivý. Pokud se to podaří, je možnost **resocializace** reálná.

BAJCURA uvádí, že: *„Tvorba resocializačního programu vychází z podmínek v dané věznici a ze znalosti schopností a zájmů jednotlivého odsouzeného. Resocializační program není míněn jako diktát, ale jako dohoda potvrzená smlouvou mezi vězněm – klientem a personálem. Resocializační program se v průběhu výkonu trestu může doplňovat a měnit podle dalších dohod mezi*

⁶³ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vzdává Řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁴ ČERNÍKOVÁ, V., SEDLÁČEK, V. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Policejní akademie ČR, 2002, s. 76.

*odsouzeným a vychovatelem, popřípadě dalšími pracovníky oddělení výkonu trestu.*⁶⁵

Resocializace - jde o strukturovaný, cílevědomě realizovaný proces rekonstrukce narušené a dysfunkční socializace. Jde o to najít v rodinné anamnéze body, kdy byla porušena socializace. U dospělých jedinců, navíc s kriminální kariérou je to skoro vyloučené. Celková resocializace je utopickou vizí. Je potřeba se zaměřit na ta „porušená“ centra socializace, u kterých máme šanci uspět ve změně kriminálního chování.⁶⁶

Úspěšnost snažení všech zaměstnanců je závislá nejen od jejich odborného snažení a kvality práce, ale velmi i od snahy odsouzených, jejich přijmutí trestu jako spravedlivého, jejich ztotožnění se s Programem zacházení.

Na odděleních výkonu trestu odnětí svobody jsou nabízeny a realizovány tyto aktivity:

Speciálně výchovné aktivity - Základy slušného chování v občanské společnosti, Sociálně psychologický trénink, Encounter skupina, Ergoterapie, Socializační koučink, Sociálně psychologický výcvik, Výcvik sociálních dovedností, Život bez drog, Etiketa, Auto-moto.

Vzdělávací aktivity - Výchovně vzdělávací program, Dopravní kurz, Organizované samostudium cizích jazyků, Sociální komunikace, Předvýstupní a reintegrační poradenství, Biblická hodina, Trestný čin a přestupek očima občana, Rodinná výchova, Základy práva.

Zájmové aktivity - Sportovní hry, Kroužek kondičního posilování, Zahradnický kroužek, Hraní her na PC, Akvaristický kroužek, Bohoslužba.

Pracovní aktivity - Pracovní činnosti.

Oblast utváření vnějších vztahů - Besedy s pracovníky pomáhajících organizací, Extramurální aktivity.

⁶⁵ BAJCURA, L. *Práva vězně. Od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody*. Praha: Grada Publishing, 1999, s. 111.

⁶⁶ ČERNÍKOVÁ, V., SEDLÁČEK, V. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Policejní akademie ČR, 2002, s. 101.

3.3 Výkon trestu odnětí svobody dočasně eskortovaných

U odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody dočasně eskortovaných se nestanovuje Program zacházení, neboť ten mají nebo budou mít stanovený ve své kmenové věznici. Jedná se o odsouzené, kteří se ve věznici Olomouc nacházejí krátkodobě, zejména z důvodu soudního řízení (další trestná činnost, nenastoupení k výkonu trestu odnětí svobody – maření úředního rozhodnutí, svědecké výpovědi,...), žádosti orgánů činných v trestním řízení (po dobu nezbytně nutnou k dokončení úkonů – výsledky, znalecké posudky,...) nebo odsouzení, kteří nastoupili do výkonu trestu odnětí svobody. Ti zde zůstávají do doby, než zařazovací komise rozhodne o ponechání ve věznici Olomouc nebo ponechání k dispozici dispečerovi na Generálním ředitelství v Praze, který rozhodne o umístění odsouzeného v konkrétní věznici. Po dobu pobytu jsou odsouzeným zachována ta práva, která lze po dobu jejich krátkodobého umístění zajistit. Zejména právo na vycházku, lékařskou péči, právo na nákup, právo na přijetí nárokového balíčku. Pokud to je možné z časových důvodů, tak i na návštěvu. A to v případě, že splňují podmínku ustanovení článku 5, odstavce 1 Metodického listu č. 17/2007: „*Obviněný nebo odsouzený, který má povolenou návštěvu (platnou povolenku k návštěvě) a v době určené k vykonání návštěvy je přemístěn na přechodnou dobu (trvající déle než 14 dní) do jiné věznice, má nárok na uskutečnění návštěvy v rozsahu práva uvedeného v zákoně v platném znění.*“⁶⁷

Po dobu jejich umístění ve věznici Olomouc jsou jim samozřejmě k dispozici i odborní zaměstnanci. Zejména v oblasti sociálně právního poradenství, péče psychologa nebo speciálního pedagoga.

⁶⁷ Metodický list ředitele odboru výkonu vazby a trestu č. 17/2007 ze dne 25. května 2007, ve znění pozdějších předpisů.

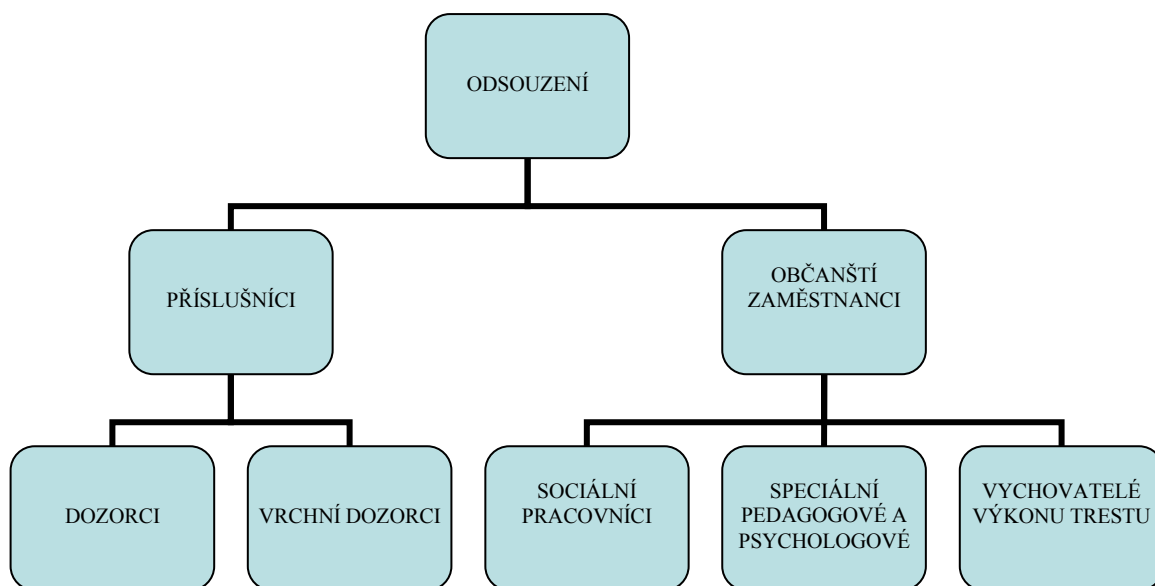
SHRNUTÍ

Vymezili jsme pojem výkonu trestu odnětí svobody, provedli jsme krátký exkurz do historie trestání, nastínili jsme průběh výkonu trestu odnětí s dozorem. S důrazem na nutnost individuálního stanovení Programu zacházení podle druhu trestné činnosti, který je nedílnou součástí resocializace odsouzených. Seznámili jsme se se specifickými průběhy výkonu trestu odnětí svobody dočasně eskortovaných odsouzených.

4 ČINNOST ZAMĚSTNANCŮ PŘI ZABEZPEČOVÁNÍ VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

Činnost zaměstnanců Vazební věznice v Olomouci se řídí platnými zákonnými předpisy. Především Zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, Vyhláškou ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, Listinou práv a svobod a vnitřními předpisy. Profesionální, lidský a empatický přístup je stejně jako u práce s obviněnými považován za samozřejmost. Bez ohledu na trestnou činnost, za kterou byla vězněná osoba odsouzena. Nepřísluší nám hodnotit ani výši jednotlivých trestů.

Schéma č. 2: **PRACOVNÍCI V PŘÍMÉ PÉČI O ODSOUZENÉHO**

4.1 Náplň práce sociálního pracovníka

Sociální pracovník na oddělení výkonu trestu odnětí svobody zabezpečuje oprávněné požadavky odsouzených, řeší jejich problémy týkající se sociální oblasti.

Je profesionální ctí především sociálního pracovníka či pracovnice pomoci každému odsouzenému získat řádný občanský průkaz před propuštěním z výkonu trestu odnětí svobody.⁶⁸

Je velmi důležité pro prvotní kroky pro propuštěného, aby měl v pořádku průkaz totožnosti. „*Sociální pracovník je odborným zaměstnanec, jehož **základním úkolem je samostatná práce, která je zaměřena zejména na plynulý přechod odsouzených do řádného občanského života. Při její realizaci dbá na zajištění a dodržení standartů kvality poskytovaných sociálních služeb***“.⁶⁹

Je odborným poradcem ředitele v otázkách sociálních. Úzce spolupracuje se speciálním pedagogem, psychologem, vychovatelem u mladistvých, duchovním, vrchními dozorci a dozorci. Z externích organizací se sociálními kurátory pro dospělé i mladistvé, s magistráty, městskými a obecními úřady, Probační a mediační službou ČR, Charitou Olomouc, Úřadem práce v Olomouci, Českým červeným křížem, organizací Podané ruce a podle potřeby s dalšími orgány a organizacemi.

U odsouzených se jedná o průběžnou a operativní spolupráci při zajišťování nezbytných informací o sociálním zázemí klienta, o situaci v rodině či u blízkých příbuzných těch odsouzených, u kterých byl přerušen kontakt s rodinou. Velmi často jsou sociální pracovníci oslovováni samotnými koordinátory, kteří spolupráci v tomto smyslu sami žádají. Frekvence kontaktů je vysoká a oboustranně výhodná a pro klienty prospěšná. Se sociálními kurátory spolupracujeme zejména při navazování spolupráce v rámci kontinuální péče o osoby ve výkonu trestu odnětí svobody.

Sociální pracovníci v rámci spolupráce s příslušnými odbory Magistrátu města Olomouce, s úřady práce, s Probační a mediační službou ČR, Českým helsinským výborem, Poradnou pro otázky občanství, Českým červeným křížem

⁶⁸ HÁLA, J. *Teorie a praxe vězeňství II. Optimalizace výkonu trestu odnětí svobody*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 1999, s. 94.

⁶⁹ SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie I. díl. Teorie a praxe zacházení s vězňnými*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, s. 14.

a Charitou Olomouc organizují besedy s pracovníky z některých těchto institucí a koordinují postupy při společné péči o svěřené osoby. Například besed s koordinátory péče o občany tzv. společensky nepřizpůsobenými (sociálními kurátory), zástupci Probační a mediační služby, pracovníky organizace Podané ruce a s pracovníky Charity Olomouc.

Sociální pracovníci jsou garantem kontinuální sociální práce. V jejím rámci udržují přímé pracovní kontakty s potřebnými orgány státní správy, církevními, charitativními a zájmovými občanskými sdruženími, a to jak v rámci věznice Olomouc, tak i podle potřeby v místě trvalého bydliště odsouzených. Dále dle aktuální potřeby navazují kontakty s blízkými osobami svěřených odsouzených, podílejí se na řešení sociálních a rodinných problémů. Spolupracují s místně příslušnou Probační a mediační službou při podání žádosti odsouzeného o podmíněné propuštění (Podnět k zahájení spolupráce). Spolupráce s Úřadem práce v Olomouci je realizována formou setkání pracovníků úřadu s odsouzenými na Úřadě práce v Olomouci. Jedná se o setkání odsouzených (se stanoveným programem zacházení před propuštěním) s úředníky úřadu práce v rámci extramurální aktivity.

Sociální pracovníci realizují dle § 36 Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb. na odděleních výkonu trestu aktivity PROGRAMU ZACHÁZENÍ, které se dle odstavce 2 člení na:

- a) pracovní aktivity,
- b) vzdělávací aktivity,
- c) speciální výchovné aktivity,
- d) zájmové aktivity,
- e) oblast utváření vnějších vztahů.⁷⁰

Předvýstupní a reintegrační poradenství – cílem této vzdělávací aktivity je poskytování základního sociálního poradenství v oblasti přípravy odsouzeného na situaci po propuštění z výkonu trestu, intervence v případě krizových situací, zvyšování povědomí o činnosti pomáhajících organizací. Zařazují se sem odsouzení tři měsíce před termínem podmíněného propuštění nebo konce trestu.

⁷⁰ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vzdává Řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

Speciálně výchovná aktivita **Sociálně právní poradenství** má za cíl obeznámit odsouzené s vybranými pasážemi Zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, Zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů a Zákona č. 262/2006 Sb., zákoníkem práce. Dále osvojení si právních dovedností včetně vyplňování formulářů a tiskopisů, poskytování chybějících informací, které posílí připravenost odsouzených na reálné životní situace.

Do 31. 1. 2011 byla realizována vzdělávací aktivita **Rodinná výchova** – jejím cílem byla prevence kriminality uskutečňovaná formou posilování žádoucích sociálních vazeb, prevence asociálního chování zaměřená na posilování pocitu zodpovědnosti ve vztahu k rodině a dětem, poskytování odborného poradenství v oblasti rodinné problematiky, intervence v případech krizových situací.

Besedy s pracovníky pomáhajících organizací – touto aktivitou z oblasti utváření vnějších vztahů jsou zajišťovány a realizovány přednášky pracovníků Probační a mediační služby ČR, Charity Olomouc a koordinátorů péče o občany tzv. společensky nepřizpůsobené Magistrátu města Olomouce.

Nově je od února roku 2011 realizována aktivita z oblasti utváření vnějších vztahů **Interaktivní seminář**, jejímž cílem je zvyšování informovanosti o problematice užívání návykových látek, uvědomování si potencionálních zdravotních a sociálních důsledků užívání a zvyšování informovanosti o síti protidrogových služeb se zvláštním důrazem na primární prevenci.

Aktivita z oblasti utváření vnějších vztahů – **Extramurální** – má za cíl rozvíjet znalosti odsouzených z historie regionu, obohacení kulturního rozhledu odsouzených, umožnění kontaktu s prostředím, situacemi a lidmi mimo věznici, přípravu odsouzených na plynulý přechod do občanského života a vytvoření, udržení či posílení vazeb odsouzených na svět mimo vězení. Realizována je formou skupinových aktivit v doprovodu zaměstnance vězeňské služby. Jedná se o naučné a poznávací výlety, sportovní a kulturní projekty, pomoc státním a nestátním orgánům a organizacím, návštěvou úřadů.

Úkoly sociálního pracovníka oddělení výkonu trestu odnětí svobody stanovuje Nařízení generálního ředitele č. 21/2010 v § 9:

(1) Sociální pracovník je odborný zaměstnanec oddělení, jehož základním úkolem je

samostatná sociální práce, která je zaměřena zejména na plynulý přechod odsouzených do řádného občanského života. Při její realizaci dbá na zajištění a dodržení standardů kvality poskytovaných sociálních služeb.

(2) Sociální pracovník je podřízen přímo vedoucímu oddělení výkonu trestu.

(3) Sociální pracovník je odborným poradcem ředitele věznice v oblasti sociálně právních aspektů výkonu trestu a v oblasti přechodu odsouzených do řádného občanského života.

(4) Sociální pracovník při práci s odsouzenými plní samostatným a tvůrčím způsobem zejména tyto úkoly

a) podílí se na vytváření koncepce zacházení s odsouzenými, programů zacházení a na zpracování návrhu vnitřní diferenciaci odsouzených,

b) zpracovává společně s ostatními odbornými zaměstnanci konkrétní programy zacházení svěřených odsouzených, přitom podle potřeby spolupracuje s příslušnými orgány sociálního zabezpečení, podílí se na vyhodnocení účinnosti programů zacházení v oblasti své působnosti navrhuje jejich změny,

c) poskytuje samostatné sociálně právní poradenství, provádí výchovnou a poradenskou činnost pro odsouzené,

d) je garantem kontinuální sociální práce, v jejímž rámci udržuje přímé pracovní kontakty s orgány státní správy, církvemi, charitativními a zájmovými občanskými sdruženími, v místě věznice a podle potřeby i v místě trvalého pobytu odsouzených; zprostředkuje příslušnému orgánu sociálně právní ochrany dětí pravidelné sledování vývoje dítěte, o které odsouzená žena pečuje ve věznici,

e) navazuje potřebné kontakty s blízkými osobami svěřených odsouzených, podílí se na řešení sociálních problémů, u mladistvých odsouzených si vyžádá v součinnosti se speciálním pedagogem, nepředcházel-li výkonu trestu výkon vazby, opis zprávy orgánu péče o mládež; v součinnosti se speciálním pedagogem požádá zákonného zástupce a příslušný orgán sociálně právní ochrany dětí o vyjádření k formě a obsahu přípravy mladistvého na budoucí povolání; podílí se na výběru odsouzených k zařazení do práce, rekvalifikace a vzdělávání,

f) zúčastňuje se aktivně jednání poradních orgánů ředitele věznice včetně poradny drogové prevence (odborných komisí), předkládá odborná stanoviska k přerazování odsouzených v rámci vnitřní diferenciaci, v návaznosti na změny v chování a jednání

jemu svěřených odsouzených navrhuje umístění odsouzených do krizového, výstupního, specializovaného oddělení, oddělení se zesíleným stavebně technickým zabezpečením a do bezdrogové zóny. Podílí se na rozhodování o zařazení odsouzených do seznamu objektů možného napadení či ohrožení a vytypování konfliktních a psychicky labilních odsouzených,

g) spolupodílí se na zkoumání příčin vzniku mimořádných událostí ve vztahu k vězněným osobám a navrhuje ze sociálního hlediska příslušná opatření, vedoucí k jejich řešení, prevenci a eliminaci,

h) podílí se na návrhu k rozhodování o udělení přerušení výkonu trestu, povolování volného pohybu mimo věznici, dočasného opuštění věznice, účasti odsouzených na akcích mimo věznici, návštěv bez zrakové a sluchové kontroly a přerazování odsouzených do jiného typu věznice nebo jejich přemístění,

i) podílí se na zpracovávání konkrétních programů zacházení jednotlivých odsouzených, na vyhodnocování jejich úspěšnosti a na navrhování změn programu zacházení,

j) podílí se na zpracování průběžného hodnocení programu zacházení a hodnocení zasílaných věznicí příslušným orgánům,

k) podává, v souladu s příslušnými předpisy, návrh výše sociální výpomoci při výstupu z výkonu trestu.

(5) Sociální pracovník zařazený do 10. platové třídy plní přiměřeně úkoly uvedené v odstavci 4, přičemž dále zejména

a) vypracovává sociální posouzení, sociální diagnózu a individuální socioterapeutický plán v rámci komplexní zprávy s příslušným doporučením pro program zacházení, přičemž výběr diagnostických metod je na jeho uvážení,

b) vede osobně nejméně jednu průběžnou aktivitu programu zacházení, a to převážně v oblastech skupinového sociálního poradenství a v oblastech zájmových aktivit vedoucích k získání sociálních dovedností odsouzených, sleduje kvalitu účasti svěřených odsouzených v programu zacházení a změny v jejich chování; vhodné změny podněcuje a upevňuje,

c) v rámci individuálního a skupinového zacházení s odsouzenými má jeho práce charakter sociální terapie, směřující k sociální rehabilitaci.⁷¹

⁷¹ Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 21/2010 ze dne 1. března 2010.

Sociální pracovník, stejně jako každý jiný zaměstnanec, je povinen dodržovat veškeré zákony a předpisy upravující výkon jeho funkce. Ale protože se jedná o funkci pomáhající, je stejně nezbytné, aby dodržoval pravidla slušného chování, dodržoval Kodex sociálního pracovníka, byl empatický a spravedlivý. Nedílnou součástí výkonu jeho funkce je odpovídající požadavek na vzdělání, odbornou způsobilost, způsobilost k právním úkonům a zdravotní způsobilost. Náplň práce sociálního pracovníka ve výkonu trestu odnětí svobody je odlišná od práce ve výkonu vazby, ale výše uvedené je totožné.

4.2 Činnost ostatních odborných zaměstnanců

Dalšími odbornými zaměstnanci jsou psycholog, speciální pedagog a vychovatel na výkonu trestu odnětí svobody. Každý z nich plní specifické úkoly vyplývající z jeho pracovního zařazení. Činnost ostatních odborných zaměstnanců na oddělení výkonu vazby se řídí stejnými právními předpisy jako činnost sociálního pracovníka.

Činnost **psychologa** upravuje Nařízení generálního ředitele č. 21/2010 v § 8:

(1) Psycholog je odborný zaměstnanec oddělení, který garantuje u odsouzených odbornou psychologickou činnost a odbornou úroveň realizace programu zacházení ve standardním výkonu trestu a ve specializovaných odděleních.

(2) Psycholog je odborným poradcem ředitele věznice v psychologických aspektech výkonu trestu, a to z hlediska všech zúčastněných (odsouzených i zaměstnanců).

(3) Psycholog je přímo podřízen vedoucímu oddělení výkonu trestu.

(4) Psycholog plní při práci s odsouzenými samostatně a tvůrčím způsobem zejména tyto úkoly

a) diagnostikuje psychologicky v potřebné míře svěřené odsouzené, zpracovává jejich psychologické posouzení v rámci komplexní zprávy, včetně doporučení pro program zacházení, přičemž výběr diagnostických metod je na jeho uvážení,

b) podílí se na zpracovávání konkrétních programů zacházení jednotlivých odsouzených, na vyhodnocování jejich úspěšnosti a na navrhování změn programu zacházení,

c) vede osobně podle svého odborného zaměření nejméně jednu speciální výchovnou

aktivitu programu zacházení a zajišťuje k tomu nezbytnou dokumentaci. Sleduje kvalitu účasti odsouzených v programu zacházení a změny v jejich chování, přičemž vhodné změny podněcuje a upevňuje,

d) metodicky usměrňuje v rámci své odbornosti vychovatele- terapeuty v oblasti přípravy a vedení jednotlivých aktivit a průběžného hodnocení programu zacházení,

e) podílí se v rámci celkové koncepce zacházení s odsouzenými, na zpracovávání projektů pro jednotlivé kategorie odsouzených při zachovávání zásad vnější a vnitřní diferenciaci, na tvorbě skladby programů zacházení a jednotlivých speciálně výchovných aktivit,

f) zúčastňuje se aktivně jednání poradních orgánů ředitele věznice včetně poradny drogové prevence (odborných komisí), podává odborná stanoviska k přerazování odsouzených v rámci vnitřní diferenciaci, v návaznosti na změny v chování a jednání odsouzených navrhuje jejich umístění do krizového, výstupního, specializovaného oddělení, oddělení se zesíleným stavebně technickým zabezpečením a do bezdrogové zóny. Podílí se na rozhodování o zařazení odsouzených do seznamu objektů možného napadení či ohrožení a vytypování konfliktních a psychicky labilních odsouzených,

g) provádí s odsouzenými orientační psychologické pohovory z podnětu odsouzených, zaměstnanců nebo na základě vlastních poznatků, poskytuje poradenskou psychologickou pomoc, popřípadě péči, formou individuální nebo skupinové psychoterapie nebo s jejími prvky, a to podle povahy daného případu a podmínek,

h) provádí psychodiagnostickou činnost u vytypovaných odsouzených na základě požadavků lékaře, popřípadě požadavku nadřízených služebních funkcionářů nebo vedoucích zaměstnanců,

i) zabezpečuje individuální psychologickou péči o odsouzené, kteří odmítají stravu, sebepoškozují se, pokoušejí se o sebevraždu a o odsouzené, kteří jsou v krizových psychických stavech, v tomto směru spolupracuje s lékařem. Z odborného hlediska odpovídá za chod krizového oddělení,

j) podílí se na zkoumání příčin vzniku mimořádných událostí a navrhuje příslušná opatření k jejich řešení, předcházení a eliminaci z psychologického hlediska, na rozhodování o zařazení odsouzených do seznamu objektů možného napadení či ohrožení jiného druhu, vytypování konfliktních a psychicky labilních odsouzených,

k) podílí se na návrhu k rozhodování o udělení přerušení výkonu trestu, o přerazování a přemísťování odsouzených, povolování volného pohybu mimo věznici, dočasného opuštění věznice, účasti odsouzených na akcích mimo věznici, návštěv bez zrakové a sluchové kontroly a přerazování odsouzených do jiného typu věznice nebo jejich přemístění, vyjadřuje se k výběru odsouzených k zařazení do práce, vzdělávání a rekvalifikace,

l) podílí se v rámci své odbornosti na zpracovávání průběžného hodnocení programu zacházení odsouzených a hodnocení zasílaných věznicí příslušným orgánům.⁷²

Podstatnou část činnosti psychologa ve výkonu trestu odnětí svobody tvoří provádění psychologických pohovorů s vězněnými osobami z podnětu samých odsouzených, případně na základě upozornění ostatních zaměstnanců. Dále individuálně pracuje s vytypovanými osobami, jejichž psychický stav vyžaduje intenzivnější pomoc a odborný zásah psychologa. Mezi další činnosti psychologa patří vypracování psychologického posouzení při tvorbě Programu zacházení. Spoluvybírá vhodné odsouzené k výkonu trestu ve věznici Olomouc. Podílí se na zkoumání příčin vzniku mimořádných událostí. Úzce spolupracuje s lékařem, především psychiatrem. V rámci spolupráce s nevládní neziskovou organizací Sdružení Podané ruce, o. s., Agenturou nízkoprahových služeb Walhalla Olomouc – Program práce s klienty v konfliktu se zákonem realizuje různé aktivity. Práce psychologa je velmi nesnadná. Jak uvádí Slavomil HUBÁLEK, psycholog a soudní znalec v oboru klinické psychologie a sexuologie v odpovědi v rozhovoru „Za nápravu zločince se zaručit nemohu: „...a navzdory veškeré snaze o nápravnou a resocializační funkci trestu si musíme přiznat, že existují lidé, u nichž je pro společnost lépe, že jsou zavřeni. Nezapomeňme, že když nějakého darebáka zavírají, tak to obvykle bývá za zlomek toho, co napáchal. Protože latentní kriminalita je větší než odhalená...“⁷³

Vždy záleží na osobnosti konkrétního odsouzeného. Zda má zájem na „řádném způsobu života“ nebo ne.

Psycholog a soudní znalec Karel NETÍK uvádí: „...vězeňská populace se, s jistým zjednodušením, dá rozdělit na dvě skupiny: na lidi, kteří mají určité vnitřní

⁷² Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 21/2010 ze dne 1. března 2010.

⁷³ HUBÁLEK, S. Za nápravu zločince se zaručit nemohu. In *Psychologie DNES* 5/2008, ročník 14. Portál, s.r.o., str. 35.

*i vnější zdroje, například osobnostní vlastnosti a sociální vazby, na nichž se dá stavět, které lze kultivovat. Takovému člověku můžeme pomoci, aby se po propuštění v životě znovu chytil. Druhou velkou skupinu tvoří osobnosti natolik narušené, že jakékoli nápravné působení je prakticky bezvýsledné.*⁷⁴

Jak lze z výše uvedeného vydedukovat, je práce psychologa, vzhledem k tomu s jakým spektrem osobností pracuje, velmi nesnadná.

Činnost **speciálního pedagoga** upravuje Nařízení generálního ředitele č. 21/2010 v § 6:

(1) Speciální pedagog je odborný zaměstnanec oddělení, který garantuje u svěřených odsouzených odbornou úroveň realizace programu zacházení a vnitřní diferenciaci. Metodicky usměrňuje výkon práce vychovatelů a pedagogů volného času. Za metodické usměrňování určených zaměstnanců nelze považovat vedení administrativy spojené s plánováním služeb, výkaznictvím odpracovaných hodin, vedení evidence o docházce, čerpání dovolené, apod. Odpovídá, ve spolupráci s ostatními odbornými zaměstnanci, za úroveň odborného zacházení s jednotlivými odsouzenými v návaznosti na jejich komplexní zprávy.

(2) Speciální pedagog je odborným poradcem ředitele věznice v oblasti pedagogických aspektů výkonu trestu, a to z hlediska všech zúčastněných (odsouzených i zaměstnanců).

(3) Speciální pedagog je přímo podřízen vedoucímu oddělení výkonu trestu.

(4) Speciální pedagog plní při práci s odsouzenými samostatně a tvůrčím způsobem zejména tyto úkoly

a) zpracovává, v rámci komplexního zacházení s odsouzenými a rozdělení činnosti pracovních týmů, koncepci na ucelené období při zachovávání zásad vnější a vnitřní diferenciaci pro jednotlivé kategorie odsouzených, která obsahuje zpravidla cílovou skupinu odsouzených, složky programu zacházení rozpracované v konkrétních projektech, personální, materiální a finanční zajištění a předkládá ji ke schválení řediteli věznice,

b) provádí pedagogickou diagnostiku a zpracovává pedagogické posouzení v rámci komplexní zprávy s příslušným doporučením pro program zacházení, přičemž výběr

⁷⁴ NETÍK, K. Konec tepláků v Čechách aneb je třeba zpříjemňovat život vězňům? In *Psychologie DNES* 9/2008, ročník 14. Portál, s.r.o., str. 8.

diagnostických metod je na jeho uvážení,

c) zpracovává v rámci měsíčního (týdenního) plánu přehled a stanovením osobní odpovědnosti za jejich realizaci, společně s ostatními odbornými zaměstnanci stanoví konkrétní programy zacházení jednotlivým svěřeným odsouzeným a podílí se na vyhodnocování jejich účinnosti a aktualizaci, jednotlivých aktivit programu zacházení s určením místa, času

d) vede osobně podle svého odborného zaměření nejméně jednu průběžnou aktivitu programu zacházení z oblasti speciálních výchovných nebo vzdělávacích aktivit a zajišťuje k tomu nezbytnou dokumentaci. Sleduje kvalitu účasti svěřených odsouzených v programu zacházení a změny v jejich chování, přičemž vhodné změny podněcuje a upevňuje, podílí se na zpracování průběžného hodnocení programu zacházení,

e) usměrňuje metodicky v rámci své odbornosti vychovatele a pedagogy volného času v oblasti přípravy a vedení jednotlivých aktivit, průběžného hodnocení programu zacházení a hodnocení zasílaných věznicí příslušným orgánům,

f) zúčastňuje se aktivně jednání poradních orgánů ředitele věznice včetně poradny drogové prevence (odborných komisí), předkládá odborná stanoviska k přeřazování odsouzených v rámci vnitřní diferenciaci, v návaznosti na změny v chování a jednání jemu svěřených odsouzených navrhuje umístění odsouzených do krizového, výstupního, specializovaného oddělení, oddělení se zesíleným stavebně technickým zabezpečením a do bezdrogové zóny. Podílí se na rozhodování o zařazení odsouzených do seznamu objektů možného napadení či ohrožení a vytypování konfliktních a psychicky labilních odsouzených,

g) spolupracuje v součinnosti se sociálním pracovníkem se zákonným zástupcem mladistvého při řešení přípravy mladistvého na budoucí povolání, podílí se na výběru odsouzených k zařazení do práce, vzdělávání a rekvalifikace, zabezpečuje všeobecné a odborné vzdělávání odsouzených v případě, že ve věznici není zřízeno školské vzdělávací středisko Středního odborného učiliště Vězeňské služby,

h) je odborným garantem skladby knihovního fondu a výběru dalších médií z hlediska vhodnosti specifiky programů zacházení a účelu výkonu trestu,

i) provádí orientační pedagogické pohovory z podnětu odsouzených, zaměstnanců nebo na základě vlastních poznatků, poskytuje poradenskou pedagogickou pomoc

v souladu s povahou daného případu a podmínkami, zabezpečuje individuální pedagogickou péči o odsouzené, kteří jsou v krizových psychických stavech,

j) spolupodílí se na zkoumání příčin vzniku mimořádných událostí ve vztahu k vězněným osobám a navrhuje z pedagogického hlediska příslušná opatření, vedoucí k jejich řešení, prevenci a eliminaci,

k) realizuje svěřenou kázeňskou pravomoc, podílí se na návrhu k rozhodování o udělení přerušení výkonu trestu, povolování volného pohybu mimo věznici, dočasného opuštění věznice, účasti odsouzených na akcích mimo věznici, vyjadřuje se k výběru odsouzených k zařazení do práce, návštěv bez zrakové a sluchové kontroly a přerazování odsouzených do jiného typu věznice nebo jejich přemístění.⁷⁵

Speciální pedagog je garantem tvorby Programu zacházení. Ve spolupráci s ostatními odbornými pracovníky a konkrétním odsouzeným vytváří a stanovuje konečnou podobu výchovného působení. Po metodické stránce řídí práci vychovatele výkonu trestu odnětí svobody.

4.3 Činnost vychovatele výkonu trestu odnětí svobody

Činnost vychovatele výkonu trestu odnětí svobody je klíčová. Je s odsouzenými v kontaktu nejčastěji ze všech zaměstnanců. Spolupracuje s dozorci, kteří jsou veleni na úsek výkonu trestu odnětí svobody. Na rozdíl od ostatních odborných zaměstnanců se věnuje plně odsouzeným. Speciální pedagog, psycholog i sociální pracovník mají kromě odsouzených na starost i obviněné ve výkonu vazby. Proto je činnost vychovatele na oddělení zásadní.

Činnost **vychovatele oddělení výkonu trestu odnětí svobody** upravuje Nařízení generálního ředitele č. 21/2010 v § 10:

(1) Vychovatel je členem týmu, jehož základním úkolem je komplexní výchovná, vzdělávací, diagnostická a preventivní činnost zaměřená na celkový rozvoj osobnosti a na socializaci, resocializaci a reedukaci včetně cílených opatření k optimalizaci vzdělávacího procesu odsouzených a realizaci protidrogové prevence v rámci věznice. Vychovatel je metodicky usměrňován speciálním pedagogem a je podřízen vedoucímu oddělení výkonu trestu.

⁷⁵ Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 21/2010 ze dne 1. března 2010.

(2) Vychovatel plní při práci s odsouzenými samostatně a tvůrčím způsobem zejména tyto úkoly

a) zná osobně a pedagogicky usměrňuje jemu svěřené odsouzené, zná sociální vztahy a skupinovou atmosféru v přidělené skupině,

b) zúčastňuje se aktivně jednání poradních orgánů ředitele věznice (odborných komisí) a veřejného zasedání soudu projednávajícího podmíněné propuštění nebo přerážení odsouzeného do jiného typu věznice,

c) vede osobní karty odsouzených, provádí v nich průběžné zápisy postihující probíhající naplňování účelu výkonu trestu u odsouzeného,

d) podílí se na hromadně organizovaných akcích, dbá na kázeň odsouzených, na pořádek a upravenost ubytovacích prostor a motivuje odsouzené k přiměřené estetické úpravě,

e) realizuje svěřenou kázeňskou pravomoc, zpracovává návrhy na přerušení výkonu trestu, povolování volného pohybu mimo věznici, dočasného opuštění věznice, účasti odsouzených na akcích mimo věznici, návštěv bez zrakové a sluchové kontroly a přerazování odsouzených do jiného typu věznice nebo jejich přemístění, podílí se na výběru odsouzených k zařazení do práce,

f) zná odsouzené mající sklony k sebepoškození, útěkům, odsouzené vytypované jako možné objekty napadení nebo možné pachatele násilného jednání, odsouzené, kteří jsou vyšetřováni nebo obžalováni z další trestné činnosti, a ty, jimž by měl být nařízen další nepodmíněný trest odnětí svobody nebo přeměněn trest podmíněný na nepodmíněný, vytypovává odsouzené s aktuálními psychickými problémy a upozorňuje na ně odpovědné zaměstnance věznice,

g) podílí se na zkoumání příčin vzniku mimořádných událostí a navrhuje příslušná opatření k jejich řešení, předcházení a eliminaci,

h) spolupracuje s příslušníky vykonávajícími dozorní službu a předvádění odsouzených,

i) podílí se na zajištění organizačního chodu oddělení tím, že u svěřených odsouzených

1. vede početní a jmenný přehled, rozhoduje o jejich ubytování do jednotlivých ložnic nebo cel,

2. zabezpečuje kontrolu korespondence odsouzených a uskutečňování telefonických

hovorů,

3. zabezpečuje realizaci práv odsouzených zejména na přijetí a odesílání korespondence a balíčků, na přijetí návštěv, provedení nákupů, vycházek a telefonických hovorů a k tomu vede příslušnou evidenci, vyjadřuje se k návrhu na přiznání a výši sociálního kapesného,

4. zprostředkovává vyřizování žádostí, stížností a podnětů a styk odsouzených s ostatními zaměstnanci věznice, pravidelně organizuje shromáždění odsouzených za účelem projednávání otázek souvisejících s jejich životem ve věznici,

5. navštěvuje pravidelně pracoviště svěřených odsouzených s cílem zajištění potřebné spolupráce s mistry při komplexní realizaci zacházení,

6. zabezpečuje přístup odsouzených k právním předpisům upravujícím výkon trestu a k vnitřnímu řádu věznice,

7. předkládá požadavky na materiálně technické vybavení ubytovacích prostor, zabezpečení chodu jemu svěřeného úseku a na odstraňování zjištěných závad a nedostatků,

8. realizuje v příjmovém oddělení poučení odsouzených o právech a povinnostech podle zákona, vyhlášky a seznamuje je s vnitřním řádem věznice, organizačně zajišťuje proškolení odsouzených z předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, o požární ochraně a hygienických zásadách, zabezpečuje příslušné podklady pro dispečerské hlášení, zaznamenává chování a jednání odsouzených do osobní karty včetně upozornění na eventuelní specifiku osobnosti odsouzeného,

9. zpracovává v nástupním oddělení ve spolupráci s odbornými zaměstnanci plán instruktážních a zájmových aktivit tohoto oddělení a podílí se na jejich realizaci, provádí poučení odsouzených o právech a povinnostech podle zákona, vyhlášky a seznamuje je s vnitřním řádem věznice, organizačně zajišťuje proškolení odsouzených z předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, o požární ochraně a hygienických zásadách, připravuje podklady pro jednání odborné komise, zaznamenává chování a jednání odsouzených do osobní karty včetně upozornění na eventuelní specifiku osobnosti odsouzeného.

(3) Vychovatel zařazený do 10. platové třídy plní přiměřeně úkoly uvedené v odstavci 2, přičemž dále zejména

a) podílí se ve spolupráci s odbornými zaměstnanci na sestavení konkrétních

- programů zacházení jemu svěřených odsouzených,*
- b) vede osobně podle svého odborného zaměření zpravidla dvě průběžné aktivity programů zacházení, rozložené podle potřeby v průběhu celého týdne včetně dnů pracovního volna a klidu, a zajišťuje k tomu nezbytnou dokumentaci,*
- c) sleduje kvalitu účasti svěřených odsouzených v programu zacházení a změny v jejich chování, přičemž vhodné změny podněcuje a upevňuje,*
- d) zpracovává, na základě vyhodnocení jednotlivých aktivit programu zacházení odbornými zaměstnanci a celkového přístupu odsouzeného k naplňování účelu výkonu trestu, průběžná hodnocení programu zacházení a předkládá návrhy hodnocení zasílaných věznicí příslušným orgánům,*
- e) navrhuje realizaci potřebných změn včetně aktualizace programu zacházení a přerazování ve skupinách vnitřní diferenciací v návaznosti na změny v chování a jednání jemu svěřených odsouzených, navrhuje umístění odsouzených do krizového, výstupního, specializovaného oddělení, oddělení se zesíleným stavebně technickým zabezpečením a do bezdrogové zóny,*
- f) zabezpečuje podle odborných doporučení zvýšenou individuální péči o odsouzené v krizových psychických stavech a odsouzené se závažnějšími sociálními problémy, podílí se na zabezpečování pedagogické péče o odsouzené, kteří odmítají stravu, sebepoškozují se, pokoušejí se o sebevraždu a o odsouzené, kteří jsou v krizových psychických stavech,*
- g) ve výstupním oddělení ve spolupráci se sociálním pracovníkem zajišťuje intenzivní kontakt se sociálním zázemím odsouzeného za účelem řešení problémů spojených s přechodem do občanského života, k tomu zejména*
- 1. podílí se na organizaci komunitního setkání odsouzených, setkání se zástupci státních a nestátních institucí, extramurálních akcí, pracovní, vzdělávací a zájmové činnosti,*
 - 2. vede odsouzené k sebeobslužné činnosti a upevňování každodenních návyků,*
 - 3. zabezpečuje řádný chod oddělení s cílem naplnění jeho účelu, využití na stanovenou normovou ubytovací kapacitu a vybavení,*
 - 4. zpracovává podklady pro jeho výstupní hodnocení.⁷⁶*

⁷⁶ Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 21/2010 ze dne 1. března 2010.

Z výše uvedeného výčtu povinností je zřejmé, že funkce vychovatele na výkonu trestu odnětí svobody je nezastupitelná. Ve spolupráci s dozorci a ostatními odbornými zaměstnanci oddělení se stará o veškeré dění a chod oddělení.

SHRNUTÍ

Seznámili jsme se s činností zaměstnanců při zabezpečování výkonu trestu odnětí svobody, naplní práce sociálního pracovníka, činností ostatních odborných zaměstnanců – speciálního pedagoga, psychologa a vychovatele výkonu trestu odnětí svobody, kteří se při své činnosti řídí zejména Zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, Vyhláškou ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, Listinou práv a svobod a vnitřními předpisy.

5 SPOLUPRÁCE ZAMĚSTNANCŮ VÝKONU VAZBY A TRESTU S OSTATNÍMI ZAMĚSTNANCI

Náročnost práce na oddělení výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody si žádá nejen zodpovědný přístup k plnění povinností ze strany zaměstnanců oddělení, ale i kvalitní práci ostatních oddělení. Spolupráce je nezbytnou součástí k dodržení všech práv obviněných, řádného chodu oddělení a zákonného zabezpečení výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.

Obvinění a zejména pracující odsouzení potřebují každý den kvalitní stravu v dostatečném množství. Denně, hned po budíčku probíhá ranní hygiena, v průběhu dne se koupe, je potřeba voda a čisticí prostředky na udržení čistoty v prostorách věznice a v kancelářích. Odsouzení a obvinění, kteří nepoužívají vlastní oděv, musí být vybaveni výstrojnými součástkami, ložním prádlem. Pokud nemají finanční prostředky, pak mají právo na základní hygienické vybavení, na psací potřeby k umožnění úřední korespondence. V každodenní součinnosti jsme se zaměstnanci **oddělení logistiky** i při zajišťování různých oprav, zejména poruch sanitárního zařízení.

S **oddělením vězeňské a justiční stráže** spolupracujeme především při přípravě obviněných k soudním procesům, zdravotním a jiným eskortám. Při prohlídkách cel, zejména neporušenosti zdiva, mříží a toho, aby se na celách nevyskytovaly nebezpečné a zakázané předměty. Přestože plní každé z oddělení své úkoly, je potřebná i bezproblémová spolupráce.

Se **zástupcem hlavního kaplana** spolupracujeme zejména při předvádění k pohovorům, bohoslužbám nebo jiným církevním obřadům. Dbáme na to, aby v předváděných skupinách spolu nebyli obvinění, u kterých by došlo k narušení výkonu vazby. K pohovorům s kaplanem vytypujeme obviněné, u kterých se domníváme, že by jim pohovor pomohl lépe snášet výkon vazby. Samozřejmě za souhlasu obviněného.

Se zaměstnanci **ekonomického oddělení** spolupracujeme zejména při určování částky na cestu do místa trvalého bydliště a případně příspěvkem do doby, než se mohou po propuštění dostavit k sociálnímu kurátorovi, při převodu peněz

z konta na konto, převodu financí různých sociálních dávek, důchodů, při realizaci nákupů a placení poplatků u lékaře. Vše probíhá bezhotovostním stykem.

Spolupráce s pracovníky **samostatného referátu informatiky** se týká především stavu počítačové sítě, kterou využíváme při různých zájmových nebo vzdělávacích aktivitách

Se **zdravotním střediskem** je spolupráce každodenní. Při předvádění obviněných a odsouzených k všeobecnému lékaři, zubaři, psychiatrovi a jiným externistům. Při vydávání léků v mimopracovní době. A vždy, když je akutní potřeba.

S pracovníky **správního oddělení** je spolupráce velmi intenzivní, protože jak osobní, tak i úřední korespondence je velmi bohatá. Také v případě nárokových balíčků, balíčků s hygienou nebo výměnou civilních svršků. Četná je i úřední korespondence nás s orgány činnými v trestním řízení, obecními a městskými úřady, magistráty a jinými státními nebo nestátními organizacemi.

Samostatný referát prevence a stížností je, jak již plyne z jeho názvu, důležitým preventivním prvkem. Ve spolupráci s námi řeší stížnosti obviněných a odsouzených, dbá ve spolupráci s námi na to, aby se předcházelo jakékoliv činnosti, která by narušila zákonnost výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody.

Zaměstnanci oddělení výkonu vazby spolupracují takřka denně se všemi ostatními odděleními a referáty ve vazební věznici. Bez součinnosti a vzájemného respektování by nebylo možné zabezpečit výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody tak, aby byl v souladu se zákonem. Proto je nezbytný respekt mezi všemi zaměstnanci napříč odděleními a referáty.

SHRNUTÍ

Nastínili jsme spolupráci zaměstnanců oddělení výkonu vazby a trestu odnětí svobody s odděleními logistiky, vězeňské a justiční stráže, zástupcem kaplana, ekonomickým oddělením, pracovníky samostatného referátu informatiky, pracovníky zdravotního střediska, správního oddělení a samostatného referátu prevence a stížností. Zdůraznili jsme nutnost kvalitní vzájemné spolupráce nezbytné pro kvalitní a zákonný průběh výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.

6 ROZDÍLY MEZI VÝKONEM VAZBY A VÝKONEM TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

Zásadním rozdílem mezi výkonem vazby a výkonem trestu odnětí svobody je skutečnost, že na obviněné ve výkonu vazby musíme pohlížet jako na netrestané, neboť nebyli pravomocně odsouzeni. Jednou ze zásad trestního práva procesního je zásada presumpce neviny – na osobu proti níž se vede trestní řízení se hledí jako na osobu nevinou, dokud vina není vyslovena pravomocným rozsudkem soudu.⁷⁷ Kdežto vězněné osoby ve výkonu trestu byly pravomocně odsouzeny. **Výkon vazby tedy není trestem**, ale zákonným opatřením. **Výkon trestu odnětí svobody**, jak už vyplývá z názvu, **trestem je**.

Podle Ústavy ČR článku 9 odstavce 1- nikdo nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám. Jak však dále vyplývá z článku 9 odstavce 2 písmena a), ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na - práce ukládané podle zákona osobám ve výkonu trestu odnětí svobody nebo osobám vykonávajícím jiný trest nahrazující trest odnětí svobody. **Odsouzený je tedy povinen pracovat.**⁷⁸ **Obviněný má právo pracovat, ne povinnost.**

Užívání telefonu obviněnými upravuje článek 9 Vnitřního řádu pro obviněné Vazební věznice Olomouc – v odstavci 1 stojí: obvinění mohou požádat o povolení použití telefonu s osobou blízkou. K realizaci telefonních hovorů je určena telefonní stanice vybavená digitálním záznamovým zařízením. Na telefonních automatech jsou provedena bezpečnostní opatření k zamezení všech příchodích hovorů, volání na tzv. zelené linky a použití předplacených karet a odesílání SMS zpráv.⁷⁹

Užívání telefonu odsouzenými upravuje článek 10 Vnitřního řádu věznice pro odsouzené zařazené k výkonu trestu s dozorem – v odstavci 1 stojí: k realizaci telefonních hovorů odsouzených je určen telefonní automat na telefonní karty vybavený digitálním záznamovým zařízením. Na telefonních automatech jsou

⁷⁷ JIROVSKÝ, V. *Kibernetická kriminalita*. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2007, s. 86.

⁷⁸ DAVID, R. *Ústava České republiky. Listina základních práv a svobod*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, s. r. o., 2005, s. 211.

⁷⁹ Vnitřní řád pro obviněné Vazební věznice Olomouc ze dne 28. ledna 2010.

provedena bezpečnostní opatření k zamezení všech přichozích hovorů, volání na tzv. zelené linky a použití předplacených karet a odesílání SMS zpráv.⁸⁰

Návštěvy obviněných upravuje § 14 Zákona o výkonu vazby: v odstavci 1 se uvádí, že „obviněný má právo na přijetí návštěvy v počtu nejvýše 4 osob jednou za 2 týdny v trvání devadesáti minut. V odůvodněných případech může ředitel věznice povolit přijetí návštěvy většího počtu osob nebo za dobu kratší než 2 týdny, případně na dobu delší než devadesát minut“.⁸¹ V odstavci 2 se upravují návštěvy obviněných z koluzních důvodů vazby – „u obviněných, u nichž je důvodem vazby obava, že budou mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, bez zbytečného odkladu stanoví podmínky pro uskutečnění návštěvy, kterými jsou zejména termín návštěvy, okruh osob a přítomnost orgánu činného v trestním řízení, v přípravném řízení státní zástupce, v řízení před soudem příslušný soudce“.⁸² V § 26 téhož zákona se stanoví, že: „mladistvý má právo na přijetí návštěvy ve věznici jednou za týden“.⁸³

Návštěvy odsouzených upravuje § 19 Zákona o výkonu trestu odnětí svobody. V odstavci jedna je uvedeno: „odsouzený má právo přijímat v čase určeném ředitelem věznice návštěvy blízkých osob na dobu celkem 3 hodiny během jednoho kalendářního měsíce“.⁸⁴

Je zřejmé, že co do četnosti návštěv je brán ohled především na mladistvé obviněné s tím, aby byla co nejméně narušena vazba s rodinnými příslušníky. U obviněných lze na návštěvě přijmout více osob než u odsouzených. Mimo obviněné z důvodů kolizní vazby, kde o návštěvnících rozhoduje orgán činný v trestním řízení, není návštěva omezena pouze na příbuzné a osoby blízké jako u odsouzených. I tam však může kompetentní pracovník, v odůvodněných případech, povolit osoby i mimo tento okruh.

Přijímání balíčků u obviněných upravuje § 16 Zákona o výkonu vazby: v odstavci 2 se uvádí, že „obviněný má právo jedenkrát za 3 měsíce přijmout balíček s potravinami a věcmi osobní potřeby do hmotnosti 5 kg. Omezení se nevztahuje na

⁸⁰ Vnitřní řád věznice pro odsouzené zařazené k výkonu trestu do věznice s dozorem ze dne 8. listopadu 2007.

⁸¹ Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

⁸² Tamtéž.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

*balíčky obsahující oblečení zasílané za účelem jeho výměny, knihy, denní tisk a časopisy a hygienické potřeby“.*⁸⁵

Přijímání balíčků u obviněných mladistvých upravuje § 26 Zákona o výkonu vazby: v odstavci 7 se uvádí, že „*mladistvý má právo na přijetí balíčku s potravinami a věcmi osobní potřeby do hmotnosti 5 kg jedenkrát za 2 měsíce*“.⁸⁶

Přijímání balíčků u odsouzených upravuje § 24 Zákona o výkonu trestu odnětí svobody. V odstavci 1 je uvedeno, že „*odsouzený má právo dvakrát ročně, zpravidla u příležitosti narozenin a vánočních svátků, přijmout balíček s potravinami a věcmi osobní potřeby do hmotnosti 5 kg*“.⁸⁷

V právu nároku na přijetí balíčku je jeden z největších rozdílů v právech mezi obviněnými a odsouzenými. Je zde nejvíce zohledněn fakt, že obviněný není trestán, ale pouze zákonně omezován na svých právech.

Důležitý faktem a rozdílem mezi výkonem vazby a výkonem trestu odnětí svobody je i skutečnost, že obvinění ve výkonu vazby mohou být pouze kázeňsky trestáni, což je upraveno ve IV. hlavě, § 22, odstavci 2 Zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby. **Kázeňskými tresty u obviněných** jsou:

- a) *důtka,*
- b) *pokuta do výše 1000 Kč,*
- c) *zákaz nákupu potravin a věcí osobní potřeby (s výjimkou hygienických potřeb) až na dobu jednoho měsíce,*
- d) *propadnutí věci,*
- e) *umístění do samovazby až na 10 dní.*⁸⁸

Kdežto odsouzený může být kázeňsky potrestán, ale i odměněn. **Odměny u odsouzených** upravuje § 45, odstavec 2 Zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Odměnami jsou:

- a) *pochvala,*
- b) *mimořádné zvýšení doby trvání návštěv během jednoho kalendářního měsíce až na 5 hodin,*

⁸⁵ Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁸ Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

- c) povolení jednorázového nákupu potravin a věcí osobní potřeby odsouzenému, který jinak tyto nákupy nemůže provádět,*
- d) zvýšení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,*
- e) věcná nebo peněžitá odměna až do výše 1 000 Kč,*
- f) rozšíření osobního volna na sportovní, kulturní nebo jiné zájmové aktivity až na dobu 1 měsíce,*
- g) povolení opustit věznici až na 24 hodin v souvislosti s návštěvou nebo s programem zacházení,*
- h) přerušování výkonu trestu.⁸⁹*

Kázeňské tresty upravuje § 46, odstavec 3 Zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. **Kázeňskými tresty u odsouzených** jsou:

- a) důtka,*
- b) snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,*
- c) zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce,*
- d) pokuta až do výše 1 000 Kč,*
- e) propadnutí věci,*
- f) umístění do uzavřeného oddělení až na 28 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení,*
- g) celodenní umístění do uzavřeného oddělení až na 20 dnů,*
- h) umístění do samovazby až na 20 dnů,*
- i) odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny.⁹⁰*

Obvinění mohou být za nevhodné chování ve výkonu vazby potrestáni, jejich pochybení musí být prokazatelné a nepochybné. Pokud dodržují stanovené předpisy a nejsou kázeňsky potrestáni, mají možnost být „zvýhodněni“ například umožněním návštěvy za dobu kratší. Odměnění být nemohou. Odsouzení mohou být kázeňsky potrestáni, ale mohou být i odměněni za své chování v průběhu výkonu trestu odnětí svobody.

⁸⁹ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁰ Tamtéž.

SHRNUTÍ

Uvedli jsme zásadní rozdíly mezi výkonem vazby a výkonem trestu odnětí svobody. Demonstrovali si několik příkladů z práv obviněných a odsouzených a poukázali na skutečnosti, kterými se od sebe liší. Zásadní rozdíl je zřejmý, obviněný není ve výkonu vazby za trest. Kdežto výkon trestu odnětí svobody, jak už je zřejmé z názvu, je formou trestu.

7 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Výzkumné šetření má ukázat na rozdílné vnímání výkonu vazby obviněnými a výkonu trestu odnětí svobody odsouzenými. Obvinění mnohdy chápou výkon vazby jako trest, neboť mají pocit nespravedlnosti a považují výkon vazby za zbytečné omezení vlastní osobní svobody. Navíc pocítují i vlastní omezení svobody přímo ve věznici, neboť zde nemají takovou „volnost“ jako odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody. Méně tuto situaci pocítují obvinění, kteří jsou umístěni ve výkonu vazby se zmírněným režimem. Zde mají přece jen určitou možnost pohybu než obvinění umístění v „klasickém“ výkonu vazby.

7.1 Stanovení cílů a výzkumných předpokladů

Cílem výzkumného šetření je zjistit, jak vnímají obvinění výkon vazby a odsouzení výkon trestu odnětí svobody a jak jsou spokojeni či nespokojeni s naplňováním určitých svých práv.

Obvinění vnímají kritičtěji a s většími výhradami výkon vazby než odsouzení režim ve výkonu trestu odnětí svobody.

Pracovní předpoklady:

I. Pracovní předpoklady v oblasti výkonu vazby:

PPVV1 Předpokládáme, že menšina obviněných je spokojena ve výkonu vazby.

PPVV2 Předpokládáme, že většina obviněných je spokojena s chováním příslušníků vězeňské služby.

PPVV3 Předpokládáme, že většina obviněných je nespokojena s hygienickými podmínkami (např. s možností koupání).

PPVV4 Předpokládáme, že většina obviněných kladně hodnotí nabídku volnočasových aktivit.

II. Pracovní předpoklady v oblasti výkonu trestu odnětí svobody:

PPVTOS1 Předpokládáme, že většina odsouzených je spokojena s podmínkami výkonu trestu odnětí svobody.

PPVTOS2 Předpokládáme, že většina odsouzených je spokojena s chováním občanských zaměstnanců vězeňské služby.

PPVTOS3 Předpokládáme, že většina odsouzených je spokojena s možností nákupu.

PPVTOS4 Předpokládáme, že většina odsouzených je spokojena s nabídkou aktivit Programu zacházení.

7.2 Organizace výzkumného šetření, metodologie a cílová skupina

Cílovou skupinu výzkumného šetření tvořili obvinění a odsouzení umístění ve Vazební věznici Olomouc. Instrukce k vyplňování dotazníků byla sdělena vrchním dozorcům, kteří rozdávali dotazníky na odděleních výkonu vazby obviněným na daných odděleních a ve výkonu trestu odnětí svobody vychovatelům na příslušných odděleních v měsíci listopadu 2010. Respondenti během jednoho týdne vyplnili dotazníky, které byly vybírány do uzavřených papírových kontejnerů. Z důvodu objektivizace a vyloučení subjektivního pohledu respondentů nebylo obviněným ani odsouzeným sděleno, pro koho jsou dotazníky vyplňovány. Na odděleních výkonu vazby bylo rozdáno celkem 133 dotazníků, vyplněno a použito k výzkumnému šetření bylo použito 125 dotazníků. Na odděleních výkonu trestu bylo rozdáno 96 dotazníků, vyplněno a použito k výzkumnému šetření bylo 93 dotazníků.

Kvantitativní výzkumné šetření bylo zpracováno metodou dotazníku – „soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou

*promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně.*⁹¹

Celkem bylo v každém z dotazníků položeno 18 otázek. Podle formy požadované odpovědi bylo v dotazníku čtrnáct uzavřených (strukturovaných) polytomických položek (otázek) s výběrem odpovědi, dvě otevřené (nestrukturované) a dvě polouzavřené položky. První čtyři otázky zjišťující demografické údaje patří mezi položky zjišťující fakta. Zbýlé otázky patří mezi položky zjišťující mínění respondentů. Při návrhu jednotlivých otázek v dotazníku jsme se zaměřili na to, aby položky byly všem respondentům jasné, srozumitelné, co nejstručnější, jednoznačné a nebyly sugestivní. Počítali jsme s ochotou respondentů spolupracovat s vyplňováním dotazníků k výzkumnému šetření.⁹²

Údaje zjišťující demografická fakta ve výkonu vazby

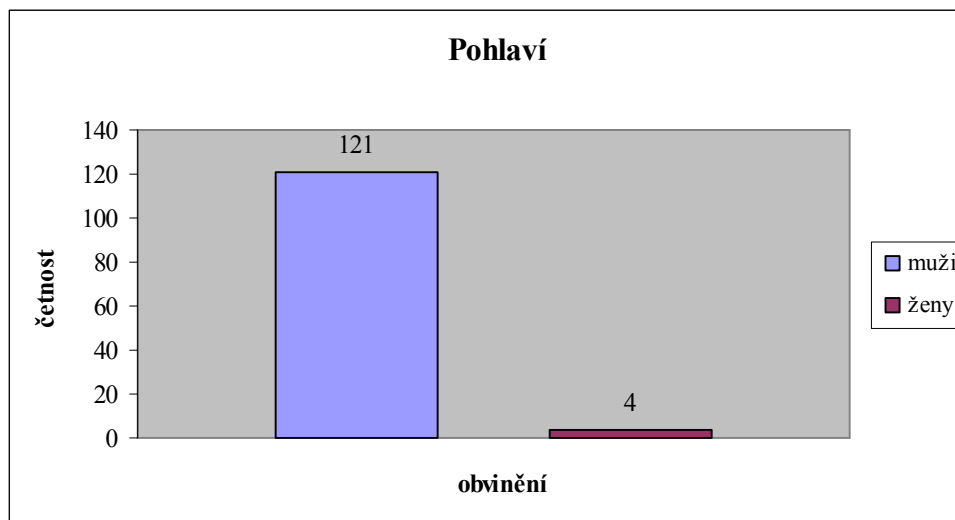
Tabulka č. 1: Pohlaví respondentů ve výkonu vazby

Pohlaví	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
ženy	4	0,032	3,2
muži	121	0,968	96,8
Σ	125	1,000	100,0

⁹¹ CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. Str. 163.

⁹² CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, str. 165-170.

Graf č. 1: Pohlaví respondentů ve výkonu vazby

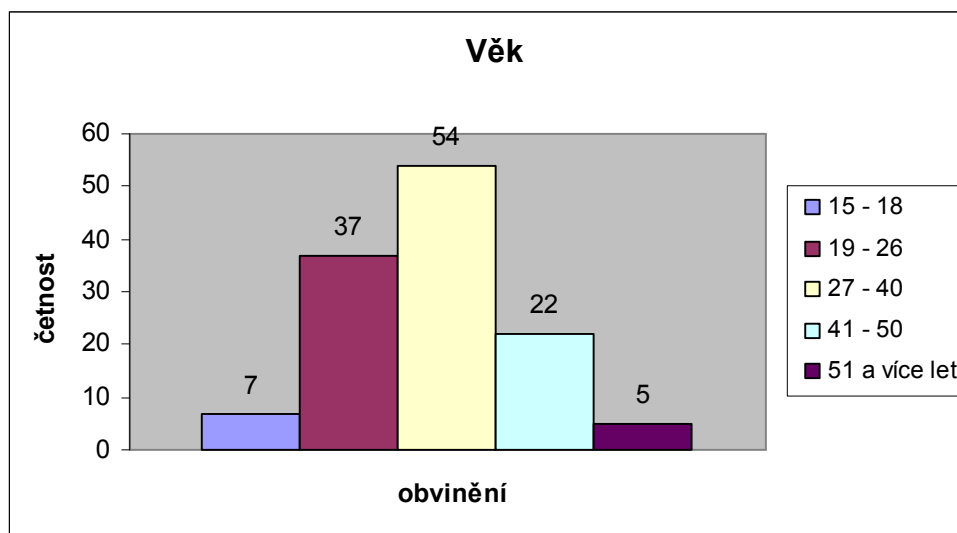

Výzkumného šetření se ve výkonu vazby zúčastnilo celkem 125 respondentů, 121 mužů a 4 ženy. To znamená 96,8% mužů a 3,2% žen.

Tabulka č. 2: Věk respondentů ve výkonu vazby

Věk respondentů	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
15-18 let	7	0,056	5,6
19-26 let	37	0,296	29,6
27-40 let	54	0,432	43,2
41-50 let	22	0,176	17,6
51 a více let	5	0,040	4,0
Σ	125	1,000	100,0

Graf č. 2: Věk respondentů ve výkonu vazby

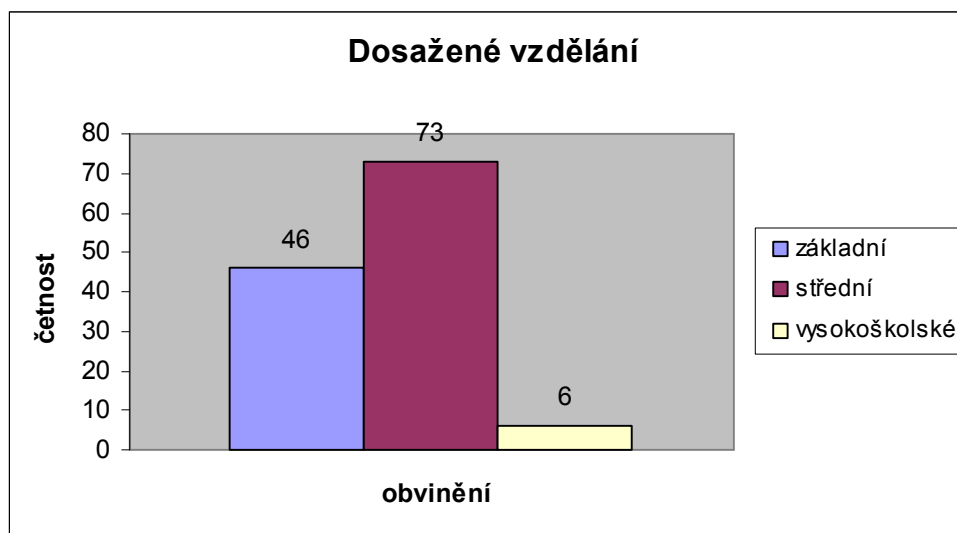

Výzkumného šetření se ve výkonu vazby zúčastnilo celkem 125 respondentů, 7 ve věku 15 – 18 roků (5,6%), 37 ve věku 19 – 26 roků (29,6%), 54 ve věku 27 – 40 roků (43,2%), 22 ve věku 41 – 50 roků (17,6%) a 5 ve věku nad 51 roků (4%). Mladší 15 roků se mezi respondenty objevit nemohli vzhledem k výši hranice trestní zodpovědnosti.

Tabulka č. 3: Vzdělání respondentů ve výkonu vazby

Dosažené vzdělání	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
základní	46	0,368	36,8
střední	73	0,584	58,4
vysokoškolské	6	0,048	4,8
Σ	125	1,000	100,0

Graf č. 3: Vzdělání respondentů ve výkonu vazby

Nejvyšší, tedy vysokoškolské vzdělání uvedlo 6 respondentů (4,8%), základní pak 46 dotazovaných (36,8%) a nejvíce pak 73 respondentů (58,4%) uvedlo střední vzdělání, které nebylo dále specifikováno.

Tabulka č. 4: Specifikace respondentů podle typu výkonu vazby

Obviněný se nachází ve	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
Výkonu vazby	85	0,680	68
VZR	23	0,184	18,4
Vazba - ML	3	0,024	2,4
„B“	14	0,112	11,2
Σ	125	1,000	100,0

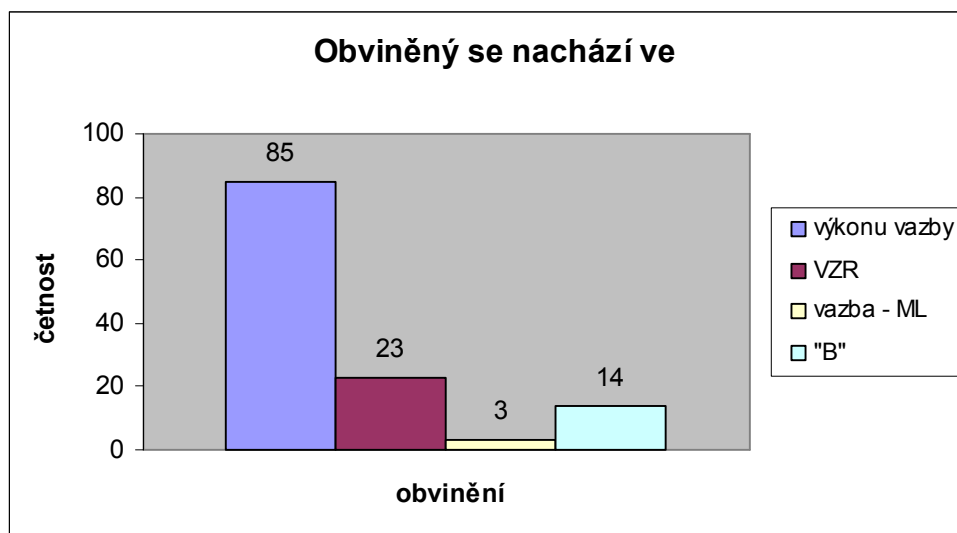
VZR – obvinění umístění ve výkonu vazby se zmírněným režimem

Vazba ML – mladiství obvinění

„B“ - obvinění umístění ve výkonu vazby s koluzními důvody

Výkon vazby – ostatní obvinění

Graf č. 4: Specifikace respondentů podle typu výkonu vazby

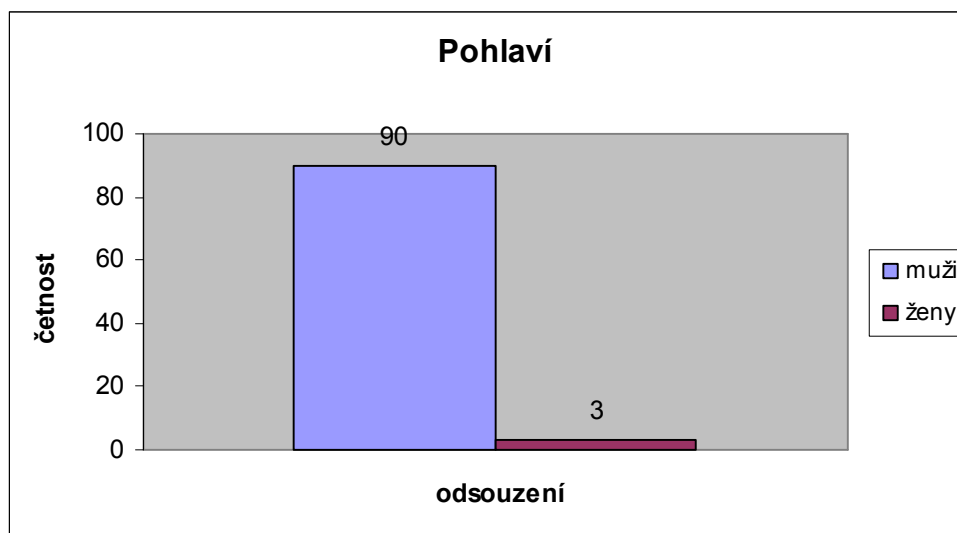
Nejméně respondentů bylo z řad mladistvých, pouze 3 (2%), 14 (11%) obviněných bylo ve výkonu vazby z koluzních důvodů, 23 (18%) bylo umístěno ve výkonu vazby se zmírněným režimem a nejvíce, 85 (69%) tvořili obvinění, umístění ve výkonu „normální“ vazby.

Údaje zjišťující demografická fakta ve výkonu trestu odnětí svobody

Tabulka č. 5: Pohlaví respondentů ve výkonu trestu odnětí svobody

Pohlaví	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
ženy	3	0,030	3,0
muži	90	0,970	97,0
Σ	93	1,000	100,0

Graf č. 5: Pohlaví respondentů ve výkonu trestu odnětí svobody

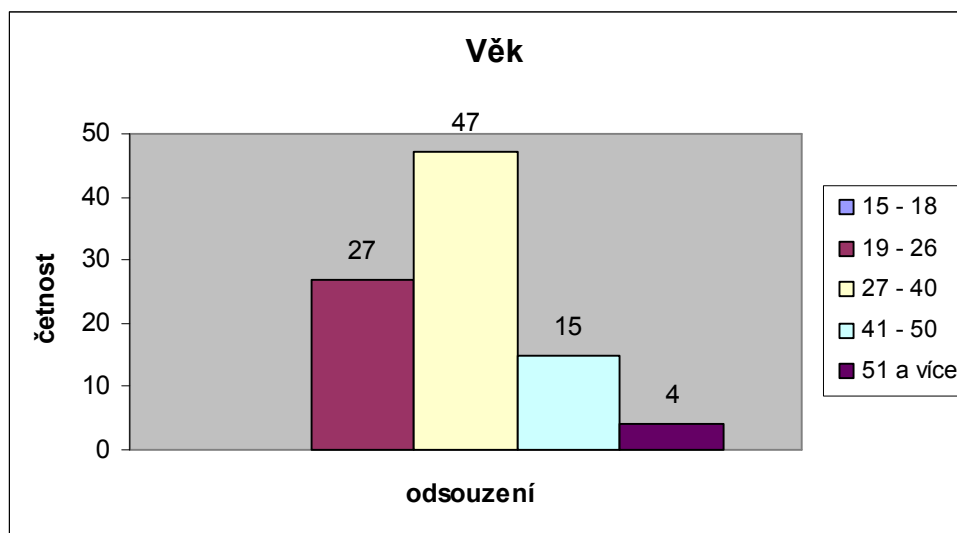

Vyplňování dotazníků k výzkumnému šetření se zúčastnilo celkem 93 odsouzených. Z toho bylo 90 mužů (97%) a tři ženy (3%).

Tabulka č. 6: Věk respondentů ve výkonu trestu odnětí svobody

Věk respondentů	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
15-18 let	0	0,000	0,0
19-26 let	27	0,290	29,0
27-40 let	47	0,510	51,0
41-50 let	15	0,160	16,0
51 a více let	4	0,040	4,0
Σ	93	1,000	100,0

Graf č. 6: Věk respondentů ve výkonu trestu odnětí svobody

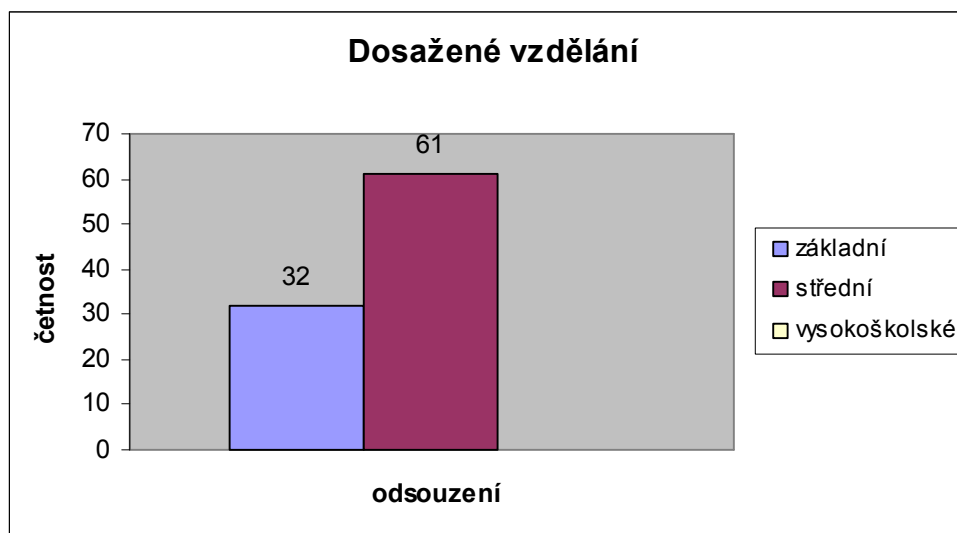

Výzkumného šetření se ve výkonu trestu odnětí svobody zúčastnilo celkem 93 respondentů, žádný ve věku 15 – 18 roků, neboť ve věznici v Olomouci se výkon trestu mladistvých nerealizuje a v době výzkumného šetření se zde žádný nenacházel ani na eskortním oddělení, 27 ve věku 19 – 26 roků (29%), 47 ve věku 27 – 40 roků (51%), 15 ve věku 41 – 50 roků (16%) a 4 ve věku nad 51 roků (4%). Mladší 15 roků se mezi respondenty objevit nemohli vzhledem k výši hranice trestní zodpovědnosti.

Tabulka č. 7: Vzdělání respondentů ve výkonu trestu odnětí svobody

Dosažené vzdělání	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
základní	32	0,344	34,4
střední	61	0,656	65,6
vysokoškolské	0	0	0
Σ	93	1,000	100,0

Graf č. 7: Vzdělání respondentů ve výkonu trestu odnětí svobody

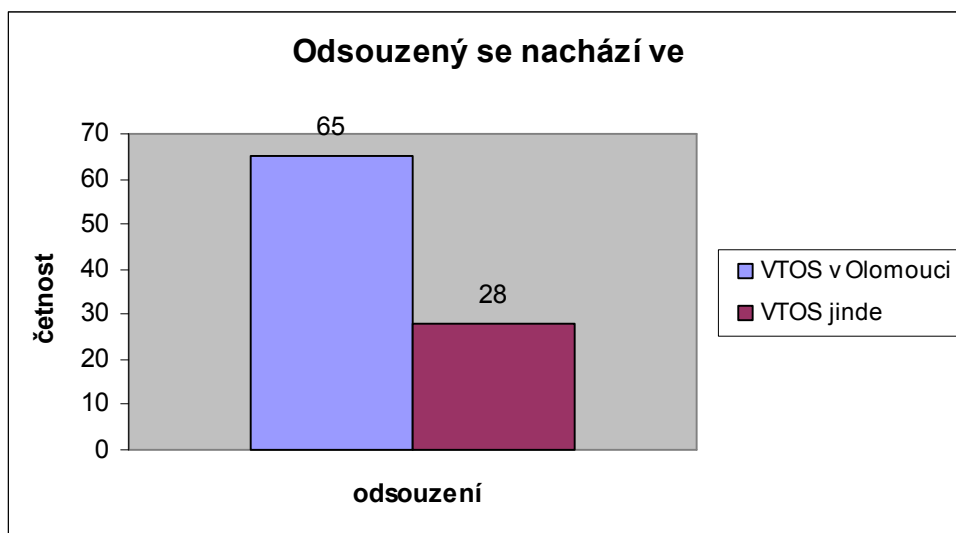

Nejvyšší, tedy vysokoškolské vzdělání neuvedl žádný z respondentů, základní pak 32 dotazovaných (34%) a nejvíce pak 61 respondentů (66%) uvedlo střední vzdělání, které nebylo dále specifikováno.

Tabulka č. 8: Specifikace respondentů podle typu výkonu trestu odnětí svobody

Obviněný se nachází ve	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
VTOS v Olomouci	65	0,699	69,9
VTOS jinde	28	0,301	30,1
Σ	93	1,000	100,0

Graf č. 8: Specifikace respondentů podle typu výkonu trestu odnětí svobody

VTOS v Olomouci – odsouzení umístění k výkonu trestu ve věznici v Olomouci

VTOS jinde – ostatní odsouzení

Z celkového počtu respondentů bylo 65 (69,9%) odsouzených, kteří vykonávají výkon trestu odnětí svobody ve Vazební věznici Olomouc a 28 (30,1%) dočasně eskortovaných odsouzených.

7.3 Vlastní výzkumné šetření – výsledky výzkumného šetření

Pracovní předpoklady v oblasti výkonu vazby

K prvnímu pracovnímu předpokladu Ad PPVV1 **Předpokládáme, že menšina obviněných je spokojena ve výkonu vazby**, se vztahovala otázka: *Výkon vazby snáším.*

TABULKA A GRAF

Výkon vazby snáším	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
bez problémů	38	0,304	30,4
příjemně	52	0,416	41,6
špatně	35	0,280	28
Σ	125	1,000	100,0

Ke druhému pracovnímu předpokladu PPVV2 **Předpokládáme, že většina obviněných je spokojena s chováním příslušníků vězeňské služby**, se vztahovala otázka: *S chováním příslušníků vězeňské služby jsem*

TABULKA A GRAF

S chováním příslušníků vězeňské služby jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	80	0,640	64,0
nespokojen	30	0,240	24,0
je mi to jedno	15	0,120	12,0
Σ	125	1,000	100,0

Ke třetímu pracovnímu předpokladu PPVV3 **Předpokládáme, že většina obviněných je nespokojena s hygienickými podmínkami (s možností koupání)**, se vztahovala otázka: *S hygienickými podmínkami (např. s možností koupání) jsem*

TABULKA A GRAF

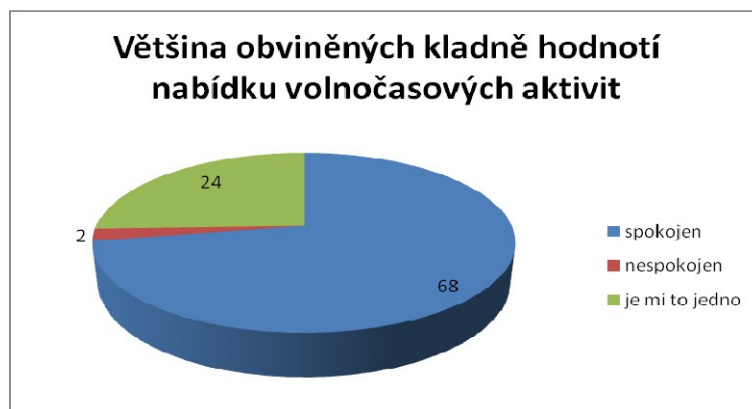
S hygienickými podmínkami jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	51	0,408	40,8
nespokojen	69	0,552	55,2
je mi to jedno	5	0,040	4,0
Σ	125	1,000	100,0

Ke čtvrtému pracovnímu předpokladu PPVV4 **Předpokládáme, že většina obviněných kladně hodnotí nabídku volnočasových aktivit**, se vztahovala otázka: *S nabídkou volnočasových aktivit jsem*

TABULKA A GRAF

S nabídkou volnočasových aktivit jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	68	0,544	54,4
nespokojen	33	0,264	26,4
je mi to jedno	24	0,192	19,2
Σ	125	1,000	100,0

Pracovní předpoklady v oblasti výkonu trestu odnětí svobody

K prvnímu pracovnímu předpokladu Ad PPVTOS1 **Předpokládáme, že většina odsouzených je spokojena s podmínkami výkonu trestu odnětí svobody,** se vztahovala otázka: *Odsouzení snáší výkon trestu*

TABULKA A GRAF

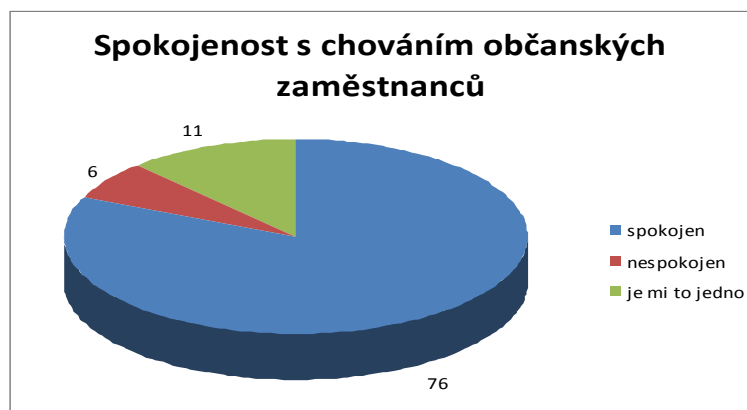
Výkon trestu snáším	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
bez problémů	38	0,408	40,8
příjemně	46	0,495	49,5
špatně	9	0,097	9,7
Σ	93	1,000	100,0

K druhému pracovnímu předpokladu PPVTOS2 **Předpokládáme, že většina odsouzených je spokojena s chováním občanských zaměstnanců vězeňské služby**, se vztahovala otázka: *S chováním občanských zaměstnanců (speciální pedagog, psycholog, vychovatel) jsem*

TABULKA A GRAF

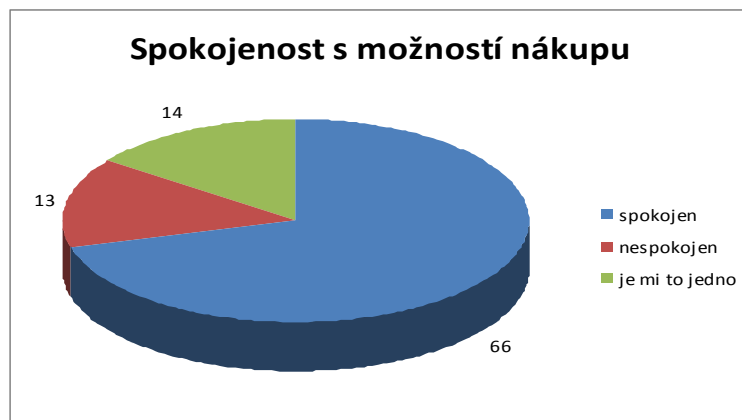
S chováním občanských zaměstnanců jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	76	0,817	81,7
nespokojen	6	0,065	6,5
je mi to jedno	11	0,118	11,8
Σ	93	1,000	100,0

Ke třetímu pracovnímu předpokladu PPVTOS3 **Předpokládáme, že většina odsouzených je spokojena s možností nákupu**, se vztahovala otázka: *S možností nákupu jsem*

TABULKA A GRAF

S možností nákupu jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	66	0,710	71,0
nespokojen	13	0,140	14,0
je mi to jedno	14	0,150	15,0
Σ	93	1,000	100,0

Ke čtvrtému pracovnímu předpokladu PPVTOS4 **Předpokládáme, že většina odsouzených je spokojena s nabídkou aktivit Programu zacházení**, se vztahovala otázka: *S nabídkou volnočasových aktivit jsem*

TABULKA A GRAF

S nabídkou volnočasových aktivit jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	61	0,656	65,6
nespokojen	10	0,108	10,8
je mi to jedno	22	0,236	23,6
Σ	93	1,000	100,0

7.4 Interpretace výsledků

Interpretace výsledků dotazníku respondentů ve výkonu vazby:

Otázka *Výkon vazby snáším*, byla současně prvním pracovním předpokladem Ad PPVV1 **Předpokládáme, že menšina obviněných je spokojena ve výkonu vazby.**

Ze 125 respondentů jich 38 (30,4%) odpovědělo, že výkon vazby snáší bez problémů, 52 (41,6%) odpovědělo, že výkon vazby snáší přijatelně a 35 (28%), že špatně.

Na otázku *Ve výkonu vazby postrádám* (vypište prosím) odpovědělo 58 dotazovaných (46,4%) a nevyjádřilo se 67 dotazovaných (53,6%). Ve výkonu vazby dotazovaní respondenti postrádají: snoubenku, rodinu, zahlazení kázeňského trestu, větší pohyb, svobodu, jídlo, jistotu, jak to dopadne, delší aktivity, ženy, víno zpěv, mobilní telefon, internet, intimní návštěvu, nic nepostrádám, počítač, více světla, všechno, ochotu personálu cokoliv vyřídit, odbornost pedagogických pracovníků, logiku, čest, morálku, sex, porcelánový hrnek, syna, více balíčků, větší celu, spravedlnost, více návštěv, častější hygienu, slušné chování, lepší jídlo, alkohol, práci, aktivity zaměřené na studium cizích jazyků, drogy, psa, les, vnoučata, rybaření. Některé odpovědi se opakovaly, především ty, které se týkaly rodiny, svobody a koníčků.

Na otázku *Se zněním řádu výkonu vazby jsem* odpovědělo 62 (49,6%) dotazovaných, že je spokojeno, 33 (26,4%) pak, že je nespokojeno a 30 (24%) uvedlo, že je jim to jedno. Nespokojenost byla především s nedostatkem svobody, zbytečným omezováním svobody nad zákonný rámec, omezenou možností nákupu a možností přijímat balíčky, nedostatkem aktivit, zbytečným ranním vstáváním, s častým prováděním prohlídek cel, s přístupem personálu, s nedodržováním toho, co je uvedeno v řádu výkonu vazby, s porušováním presumce neviny, se vším.

Tabulka + graf - Viz. Příloha č 1.

Otázka *S nabídkou volnočasových aktivit jsem*, byla zároveň čtvrtým pracovním předpokladem Ad PPVV4 **Předpokládáme, že většina obviněných je spokojena s nabídkou volnočasových aktivit.**

Ze 125 respondentů jich 68 (54,4%) odpovědělo, že je s nabídkou volnočasových aktivit spokojeno, 33 (26,4%) odpovědělo, že není s nabídkou aktivit spokojeno a 24 (19,2%) respondentů uvedlo, že je jim to jedno. Nespokojenost je zejména s malou nabídkou, absencí aktivit s výukou cizích jazyků, absencí sportovních aktivit, aktivity jsou nevyhovující, nezajímavé, nespokojenost s četností, chybí kulečnick, posilovna. Tři z dotazovaných uvedli, že zatím na žádné aktivitě nebyli.

Otázka *S chováním příslušníků vězeňské služby jsem*, byla zároveň druhým pracovním předpokladem Ad PPVV2 **Předpokládáme, že většina obviněných je spokojena s chováním příslušníků vězeňské služby.**

Ze 125 respondentů jich 80 (64%) odpovědělo, že je s chováním příslušníků vězeňské služby spokojeno, 30 (24%) odpovědělo, že není s chováním příslušníků vězeňské služby spokojeno a 15 (12%) respondentů uvedlo, že je jim to jedno.

Na otázku *S chováním občanských zaměstnanců (speciální pedagog, psycholog) jsem*, odpovědělo 100 (80%) dotazovaných, že je spokojeno, 9 (7,2%) pak, že je nespokojeno a 16 (12,8%) uvedlo, že je jim to jedno.

Tabulka + graf - Viz. Příloha č. 2.

Na otázku *S činností sociálních pracovníků jsem*, odpovědělo 91 (72,8%) dotazovaných, že je spokojeno, 13 (10,4%) pak, že je nespokojeno a 21 (16,8%) uvedlo, že je jim to jedno.

Tabulka + graf - Viz. Příloha č. 3.

Otázka *S hygienickými podmínkami (např. s možností koupání) jsem*, byla zároveň třetím pracovním předpokladem Ad PPVV3 **Předpokládáme, že většina obviněných je nespokojena s hygienickými podmínkami (např. s možností koupání).**

Ze 125 respondentů jich 51 (40,8%) odpovědělo, že je s hygienickými podmínkami spokojeno, 69 (55,2%) odpovědělo, že není s hygienickými podmínkami spokojeno a 5 (4%) respondentů uvedlo, že je jim to jedno.

Na otázku *S úrovní lékařské péče jsem*, odpovědělo 48 (38,4%) dotazovaných, že je spokojeno, 63 (50,4%) pak, že je nespokojeno a 14 (11,2%) uvedlo, že je jim to jedno.

Tabulka + graf - Viz. Příloha č. 4.

Na otázku *S možností nákupu jsem*, odpovědělo 88 (70,4%) dotazovaných, že je spokojeno, 18 (14,4%) pak, že je nespokojeno a 19 (15,2%) uvedlo, že je jim to jedno.

Tabulka + graf - Viz. Příloha č. 5.

Na otázku *S četností termínů a délkou návštěv jsem*, odpovědělo 44 (35,2%) dotazovaných, že je spokojeno, 61 (48,8%) pak, že je nespokojeno a 20 (16%) uvedlo, že je jim to jedno.

Tabulka + graf - Viz. Příloha č. 6.

Na otázku *S kvalitou stravy jsem*, odpovědělo 71 (56,8%) dotazovaných, že je spokojeno, 35 (28%) pak, že je nespokojeno a 19 (15,2%) uvedlo, že je jim to jedno.

Tabulka + graf - Viz. Příloha č. 7.

Na otázku *S možností telefonických kontaktů s blízkými jsem*, odpovědělo 61 (48,8%) dotazovaných, že je spokojeno, 33 (26,4%) pak, že je nespokojeno a 31 (24,8%) uvedlo, že je jim to jedno.

Tabulka + graf - Viz. Příloha č. 8.

Na otázku *Napište cokoliv, co byste doporučili změnit na výkonu vazby*, odpovědělo 61 (48,8%) respondentů a nevyjádřilo se 64 (51,2%) dotazovaných. Uvedeny byly tyto odpovědi: více aktivit, delší návštěvy, vycházky i po obědě, jinou rozhlasovou stanici na celu, více telefonátů, návštěv, častější hygiena, televizi jako součást vybavení cely, pestřejší stravu, větší tělocvičnu, hrací konzoly na cely, více

žen (psycholožek), intimní návštěvy, možnost pracovat, možnost půjčování a výměny věcí mezi obviněnými na celách, možnost neomezeného přijímání balíčků, možnost zhasínat světlo po večerce, lepší lékařskou péči, absence programu pro drogově závislé, zlepšit přístup personálu k obviněným, málo úložného prostoru na celách, absence právníka jako zaměstnance věznice, zrychlit vyřizování žádostí, změnit vše od A do Z. Tři obvinění uvedli, že jsou spokojeni a dva uvedli, že výkon vazby ve věznici v Olomouci je nejlepší ze všech, kde dosud byli.

Interpretace výsledků dotazníku respondentů ve výkonu trestu odnětí svobody:

Otázka *Výkon trestu snáším*, byla současně prvním pracovním předpokladem Ad PPVTOS1 **Předpokládáme, že většina odsouzených je spokojena ve výkonu trestu odnětí svobody.**

Z 93 respondentů jich 38 (40,8%) odpovědělo, že výkon trestu snáší bez problémů, 46 (49,5%) odpovědělo, že výkon trestu snáší přijatelně a 9 (9,7%), že špatně.

Na otázku *Ve výkonu trestu postrádám* (vypište prosím) odpovědělo 60 dotazovaných (64,5%) a nevyjádřilo se 33 dotazovaných (35,5%). Ve výkonu trestu dotazovaní respondenti postrádají: svobodu, společenské vyžití, rodinu, nic, milenku, hezké věci, ženskou, lidskost, vše co může mít člověk venku, hudbu, domácí stravu, volnost pohybu, práci, soukromí, identitu, odpovídající lékařskou péči, děti, denní režim věznice Heřmanice, sledování večerních programů televize, normální lidi, nic, přátele, férové jednání zaměstnanců, téměř vše. Některé odpovědi se často opakovaly, především ty, které se týkaly rodiny, svobody a soukromí.

Na otázku *Se zněním řádu výkonu trestu odnětí svobody jsem* odpovědělo 52 (55,9%) dotazovaných, že je spokojeno, 10 (10,8%) pak, že je nespokojeno a 31 (33,3%) uvedlo, že je jim to jedno. Nespokojenost byla s četností přijímaných balíčků, se vším, neúplností, nepřehledností. Zbytek odsouzených svoji nespokojenost nespecifikoval.

Tabulka + graf - Viz. Příloha č. 9.

Otázka *S nabídkou volnočasových aktivit jsem*, byla čtvrtým pracovním předpokladem Ad PPVTOS4 **Předpokládáme, že většina odsouzených je spokojena s nabídkou volnočasových aktivit.**

Z 93 respondentů jich 61 (65,6%) odpovědělo, že je s nabídkou volnočasových aktivit spokojeno, 10 (10,8%) odpovědělo, že s nabídkou volnočasových aktivit spokojeno není a 22 (23,6%), že je jim to jedno. Nespokojenost byla s tím, že jim aktivity nic nedají do života, některé jsou zbytečné, je jich málo, žádné nejsou, nejsou pro eskortované, je jich zbytečně moc, málo sportovních aktivit.

Na otázku *S chováním příslušníků vězeňské služby jsem* odpovědělo 76 (81,7%) dotazovaných respondentů, že je spokojeno, 6 (6,5%) pak, že je nespokojeno a 11 (11,8%) uvedlo, že je jim to jedno.

Tabulka + graf - Viz. Příloha č. 10.

Otázka *S chováním občanských zaměstnanců (speciální pedagog, psycholog, vychovatel) jsem*, byla druhým pracovním předpokladem Ad PPVTOS2 **Předpokládáme, že většina odsouzených je spokojena s chováním občanských zaměstnanců.**

Z 93 respondentů jich 76 (81,7%) odpovědělo, že je s chováním občanských zaměstnanců spokojeno, 6 (6,5%) odpovědělo, že s chováním občanských zaměstnanců spokojeno není a 11 (11,8%), že je jim to jedno.

Na otázku *S činností sociálních pracovníků jsem* odpovědělo 77 (82,8%) dotazovaných, že je spokojeno, 4 (4,3%) pak, že je nespokojeno a 12 (12,9%) uvedlo, že je jim to jedno.

Tabulka + graf - Viz. Příloha č. 11.

Na otázku *S hygienickými podmínkami (např. s možností koupání) jsem* odpovědělo 68 (73,1%) dotazovaných respondentů, že je spokojeno, 21 (22,6%) pak, že je nespokojeno a 4 (4,3%) uvedlo, že je jim to jedno.

Tabulka + graf - Viz. Příloha č. 12.

Na otázku *S úrovní lékařské péče jsem* odpovědělo 40 (43%) dotazovaných, že je spokojeno, 40 (43%) pak, že je nespokojeno a 13 (14%) uvedlo, že je jim to jedno.

Tabulka + graf - Viz. Příloha č. 13.

Otázka *S možností nákupu jsem*, byla třetím pracovním předpokladem Ad PPVTOS3 **Předpokládáme, že většina odsouzených je spokojena s možností nákupu.**

Z 93 respondentů jich 66 (71%) odpovědělo, že je s možností nákupu spokojeno, 13 (14%) odpovědělo, že s možností nákupu spokojeno není a 14 (15%), že je jim to jedno.

Na otázku *S četností termínů a délkou návštěv jsem* odpovědělo 61 (65,6%) dotazovaných, že je spokojeno s četností a délkou návštěv, 20 (21,5%) pak, že je nespokojeno a 12 (12,9%) uvedlo, že je jim to jedno.

Tabulka + graf - Viz. Příloha č. 14.

Na otázku *S kvalitou stravy jsem* odpovědělo 64 (68,8%) dotazovaných, že je spokojeno s kvalitou stravy, 17 (18,3%) pak, že je nespokojeno a 12 (12,9%) uvedlo, že je jim to jedno.

Tabulka + graf - Viz. Příloha č. 15.

Na otázku *S možností telefonických kontaktů s blízkými jsem* odpovědělo 65 (69,9%) dotazovaných, že je spokojeno s možností telefonických kontaktů s blízkými, 12 (12,9%) pak, že je nespokojeno a 16 (17,2%) uvedlo, že je jim to jedno.

Tabulka + graf - Viz. Příloha č. 16.

Na otázku *Napište cokoliv, co byste doporučili změnit na výkonu trestu*, odpovědělo 21 (22,6%) respondentů a nevyjádřilo se 72 (77,4%) dotazovaných. Uvedeny byly tyto odpovědi: delší doba návštěv, je mi to jedno, častější možnost nákupů, častější přerušování výkonu trestu k udržování rodinných vazeb, lidstější přístup vychovatelů k vězňům, zájem o jejich osobní problémy, víc času na sportovní aktivity, intimní návštěvy, častější koupání, více aktivit, je mi to jedno, špatná

lékařská péče, více kontaktů s psychologem, pozdější večerka, větší ochota, delší vycházky, o podmíněném propuštění by měla rozhodovat věznice, ne soud, který nemá potřebné informace.

7.5 Výzkumné závěry

První pracovní předpoklad Ad PPVV1 **Předpokládáme, že menšina obviněných je spokojena ve výkonu vazby** se nepotvrdil, neboť pouze necelá třetina (28%) respondentů uvedla, že snáší výkon vazby špatně. Výkon vazby snáší bez problémů 30,4% dotazovaných a 41,6% uvedlo, že snáší výkon vazby přijatelně. Určitě by procento nespokojených bylo vyšší, kdyby nebylo zřízeno oddělení výkonu vazby se zmírněným režimem a mezi respondenty nebyli obvinění z oddělení mladistvých a blízkých věku mladistvých, kde je výkon vazby neporovnatelně snesitelnější. Především možnost volnočasových aktivit je na těchto odděleních rozmanitější a častější.

Druhý pracovní předpoklad PPVV2 **Předpokládáme, že většina obviněných je spokojena s chováním příslušníků vězeňské služby** se potvrdil, neboť spokojeno s chováním příslušníků je 64% respondentů, nespokojeno pak 24% a jedno to je 12% dotazovaných. Předpokládali jsme, že většina příslušníků se chová profesionálně a dodržuje všechny stanovené právní předpisy. Nespokojenost obviněných může být objektivní, ale někdy také může jít o subjektivní pohled nebo vzájemné nesympatie.

Třetí pracovní předpoklad PPVV3 **Předpokládáme, že většina obviněných je nespokojena s hygienickými podmínkami (s možností koupání)** se potvrdil, neboť více než polovina (55,2%) obviněných je s hygienickými podmínkami nespokojena. Až překvapivě dost respondentů je s hygienickými podmínkami spokojeno (40,8%) a 4% odpovědělo, že je jim to jedno. Nespokojenost více než poloviny obviněných je celkem pochopitelná, protože koupání dvakrát týdně není moc uspokojivé. Bohužel, častějšímu koupání brání finanční náročnost a částečně i personální a časové podmínky.

Čtvrtý pracovní předpoklad PPVV4 **Předpokládáme, že většina obviněných kladně hodnotí nabídku volnočasových aktivit** se potvrdil, neboť 55,4% obviněných je s nabídkou aktivit spokojeno, 26,4% není s nabídkou spokojeno

a 19,2% uvedlo, že je jim to jedno. Spokojenost s nabídkou aktivit vyjádřili především obvinění umístění na odděleních výkonu vazby se zmírněným režimem a mladistvých a mladých obviněných, kde je nabídka aktivit pestřejší a častější. Nespokojenost pak především obvinění umístění ve výkonu vazby, kde je nabídka omezenější a ne tak častá. Důvodem jsou omezené stavebně technické podmínky a nedostatek personálu a časové možnosti.

První pracovní předpoklad Ad PPVTOS1 **Předpokládáme, že většina odsouzených je spokojena s podmínkami výkonu trestu odnětí svobody** se potvrdil, neboť pouze 9,7% odsouzených uvedlo, že výkon trestu snáší špatně. Bez problémů 40,8% a přijatelně téměř polovina (49,5%) odsouzených. Špatně výkon trestu snáší zejména odsouzení umístění na oddělení dočasně eskortovaných. Ti jsou celodenně uzavřeni a nezúčastňují se aktivit. Odsouzení, kteří vykonávají trest ve věznici v Olomouci, se zúčastňují aktivit pravidelně a jejich denní režim je volnější. Navíc jsou pracovníě zařazeni, což je dalším aktivem.

Druhý pracovní předpoklad PPVTOS2 **Předpokládáme, že většina odsouzených je spokojena s chováním občanských zaměstnanců vězeňské služby** se potvrdil, neboť spokojenost vyjádřilo 81,7% dotazovaných, nespokojenost 6,5% a že je jim to jedno uvedlo 11,8% odsouzených. Předpokládáme, že občanští pracovníci si plní svoje úkoly profesionálně, jedná se o vzdělané a většinou zkušené empatické pracovníky.

Třetí pracovní předpoklad PPVTOS3 **Předpokládáme, že většina odsouzených je spokojena s možností nákupu**, se potvrdil, neboť s možností nákupu vyjádřilo spokojenost 71% odsouzených, nespokojeno pak 14% a jedno to je 15% dotazovaných. Většina odsouzených je pracovníě zařazena a má možnost si pravidelně nakupovat. Navíc ve velmi dobře zásobené kantýně.

Čtvrtý pracovní předpoklad PPVTOS4 **Předpokládáme, že většina odsouzených je spokojena s nabídkou aktivit Programu zacházení** se potvrdil, neboť s nabídkou aktivit vyjádřilo spokojenost celkem 65,5% odsouzených, 10,8% spokojeno není a 23,6% dotazovaných uvedlo, že je jim to jedno. Nespokojenost vyjádřili zejména odsouzení umístění na oddělení dočasně eskortovaných a pak i někteří odsouzení, kteří jsou pracovníě zařazeni. Těm se zdá být počet povinných

aktivit příliš velký vzhledem k jejich pracovnímu zařazení. Musíme uznat, že někdy tomu tak doopravdy je.

Výzkumným šetřením se potvrdilo, že většina odsouzených je v rámci možností spokojena s podmínkami ve výkonu trestu a s naplňováním svých práv. Nespokojenost, vcelku pochopitelnou, vyjádřili zejména odsouzení umístění ve věznici dočasně, protože nemají takové možnosti a „volnost“ jako odsouzení umístění do výkonu trestu ve věznici v Olomouci. Částečnou nespokojenost vyjádřili i někteří pracovní zařazení odsouzení s příliš velkou četností povinných aktivit.

Obvinění byli s naplňováním svých práv již méně spokojeni, což je vzhledem k podmínkám ve výkonu vazby celkem pochopitelné. Jsou celodenně uzavřeni v celách a jejich „volnost“ je velmi omezená, přestože nejsou ve výkonu vazby „za trest“. Spokojenější s naplňováním svých práv jsou obvinění umístění ve výkonu vazby se zmírněným režimem a na oddělení mladistvých a mladých obviněných. Určitá volnost a pestřejší nabídka aktivit jim pomáhá lépe snášet nelehké podmínky ve výkonu vazby.

ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce bylo poukázat na výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody, na jejich specifika, na rozdíly mezi výkonem vazby a výkonem trestu odnětí svobody. Na to, jak obvinění, respektive odsouzení, snášejí nelehké podmínky omezení svoji svobody, jak jsou spokojeni či nespokojeni s naplňováním svých práv, jak jsou spokojeni či nespokojeni s činností a chováním příslušníků vězeňské služby a civilních zaměstnanců. Rád bych také poukázal na skutečnost, že výkon vazby je pro obviněné méně snesitelný než výkon trestu odnětí svobody pro odsouzené. Že by tomu tak nemělo být, vyplývá z logiky věci. Tím nemám na mysli zpřísnění podmínek výkonu trestu odnětí pro odsouzené, ale zlepšení podmínek výkonu vazby pro obviněné. V poslední době se tomu tak děje, zejména zakládáním oddělení výkonu vazby se zmírněným režimem, dlouhodobě prioritním zaměřením na výkon vazby mladistvých a mladých obviněných. Přesto je to málo. Brání tomu také objektivní důvody, jako je například krácení rozpočtu na stavební úpravy, málo finančních prostředků a tím i méně tabulkových míst zejména pro specialisty a výchovné pracovníky. Přesto by cílem mělo být zlepšení podmínek ve výkonu vazby. Aby obvinění byli co nejméně omezeni na svých právech. Tomu by mohla napomoci i média, která ne vždy objektivně, ale hlavně ne fundovaně referují o dění ve věznicích. Společenská prestiž pracovníků ve vězeňství není příliš vysoká, přestože zde pracují, vesměs, minimálně středoškolsky vzdělaní lidé. A vysokoškolsky vzdělaných neustále přibývá. Výkon trestu odnětí svobody musí plnit svůj účel. Podle mého názoru se tak ve Vazební věznici Olomouc děje. Personál se k odsouzeným chová lidsky, profesionálně, a tak by tomu mělo být. Účel výkonu vazby je ve věznici Olomouc také jistě naplňován, ale s rezervami, které bohužel my, jako zaměstnanci, nejsme schopni příliš ovlivnit. Pouze kvalitní, profesionální prací, lidským přístupem, empatií a pochopením.

LITERATURA A PRAMENY

BAJCURA, L. *Práva vězně. Od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody*. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-555-6.

ČAPEK, R. *Odměny a tresty ve školní praxi*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-1718-0.

ČERNÍKOVÁ, V., SEDLÁČEK, V. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Policejní akademie ČR, 2002. ISBN 80-7251-104-1.

DAVID, R. *Ústava České republiky. Listina základních práv a svobod*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, s. r. o., 2005. ISBN 80-7182-200-0.

FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. ISBN 978-80-247-2781-3.

FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat. Kniha o zrodu vězení*. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-86019-96-9.

GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha, VICTORIA PUBLISHING, a. s., 1992. ISBN 80-85605-28-7.

HÁLA, J. *Teorie a praxe vězeňství II. Optimalizace výkonu trestu odnětí svobody*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 1999. ISBN 80-7040-376-4.

HARTL, P. *Psychologický slovník*. Praha: Budka, 1994. ISBN 80-90 15 49-0-5.

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, s.r.o., 2000. ISBN 80-7178-303-X.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

JIROVSKÝ, V. *Kibernetická kriminalita*. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-247-1561-2.

KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981. ISBN 80-04-26059-4.

KOUTEK J., KOCOURKOVÁ, J. *Sebevražedné chování*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-732-9.

MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. ISBN 978-80-247-2310-5.

MAŘÁDEK, V. *Výkladový slovník Penologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2003. ISBN 80-7042-256-4.

MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, Portál, 1998. ISBN 80-7178-226-2.

MEZNÍK, J., KALVODOVÁ, V., KUČTA, J. *Základy penologie*. Brno: Vydavatelství Masarykovi univerzity v Brně – Právnická fakulta, 1995. ISBN 80-210.1248-X.

PRESL, J. *Drogová závislost. Může být ohroženo i Vaše dítě?* Praha: Medica, 1995. ISBN 85800-25-X.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha, Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha, Portál, 1998. ISBN 80-7178-252-1.

ROTGERS, F. a kol. *Léčba drogových závislostí*. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-836-9.

ŘÍČAN, P., JANOŠOVÁ, P. *Jak na šikanu*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-2991-6.

SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie I. díl. Úvod do teorie trestu a trestání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-203-6.

SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie II. díl. Teorie a praxe zacházení s vězňnými*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-204-3.

SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie III. díl. Negativní jevy ve vězení*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-205-0.

ŠKUTINA, V. *Na hradě plném bláznů*. Praha: Naše vojsko, 1990, s. 44. ISBN 80-206-0274-7.

ŠTĚRBA, V. *Penologie*. Praha: Armex Publishing, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-86795-48-5.

HUBÁLEK, S. Za nápravu zločince se zaručit nemohu. In *Psychologie DNES 5/2008, ročník 14*. Portál, s.r.o. ISSN 1212-9607.

NETÍK, K. Konec tepláků v Čechách aneb je třeba zpříjemňovat život vězňům? In *Psychologie DNES 9/2008, ročník 14*. Portál, s.r.o. ISSN 1212-9607.

Metodický list ředitele odboru výkonu vazby a trestu č. 17/2007 ze dne 25. května 2007, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 21/2010 ze dne 1. března 2010.

Vnitřní řád pro obviněné Vazební věznice Olomouc ze dne 28. ledna 2010.

Vnitřní řád pro obviněné Vazební věznice Olomouc ze dne 28. ledna 2010.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti 109/1994 Sb., kterou se vydává Řád výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby.

<http://www.vscr.cz/veznice-olomouc-43/zpravy-1-694/veznene-osoby-se-zapojily-do-humanitarni-cinnosti> (23. 11. 2010)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Tabulka + graf k otázce: *Se zněním řádu výkonu vazby jsem*

Příloha č. 2: Tabulka + graf k otázce: *S chováním občanských zaměstnanců jsem*

Příloha č. 3: Tabulka + graf k otázce: *S činností sociálních pracovníků jsem*

Příloha č. 4: Tabulka + graf k otázce: *S úrovní lékařské péče jsem*

Příloha č. 5: Tabulka + graf k otázce: *S možností nákupu jsem*

Příloha č. 6: Tabulka + graf k otázce: *S četností termínů a délkou návštěv jsem*

Příloha č. 7: Tabulka + graf k otázce: *S kvalitou stravy jsem*

Příloha č. 8: Tabulka + graf k otázce: *S možností telefonických kontaktů s blízkými jsem*

Příloha č. 9: Tabulka + graf k otázce: *Se zněním řádu výkonu trestu odnětí svobody jsem*

Příloha č. 10: Tabulka + graf k otázce: *S chováním příslušníků vězeňské služby jsem*

Příloha č. 11: Tabulka + graf k otázce: *S činností sociálních pracovníků jsem*

Příloha č. 12: Tabulka + graf k otázce: *S hygienickými podmínkami (např. s možností koupání) jsem*

Příloha č. 13: Tabulka + graf k otázce: *S úrovní lékařské péče jsem*

Příloha č. 14: Tabulka + graf k otázce: *S četností termínů a délkou návštěv jsem*

Příloha č. 15: Tabulka + graf k otázce: *S kvalitou stravy jsem*

Příloha č. 16: Tabulka + graf k otázce: *S možností telefonických kontaktů s blízkými jsem*

Příloha č. 17: *Přijímání balíčků obviněnými*

Příloha č. 18: *Korespondence obviněných*

Příloha č. 19: *Telefonování obviněných*

Příloha č. 20: *Návštěvy obviněných*

Příloha č. 21: *Přijímání balíčků odsouzenými*

Příloha č. 22: *Korespondence odsouzených*

Příloha č. 23: *Telefonování odsouzených*

Příloha č. 24: *Návštěvy odsouzených*

Příloha č. 25: *Spolupráce s nevládními organizacemi*

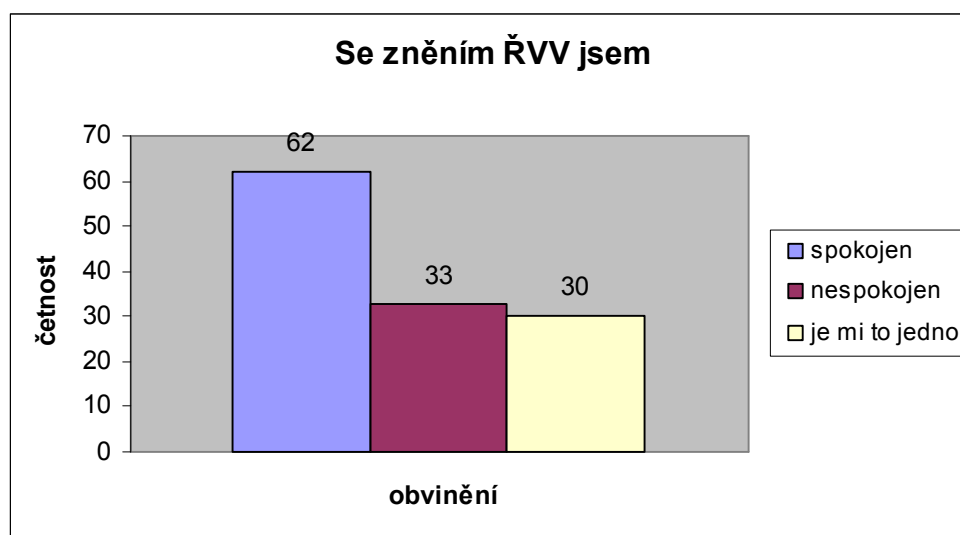
Příloha č. 26: *Dotazník – výkon vazby*

Příloha č. 27: *Dotazník – výkon trestu odnětí svobody*

PŘÍLOHY

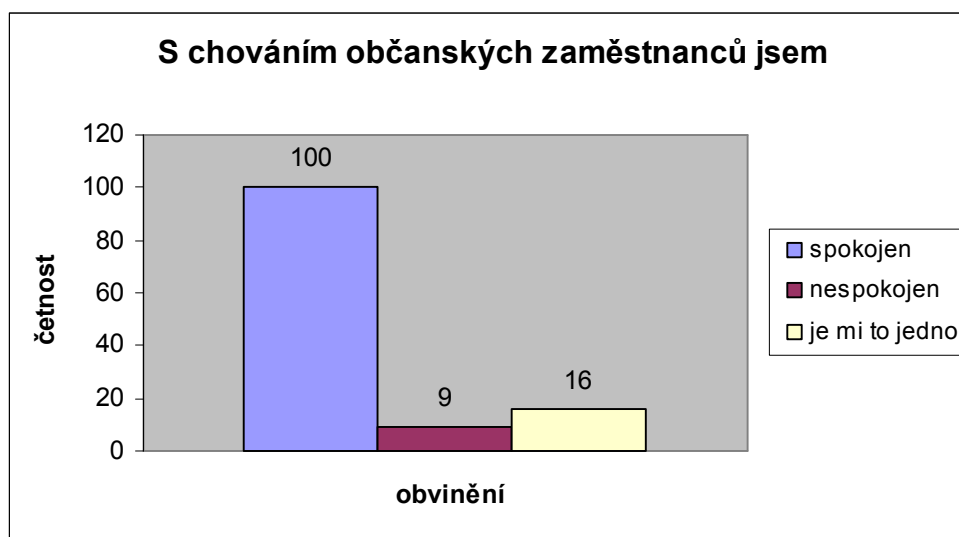
Příloha č. 1: Tabulka + graf k otázce: *Se zněním řádu výkonu vazby jsem*

Se zněním řádu výkonu vazby jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	62	0,500	50,0
nespokojen	33	0,260	26,0
je mi to jedno	30	0,240	24,0
Σ	125	1,000	100,0

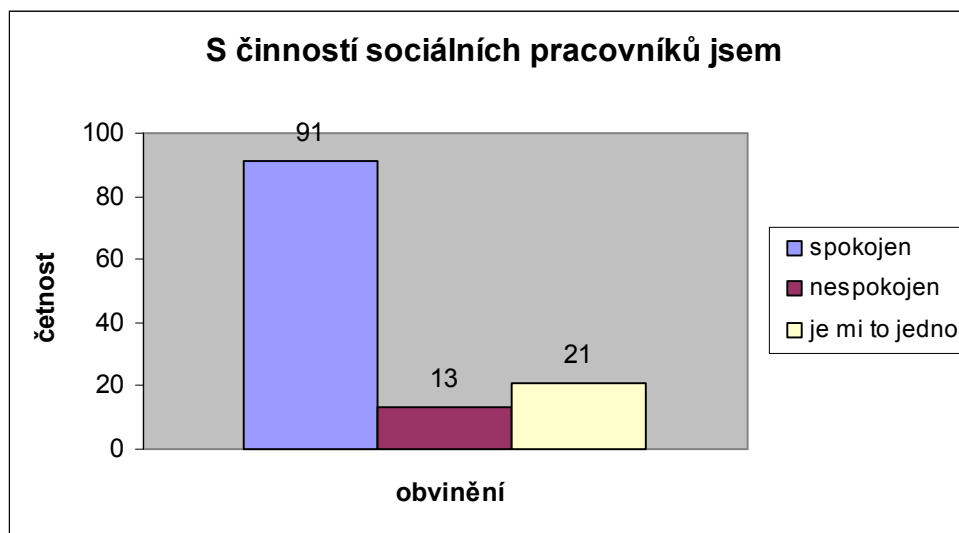
Příloha č. 2: Tabulka + graf k otázce: *S chováním občanských zaměstnanců jsem*

S chováním občanských zaměstnanců jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	100	0,800	80,0
nespokojen	9	0,072	7,2
je mi to jedno	16	0,128	12,8
Σ	125	1,000	100,0

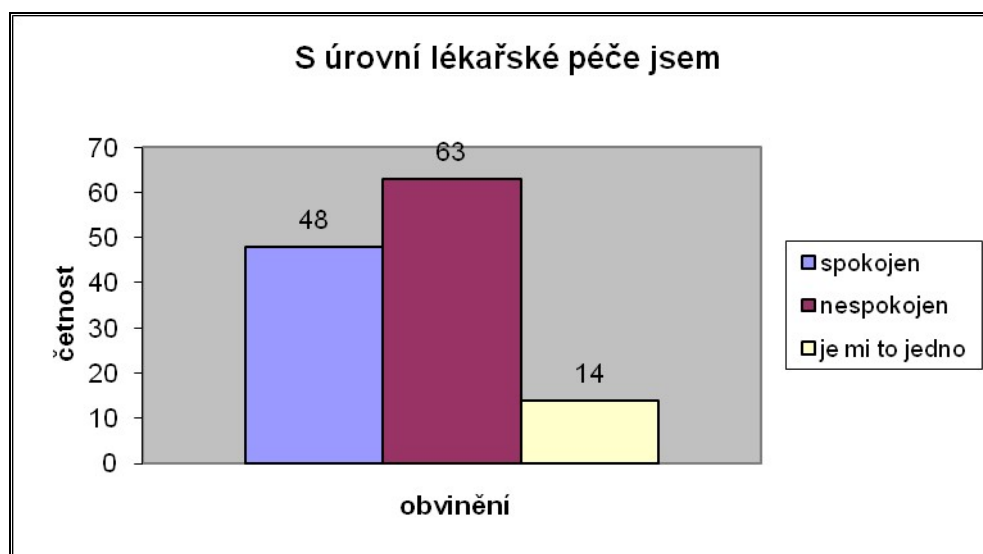
Příloha č. 3: Tabulka + graf k otázce: *S činností sociálních pracovníků jsem*

S činností sociálních pracovníků jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	91	0,728	72,8
nespokojen	13	0,104	10,4
je mi to jedno	21	0,168	16,8
Σ	125	1,000	100,0

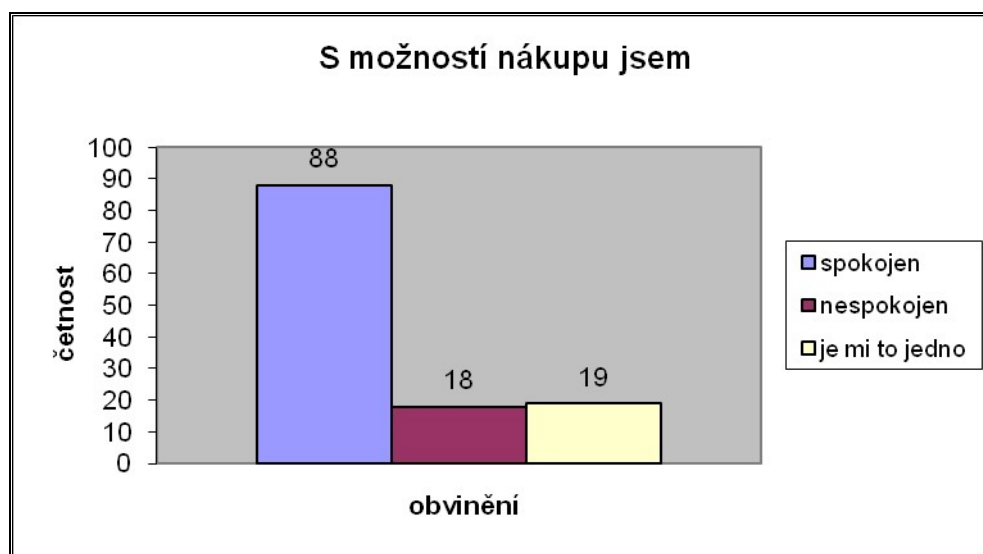
Příloha č. 4: Tabulka + graf k otázce: *S úrovní lékařské péče jsem*

S úrovní lékařské péče jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	48	0,384	38,4
nespokojen	63	0,504	50,4
je mi to jedno	14	0,112	11,2
Σ	125	1,000	100,0

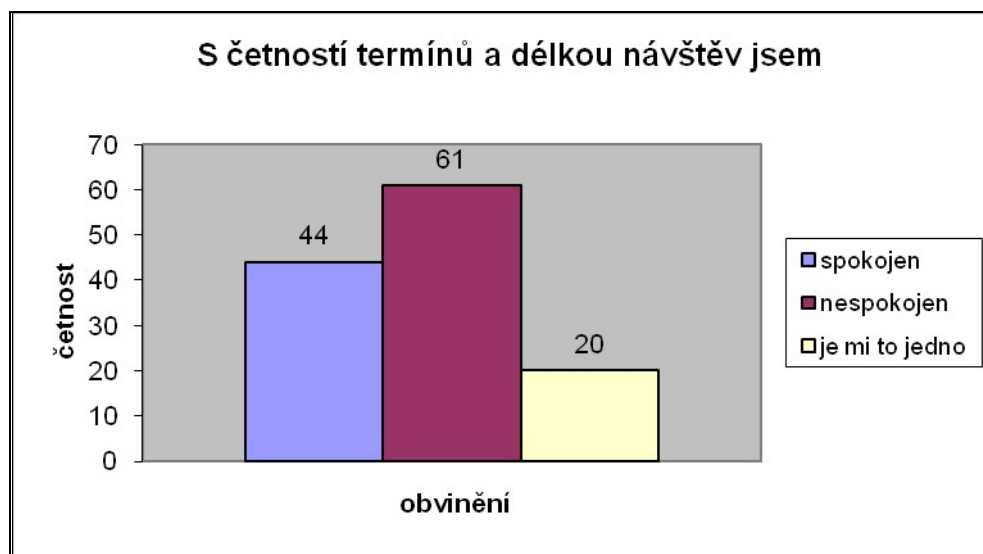
Příloha č. 5: Tabulka + graf k otázce: *S možností nákupu jsem*

S možností nákupu jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	88	0,704	70,4
nespokojen	18	0,144	14,4
je mi to jedno	19	0,152	15,2
Σ	125	1,000	100,0

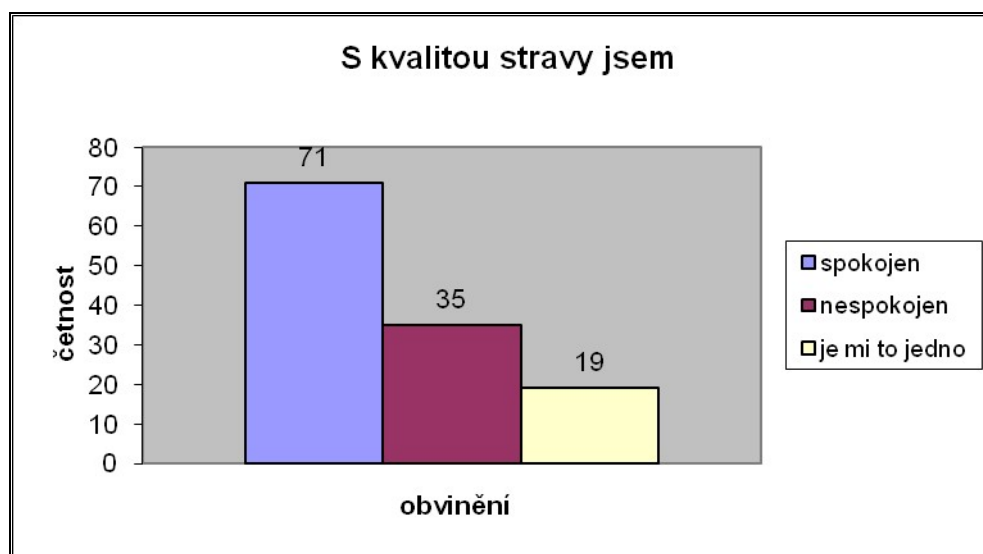
Příloha č. 6: Tabulka + graf k otázce: *S četností termínů a délkou návštěv jsem*

S četností termínů a délkou návštěv jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	44	0,352	35,2
nespokojen	61	0,488	48,8
je mi to jedno	20	0,160	16,0
Σ	125	1,000	100,0

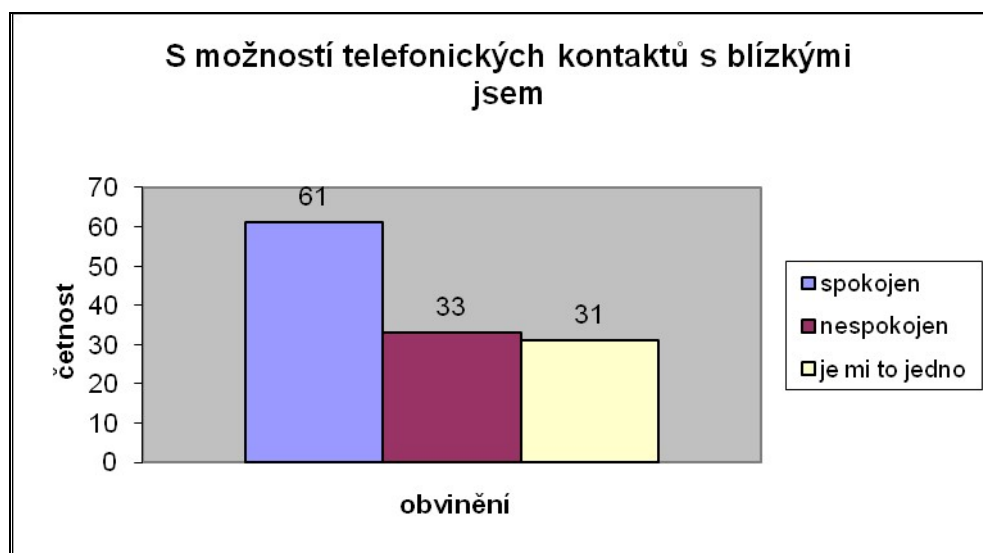
Příloha č. 7: Tabulka + graf k otázce: *S kvalitou stravy jsem*

S kvalitou stravy jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	71	0,568	56,8
nespokojen	35	0,280	28,0
je mi to jedno	19	0,152	15,2
Σ	125	1,000	100,0

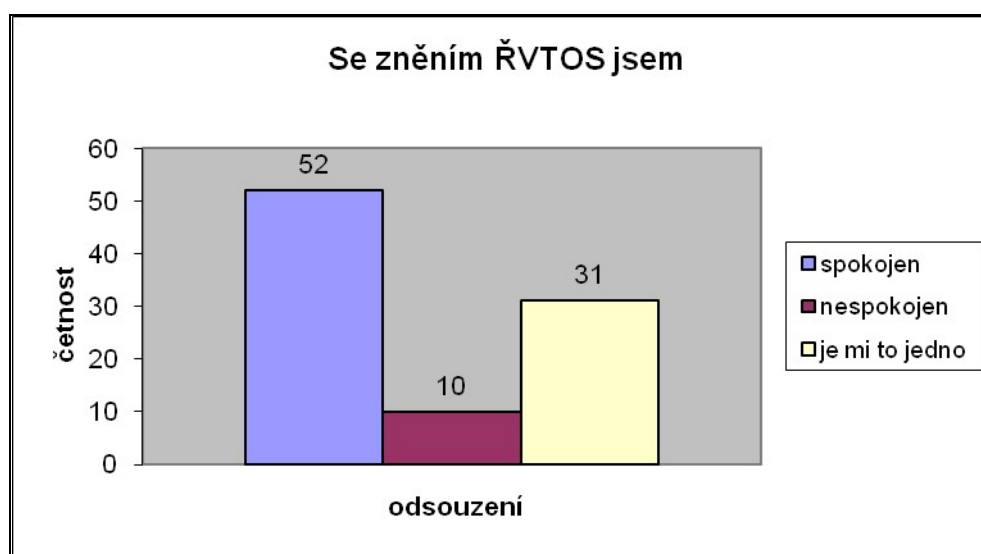
Příloha č. 8: Tabulka + graf k otázce: *S možností telefonických kontaktů s blízkými jsem*

S možností telefonických kontaktů s blízkými jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	61	0,488	48,8
nespokojen	33	0,264	26,4
je mi to jedno	31	0,248	24,8
Σ	125	1,000	100,0

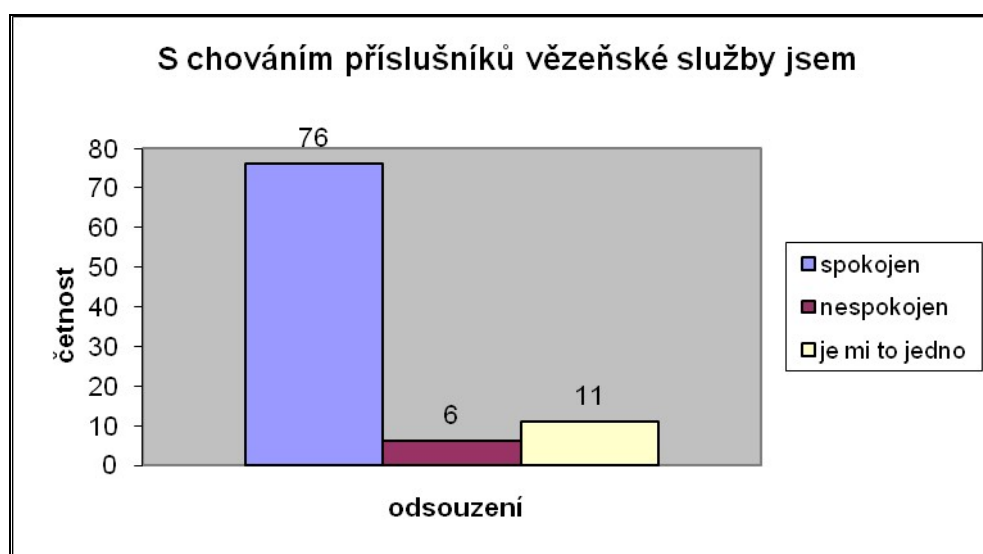
Příloha č. 9: Tabulka + graf k otázce: *Se zněním řádu výkonu trestu odnětí svobody jsem*

Se zněním ŘVTOS jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	52	0,559	55,9
nespokojen	10	0,108	10,8
je mi to jedno	31	0,333	33,3
Σ	93	1,000	100,0

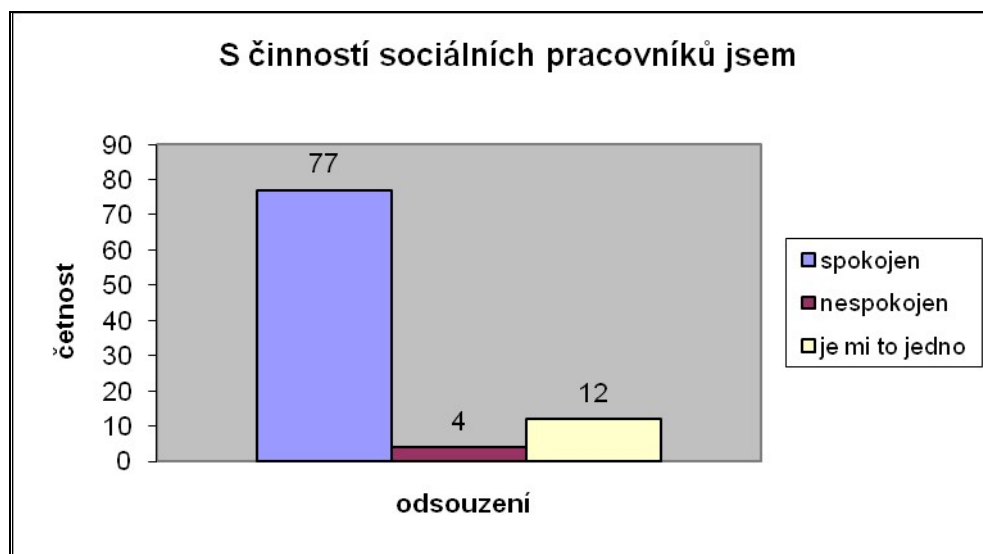
Příloha č. 10: Tabulka + graf k otázce: *S chováním příslušníků vězeňské služby jsem*

S chováním příslušníků vězeňské služby jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	76	0,817	81,7
nespokojen	6	0,065	6,5
je mi to jedno	11	0,118	11,8
Σ	93	1,000	100,0

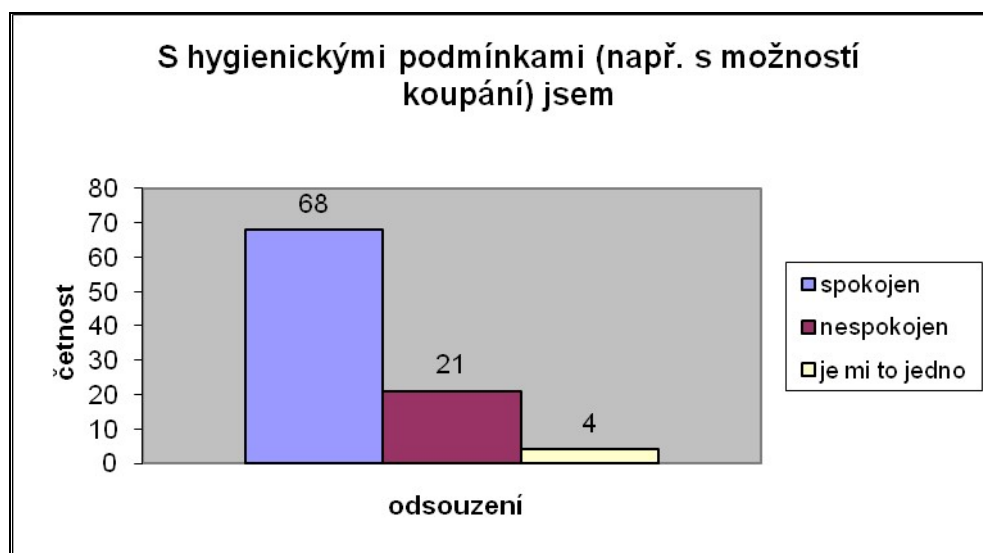
Příloha č. 11: Tabulka + graf k otázce: *S činností sociálních pracovníků jsem*

S činností sociálních pracovníků jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	77	0,828	82,8
nespokojen	4	0,043	4,3
je mi to jedno	12	0,129	12,9
Σ	93	1,000	100,0

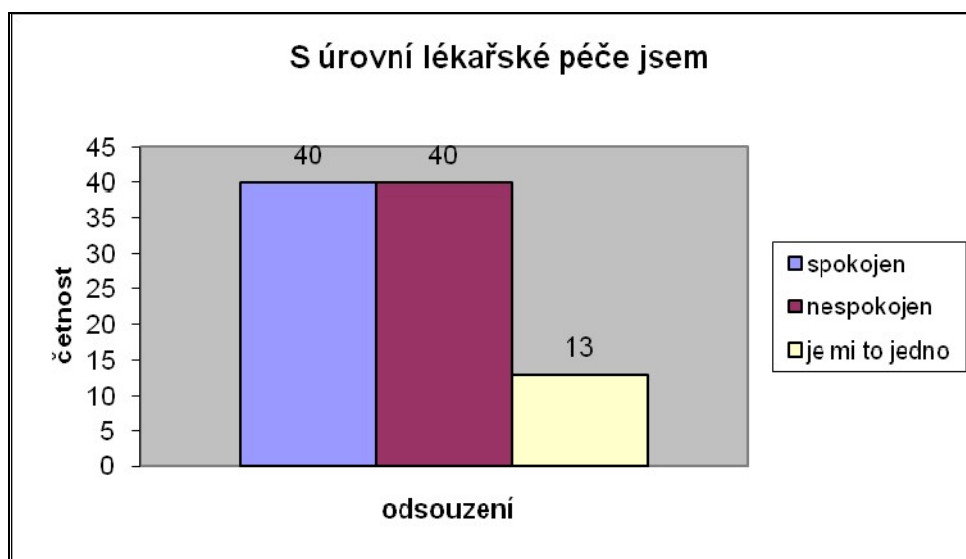
Příloha č. 12: Tabulka + graf k otázce: *S hygienickými podmínkami (např. s možností koupání) jsem*

S hygienickými podmínkami (např. s možností koupání) jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	68	0,731	73,1
nespokojen	21	0,226	22,6
je mi to jedno	4	0,043	4,3
Σ	93	1,000	100,0

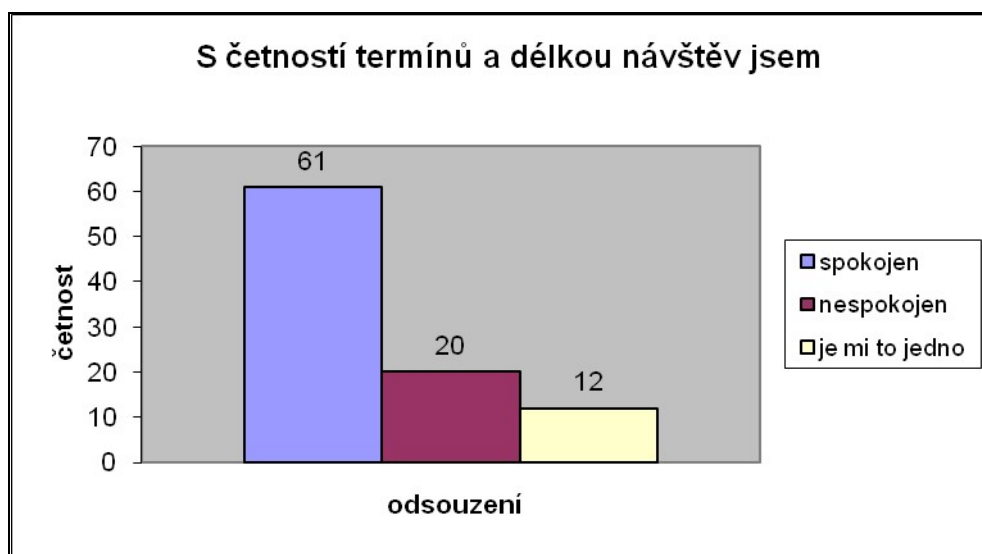
Příloha č. 13: Tabulka + graf k otázce: *S úrovní lékařské péče jsem*

S úrovní lékařské péče jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	40	0,430	43,0
nespokojen	40	0,430	43,0
je mi to jedno	13	0,140	14,0
Σ	93	1,000	100,0

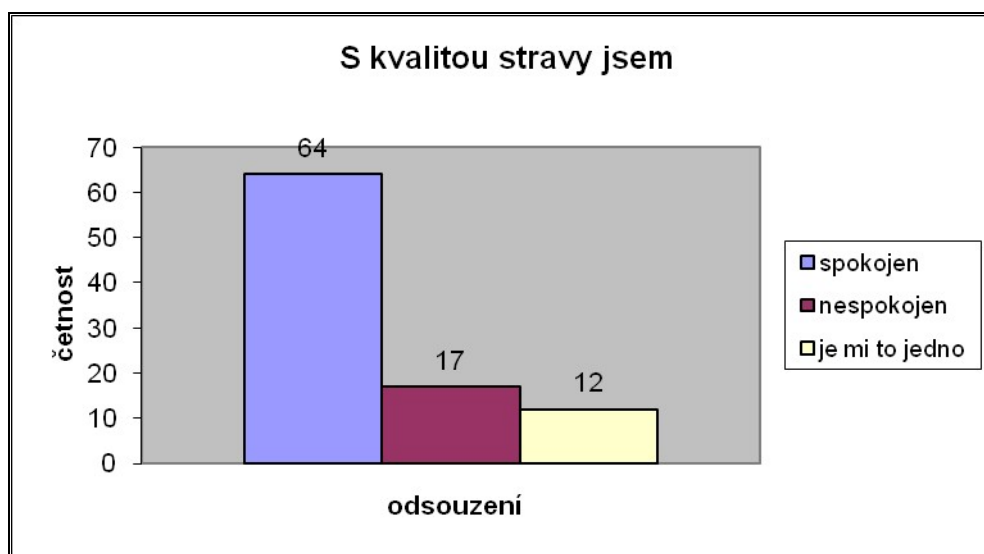
Příloha č. 14: Tabulka + graf k otázce: *S četností termínů a délkou návštěv jsem*

S četností termínů a délkou návštěv jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	61	0,656	65,6
nespokojen	20	0,215	21,5
je mi to jedno	12	0,129	12,9
Σ	93	1,000	100,0

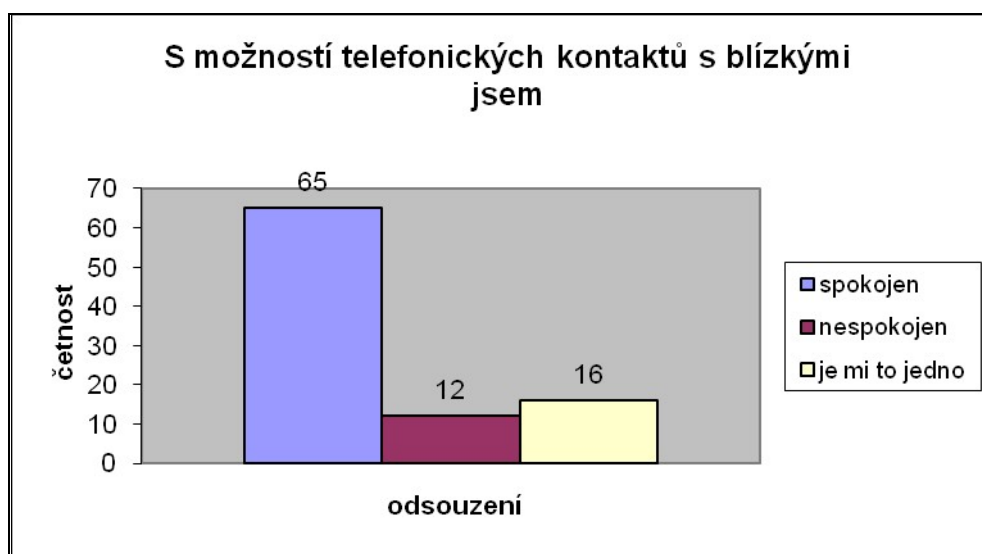
Příloha č. 15: Tabulka + graf k otázce: *S kvalitou stravy jsem*

S kvalitou stravy jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	64	0,688	68,8
nespokojen	17	0,183	18,3
je mi to jedno	12	0,129	12,9
Σ	93	1,000	100,0

Příloha č. 16: Tabulka + graf k otázce: *S možností telefonických kontaktů s blízkými jsem*

S možností telefonických kontaktů s blízkými jsem	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i	Relativní četnost v (%)
spokojen	65	0,699	69,9
nespokojen	12	0,129	12,9
je mi to jedno	16	0,172	17,2
Σ	93	1,000	100,0

PŘIJÍMÁNÍ BALÍČKŮ OBVINĚNÝMI

Obviněný má nárok na přijetí balíčku 1x za 3 měsíce do hmotnosti 5 kg (včetně obalu). Mladistvý obviněný má nárok na přijetí balíčku 1x za 2 měsíce do hmotnosti 5 kg. Balíčkem se rozumí zásilka s potravinami a věcmi osobní potřeby, zásilka obsahující oděv, prádlo a obuv zasílané za účelem jejich výměny, zásilka s knihami, denním tiskem, časopisy a věcmi potřebnými k vedení běžné korespondence a zásilka s hygienickými potřebami. Za balíček se považuje též písemné sdělení, pokud jsou k němu přiloženy potraviny nebo věci osobní potřeby, popřípadě též zásilka s knihami, denním tiskem, časopisy a věcmi potřebnými k vedení běžné korespondence obsahující věci osobní potřeby či potraviny. Právo na přijetí balíčku vzniká obviněným okamžikem počátku výkonu vazby. Obvinění mohou přijmout jeden balíček do hmotnosti pěti kilogramů jedenkrát za tři měsíce, toto omezení se nevztahuje na zásilky s oděvem, prádlem a obuví, s knihami, denním tiskem, časopisy a věcmi potřebnými k vedení běžné korespondence a na zásilky s hygienickými potřebami. Balíčky s potravinami a věcmi osobní potřeby jsou do věznice zasílány zpravidla poštou, na základě vystaveného „Potvrzení o právu na přijetí balíčku“, jehož převzetí obvinění stvrzují svým podpisem. Balíček nesmí obsahovat věci, které jsou v rozporu s účelem výkonu vazby: cennosti, peníze, zbraně a střelivo, mobilní telekomunikační techniku, telekomunikační a radiokomunikační techniku, záznamovou a výpočetní techniku a její součásti, návykové látky včetně rostlin nebo chemikálií k jejich přípravě, jedy, výbušné nebo pyrotechnické látky, výbušné předměty, nástražné výbušné systémy, léčiva, alkoholické nápoje (včetně piva), výrobky obsahující líh a jiné těkavé látky, výrobky ve skleněném obalu, potraviny podléhající rychlé zkáze, výrobky v tlakových nádobách (spreje), tiskoviny nebo materiály propagující národností, etnickou,

rasovou, náboženskou nebo sociální nesnášenlivost, fašismus a podobná hnutí, násilí a hrubost, jakož i tiskoviny nebo materiály obsahující popis výroby a použití návykových látek, jedů, výbušnin, zbraní a střeliva. V balíčku nelze zasílat potraviny, které podléhají rychlé zkáze nebo mají povahu epidemiologicky rizikových potravin, přičemž jde zejména o maso a výrobky z masa, včetně masa drůbežího a rybího, veškeré vnitřnosti, zabíjačkové výrobky, šunky a měkké salámy, játrové sýry, játrovky nebo čajovky, huspeniny, vejce, majonézy a výrobky s majonézou, mléko, včetně mléka koz a ovcí, mléčné výrobky, které neprošly tepelnou úpravou – šlehačky, smetany, máslo, tvarohy, přibináčky apod., lahůdkářské výrobky – saláty, včetně zeleninových, chlebičky, pomazánky, aspiky, obložené housky, bagety apod., měkké cukrářské výrobky, veškeré dorty, rolády, záviny a buchty, zmrzlinářské výrobky, ovoce a zelenina s narušenou strukturou, včetně porcovaných, které nemají obvyklý vzhled a vlastnosti, zahradní a lesní ovoce – jahody, maliny, borůvky, ostružiny apod., výrobky z luštěnin, včetně sójových (sójové nápoje, zakysané výrobky, Tofu, Tempeh apod., naklíčená semena, naklíčené obiloviny nebo olejniny, zmrazené ovoce a zelenina a výrobky z nich, které neprošly tepelnou úpravou, potraviny, které se musí tepelně upravovat nebo ohřívat, chlazená nebo mražená jídla, polokonzervy. V balíčku dále nelze zasílat balené potraviny, u kterých nelze při přepravě a uložení dodržet stanovené skladovací podmínky a jejichž datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti je kratší než obvyklá doba potřebná k předání balíčku. Datum použitelnosti a minimální trvanlivosti popř. též podmínky skladování stanoví výrobce a jsou uvedeny na obalu. V případě zaslání výše uvedených nepovolených věcí budou tyto odeslány na náklady příjemce balíčku zpět odesílateli, popřípadě budou předány příslušným orgánům činným v trestním řízení k dalšímu opatření. Balíčkem lze zasílat tabákové výrobky označené pouze českou tabákovou nálepkou. Tabákové výrobky označené jinou než českou tabákovou nálepkou nebo tabákové výrobky nálepkou neoznačené se obviněným nepředají. Balíček zaslaný mladistvým (nedovršili 18. rok věku) nesmí obsahovat tabákové výrobky. Balíček nebude převzat zejména v případě, kdy váha balíčku včetně obalu překročila zákonem povolenou hmotnost 5 kg, nebo balíček nebyl povolen.

KORESPONDENCE OBVINĚNÝCH

Jaké jsou podmínky korespondence?

Obviněný může přijímat a na svůj náklad odesílat písemná sdělení (dále jen „korespondenci“) bez omezení. Korespondence podléhá kontrole, která zahrnuje seznámení se s obsahem písemností. Je-li důvodem vazby obava, že obviněný bude mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, provádí ve lhůtě 14 dnů od přijetí kontrolu korespondence orgán, který vede řízení. V ostatních případech je oprávněn kontrolu provádět orgán Vězeňské služby. Vězeňská služba má povinnost korespondenci zadržet a předat orgánům činným v trestním řízení, zakládá-li její obsah podezření z trestné činnosti nebo jestliže by doručením korespondence mohl být mařen účel vazby. Zadržaná korespondence se založí do trestního spisu a nezávadná část jejího obsahu se oznámí adresátovi. Kontrola korespondence je nepřípustná mezi obviněným a jeho obhájcem, mezi obviněným a státními orgány České republiky nebo diplomatickou misí anebo konzulárním úřadem cizího státu anebo mezi obviněným a mezinárodní organizací, která je podle mezinárodní úmluvy, jíž je Česká republika vázána, příslušná k projednávání podnětů týkajících se ochrany lidských práv. Tato korespondence se adresátu odesílá a obviněnému doručuje neprodleně. Obviněnému, který neumí nebo z nějakého důvodu nemůže číst nebo psát, Vězeňská služba zajistí, aby mu byly došlé dopisy přečteny, nebo mu poskytne pomoc při sepisování žádostí, podání a stížností státním orgánům a při dopisování s obhájcem. Pokud jsou k písemnému sdělení přiloženy potraviny nebo věci osobní potřeby, považuje se zásilka za balíček. Korespondence obviněných se přijímá v době stanovené vnitřním řádem věznice a odesílá se každý pracovní den. Korespondence vedená v českém jazyce se předává poštovnímu úřadu nejpozději následující pracovní den. Došlá korespondence vedená v českém jazyce

a cizojazyčná korespondence, kterou věznice může zkontrolovat vlastními prostředky, se předává týž den, kdy byla převzata z poštovního úřadu, pokud tomu nebrání důležité okolnosti. U ostatní cizojazyčné korespondence věznice bez odkladu učiní opatření potřebná k výkonu kontroly (provedení překladu korespondence) a urychlenému doručení. Usnesení soudu o vazbě musí být obviněnému doručeno vždy týž den, kdy jej věznice převzala. Věznice obviněnému na jeho žádost vydá potvrzení o datu, kdy od něj převzala korespondenci k odeslání, o níž obviněný uvádí, že obsahuje opravný prostředek ve smyslu procesních předpisů. Je-li obviněný přemístěn do jiné věznice nebo do zdravotnického zařízení Vězeňské služby, korespondence se za ním neprodleně posílá.

TELEFONOVÁNÍ OBVINĚNÝCH

Jaké jsou možnosti vězněných osob telefonovat?

Obviněnému, u něhož není důvodem vazby obava, že bude mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, se v odůvodněných případech umožní použití telefonu ke kontaktu s osobou blízkou. Ze závažného důvodu lze výše uvedeným obviněným povolit použití telefonu ke kontaktu i s jinou osobou, než je osoba blízká. Náklady spojené s použitím telefonu hradí obviněný. Nejde-li o telefonáty mezi obviněným a jeho obhájcem, mezi obviněným a státními orgány České republiky nebo diplomatickou misí anebo konzulárním úřadem cizího státu anebo mezi obviněným a mezinárodní organizací, která je podle mezinárodní úmluvy, jíž je Česká republika vázána, příslušná k projednávání podnětů týkajících se ochrany lidských práv a dále mezi obviněným a zaměstnanci obce s rozšířenou působností zařazenému do obecního úřadu pověřeného zajišťováním sociálně právní ochrany dětí při výkonu jeho oprávnění navštěvovat mladistvého a hovořit s ním bez přítomnosti třetí osoby, je Vězeňská služba oprávněna seznamovat se formou odposlechu s telefonáty a pořizovat jejich záznam. Oprávnění Vězeňské služby seznamovat se s obsahem telefonátů je realizováno zpravidla kontrolou záznamu telefonátů na záznamovém médiu, výjimečně přímým odposlechem zaměstnancem Vězeňské služby pověřeným ředitelem věznice. Pokud obsah telefonátu zakládá podezření, že je připravován nebo páčán trestný čin, Vězeňská služba předá záznam telefonátu orgánu činnému v trestním řízení, v případě přímého odposlechu hovor přeruší a událost oznámí. Stejně Vězeňská služba postupuje v případě, zjistí-li, že komunikace probíhá s jinou než povolenou osobou, nebo v případě, kdy hovor vede k narušení důvodu vazby.

NÁVŠTĚVY OBVINĚNÝCH

Obviněný má právo na přijetí návštěvy v počtu nejvýše 4 osob jednou za dva týdny v trvání devadesáti minut. V odůvodněných případech může ředitel věznice povolit přijetí návštěvy i většího počtu osob nebo za dobu kratší než dva týdny, případně na dobu delší než devadesát minut. Do počtu osob, jež mohou obviněného současně navštívit, se započítají i nezletilé děti, které se však mohou návštěvy zúčastnit pouze v doprovodu osoby starší 18 let. U obviněných, u nichž je důvodem vazby obava, že budou mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, bez zbytečného odkladu stanoví podmínky pro uskutečnění návštěvy, kterými jsou zejména termín návštěvy, okruh osob a přítomnost orgánu činného v trestním řízení, v přípravném řízení státní zástupce, v řízení před soudem příslušný soudce. Nejsou-li u obviněných, u nichž je důvodem vazby obava, že budou mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, splněny výše uvedené podmínky, Vězeňská služba návštěvu neumožní. U osob v předběžné, vydávací nebo předávací vazbě stanoví podmínky pro uskutečnění návštěvy, v rámci předběžné vazby státní zástupce, v rámci vydávací nebo předávací vazby příslušný soudce. Obviněný má právo přijímat ve věznici návštěvy obhájce neomezeně. Obviněný má právo přijímat ve věznici návštěvy advokáta, který ho zastupuje v jiné věci, jestliže orgán činný v trestním řízení, je-li obviněný ve vazbě z obavy, že budou mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, nestanoví jinak. V případě, že je třeba ověřit podpis obviněného, může se takové návštěvy zúčastnit i notář. Návštěvy obviněných probíhají v místnostech k tomu určených za přítomnosti orgánů Vězeňské služby, případně též orgánu činného v trestním řízení. Návštěvy se uskutečňují zpravidla v pracovních dnech, v denní době v návštěvní místnosti věznice, která je za tímto účelem vhodně upravená a vybavená. Zaměstnanec

Vězeňské služby je oprávněn návštěvu přerušit nebo předčasně ukončit, jestliže obviněný nebo návštěvníci přes upozornění porušují vnitřní pořádek nebo ohrožují bezpečnost ve věznici. Stejná oprávnění má, jde-li o návštěvu u obviněných ve vazbě z důvodu § 67 odst. 1 písm. b) trestního řádu, přítomný orgán činný v trestním řízení, jestliže v průběhu návštěvy zjistí, že dochází nebo má dojít k maření objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. Vstup do prostor věznice vyhrazených pro provádění návštěv obviněných se návštěvníku staršímu 15 let umožní po předložení platného občanského průkazu, pasu nebo jiný průkaz totožnosti, vydaný cizím státem, který ČR uznává. Vstup na základě potvrzení o ztrátě občanského průkazu se neumožní, pokud není opatřeno fotografií. Těhotným ženám, osobám starším, tělesně postiženým nebo s malými dětmi se umožní návštěva přednostně. Pokud obviněný požádá o umožnění návštěvy příbuzného v řadě přímé (děti, vnuci, rodiče, prarodiče), manžela nebo sourozence, který je rovněž ve vazbě nebo výkonu trestu odnětí svobody a nejde o obviněného, u něhož je důvodem vazby obava, že bude mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, může v odůvodněných případech, zejména z naléhavých osobních nebo rodinných důvodů, ředitel věznice takovou návštěvu zprostředkovat přímo ve věznici. Skutečně vynaložené náklady dopravy a ostrahy vynaložené k provedení takové návštěvy ve věznici hradí obviněný, popř. odsouzený.

PŘIJÍMÁNÍ BALÍČKŮ ODSOUZENÝMI

Odsouzený má právo dvakrát ročně, zpravidla u příležitosti narozenin a vánočních svátků, přijmout balíček s potravinami a věcmi osobní potřeby do hmotnosti 5 kg. Právo na přijetí balíčku vzniká odsouzeným počátkem nástupu výkonu trestu do věznice nebo převedením z výkonu vazby. Za balíček se považuje též písemné sdělení do hmotnosti 2 kg, pokud jsou k němu přiloženy potraviny nebo věci osobní potřeby. Balíčky s potravinami a věcmi osobní potřeby jsou do věznice zasílány zpravidla poštou, na základě vystaveného „Potvrzení o právu na přijetí balíčku“, jehož převzetí odsouzení podepisují. Balíčky obsahující oděv a prádlo, věci k realizaci programu zacházení musí být předem povoleny se stanovením rozsahu a druhu zasílaných věcí. Na balíčky obsahující prádlo, oděv a potřeby k realizaci programu zacházení, pro vzdělávání nebo zájmovou činnost se nevztahují omezení „2x ročně“ a „hmotnost do 5 kg“. Balíčky podléhají kontrole zaměstnanců Vězeňské služby. Odsouzenému se nepředají věci, které odporují účelu výkonu trestu nebo které není dovoleno mít u sebe, zejména věci, kterými by mohl ohrozit život a zdraví vlastní nebo jiných osob. Nepředané věci se odešlou zpět odesílateli na náklady odsouzeného. Balíček nesmí obsahovat věci, které jsou v rozporu s účelem výkonu trestu: cennosti, peníze, zbraně a střelivo, mobilní telekomunikační techniku, telekomunikační a radiokomunikační techniku, záznamovou a výpočetní techniku a její součásti, návykové látky včetně rostlin nebo chemikálií k jejich přípravě, jedy, výbušné nebo pyrotechnické látky, výbušné předměty, nástražné výbušné systémy, léčiva, alkoholické nápoje (včetně piva), výrobky obsahující líh a jiné těkavé látky, výrobky ve skleněném obalu, potraviny podléhající rychlé zkáze, výrobky v tlakových nádobách (spreje), tiskoviny nebo materiály propagující národností, etnickou, rasovou, náboženskou nebo sociální nesnášenlivost, fašismus a podobná

hnutí, násilí a hrubost, jakož i tiskoviny nebo materiály obsahující popis výroby a použití návykových látek, jedů, výbušnin, zbraní a střeliva. V balíčku nelze zasílat potraviny, které podléhají rychlé zkáze nebo mají povahu epidemiologicky rizikových potravin, přičemž jde zejména o maso a výrobky z masa, včetně masa drůbežního a rybího, veškeré vnitřnosti, zabíjačkové výrobky, šunky a měkké salámy, játrové sýry, játrovky nebo čajovky, huspeniny, vejce, majonézy a výrobky s majonézou, mléko, včetně mléka koz a ovcí, mléčné výrobky, které neprošly tepelnou úpravou – šlehačky, smetany, máslo, tvarohy, přibináčky apod., lahůdkářské výrobky – saláty, včetně zeleninových, chlebičky, pomazánky, aspiky, obložené housky, bagety apod., měkké cukrářské výrobky, veškeré dorty, rolády, záviny a buchty, zmrzlinářské výrobky, ovoce a zelenina s narušenou strukturou, včetně porcovaných, které nemají obvyklý vzhled a vlastnosti, zahradní a lesní ovoce – jahody, maliny, borůvky, ostružiny apod., výrobky z luštěnin, včetně sójových (sójové nápoje, zakysané výrobky, Tofu, Tempeh apod., naklíčená semena, naklíčené obiloviny nebo olejnin, zmrazené ovoce a zelenina a výrobky z nich, které neprošly tepelnou úpravou, potraviny, které se musí tepelně upravovat nebo ohřívat, chlazená nebo mražená jídla, polokonzervy. V balíčku dále nelze zasílat balené potraviny, u kterých nelze při přepravě a uložení dodržet stanovené skladovací podmínky a jejichž datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti je kratší než obvyklá doba potřebná k předání balíčku. Datum použitelnosti a minimální trvanlivosti popř. též podmínky skladování stanoví výrobce a jsou uvedeny na obalu. Balíčkem lze zasílat tabákové výrobky označené pouze českou tabákovou nálepkou. Tabákové výrobky označené jinou než českou tabákovou nálepkou nebo tabákové výrobky nálepkou neoznačené se odsouzeným nepředají. Balíček zaslaný mladistvým (nedovršili 18. rok věku) nesmí obsahovat tabákové výrobky. Balíček nebude převzat zejména v případě, kdy váha balíčku včetně obalu překročila zákonem povolenou hmotnost 5 kg, nebo balíček nebyl povolen.

KORESPONDENCE ODSOUZENÝCH

Jaké jsou podmínky korespondence?

Odsouzený má právo přijímat a na svůj náklad odesílat korespondenci bez omezení, pokud zákon nestanoví jinak. Vězeňská služba je oprávněna provádět kontrolu korespondence, přitom je oprávněna seznámit se s obsahem zasílaných písemností. Pokud obsah korespondence zakládá podezření, že je připravován nebo páčán trestný čin, Vězeňská služba korespondenci zadrží a předá ji orgánu činnému v trestním řízení. Kontrola korespondence mezi odsouzeným a advokátem zmocněným odsouzeného zastupovat, mezi odsouzeným a státními orgány České republiky nebo diplomatickou misí anebo konzulárním úřadem cizího státu anebo mezi odsouzeným a mezinárodní organizací, která podle mezinárodní úmluvy, jíž je Česká republika vázána, je příslušná k projednávání podnětů týkajících se ochrany lidských práv, je nepřipustná. Tato korespondence se adresátu odesílá a odsouzenému doručuje neprodleně. Odsouzenému, který neumí nebo nemůže číst anebo psát, Vězeňská služba zajistí, aby mu byla došlá korespondence přečtena, nebo mu poskytne písařskou pomoc při sepisování žádostí, podání a stížností státním orgánům a mezinárodním organizacím a při dopisování s advokátem. Pro korespondenci odsouzených se na přístupném místě zřizují uzamykatelné schránky, do kterých ji odsouzení mohou vložit, pokud ji neodevzdají vychovateli. V zalepené obálce se odevzdává pouze korespondence mezi odsouzeným a advokátem zmocněným odsouzeného zastupovat, mezi odsouzeným a státními orgány České republiky nebo diplomatickou misí anebo konzulárním úřadem cizího státu anebo mezi odsouzeným a mezinárodní organizací, která podle mezinárodní úmluvy, jíž je Česká republika vázána, je příslušná k projednávání podnětů týkajících se ochrany lidských práv. Schránky se vybírají denně v pracovních dnech. Korespondence

vedená v českém jazyce a cizojazyčná korespondence, kterou věznice může zkontrolovat vlastními prostředky a jež nezakládá podezření, že je připravován nebo páčán trestný čin, musí být odeslána neprodleně, nejpozději následující pracovní den. Korespondenci, v níž odsouzený podává opravný prostředek ve smyslu právních předpisů a Vězeňské službě je tato skutečnost známa, opatří pověřený zaměstnanec Vězeňské služby prezentačním razítkem věznice a datem, kdy bylo takové podání učiněno. Na žádost odsouzeného mu pověřený zaměstnanec Vězeňské služby potvrdí převzetí takového podání s uvedením data převzetí. Pokud jsou k písemnému sdělení přiloženy jiné věci než knihy, denní tisk, časopisy a věci potřebné k vedení běžné korespondence, považuje se zásilka za balíček.

TELEFONOVÁNÍ ODSOUZENÝCH

Jaké jsou možnosti vězňených osob telefonovat?

Odsouzenému se v odůvodněných případech umožní použití telefonu ke kontaktu s osobou blízkou. V zájmu nápravy odsouzeného nebo z jiného závažného důvodu lze odsouzenému povolit použití telefonu ke kontaktu s jinou osobou, než je osoba blízká. Náklady spojené s použitím telefonu hradí odsouzený. Nejde-li o telefonáty mezi odsouzeným a advokátem zmocněným odsouzeného zastupovat, mezi odsouzeným a státními orgány České republiky nebo diplomatickou misí anebo konzulárním úřadem cizího státu anebo mezi odsouzeným a mezinárodní organizací, která podle mezinárodní úmluvy, již je Česká republika vázána, je příslušná k projednávání podnětů týkajících se ochrany lidských práv nebo mezi odsouzeným a zaměstnanci obce s rozšířenou působností zařazenému do obecního úřadu pověřeného zajišťováním sociálně právní ochrany dětí při výkonu jeho oprávnění navštěvovat mladistvého a hovořit s ním bez přítomnosti třetí osoby, je Vězeňská služba oprávněna se s telefonáty seznamovat formou odposlechu. Oprávnění Vězeňské služby seznamovat se s obsahem telefonátů je realizováno zpravidla kontrolou záznamu telefonátů na záznamovém médiu, výjimečně přímým odposlechem ředitelem věznice pověřeným zaměstnancem Vězeňské služby. Pokud obsah telefonátu zakládá podezření, že je připravován nebo páčán trestný čin, Vězeňská služba předá záznam telefonátu orgánu činnému v trestním řízení, v případě přímého odposlechu hovor přeruší a událost oznámí. O umožnění telefonického hovoru na povolené telefonní číslo odsouzený žádá vychovatele.

NÁVŠTĚVY ODSOUZENÝCH

Odsouzený má právo přijímat v čase určeném ředitelem věznice návštěvy blízkých osob po dobu celkem 3 hodin během jednoho kalendářního měsíce. Odsouzeného mohou současně navštívit nejvýše 4 osoby včetně nezletilých dětí. Nezletilé děti ve věku do 15 let se mohou zúčastnit návštěvy pouze v doprovodu osoby starší 18 let. Návštěvu z naléhavých rodinných nebo osobních důvodů může ředitel věznice nebo jím pověřený zaměstnanec Vězeňské služby povolit častěji i mimo původně určený čas. V zájmu nápravy odsouzeného nebo z jiného závažného důvodu lze odsouzenému povolit návštěvu jiných než blízkých osob. Ředitelé věznic mohou ve zvlášť odůvodněných případech povolit návštěvu mezi odsouzenými, kteří jsou blízkými osobami. Náklady předvedení hradí v takovém případě odsouzení rovným dílem, nedohodnou-li se jinak. Ředitel věznice může v odůvodněných případech rozhodnout, že se návštěva z bezpečnostních důvodů uskuteční v místnosti, kde je návštěvník od odsouzeného oddělen přepážkou. Odsouzenému může ředitel věznice povolit v souvislosti s návštěvou opuštění věznice, lze-li mít důvodně za to, že tím nebude ohrožen účel výkonu trestu. Návštěvy odsouzených probíhají zpravidla v místnostech k tomu určených. Jsou organizovány v denní době zpravidla ve dnech pracovního volna nebo pracovního klidu. Při návštěvách jsou odsouzení povinni chovat se k ostatním osobám přítomným při návštěvách slušně a ohleduplně. Nesmějí odevzdávat nebo přijímat peníze, dopisy nebo jiné věci, s výjimkou věcí povolených ředitelem věznice nebo jím pověřeným zaměstnancem Vězeňské služby. Zaměstnanec Vězeňské služby je oprávněn návštěvu přerušit nebo předčasně ukončit, jestliže odsouzený nebo návštěvníci přes upozornění porušují pořádek, kázeň nebo bezpečnost věznice. Vstup do prostor věznice vyhrazených pro provádění návštěv odsouzených se návštěvníku staršímu 15 let umožní po předložení

platného občanského průkazu, pasu nebo jiný průkaz totožnosti, vydaný cizím státem, který ČR uznává. Vstup na základě potvrzení o ztrátě občanského průkazu se neumožní, pokud není opatřeno fotografií. Pro návštěvníky odsouzených je zřízena vhodně vybavená čekárna. V čekárně jsou k dispozici právní předpisy, vnitřní řád věznice a základní informace, zejména o finančních a materiálních náležitostech odsouzených a o zabezpečení jejich zdravotní péče.

SPOLUPRÁCE S NEVLÁDNÍMI ORGANIZACEMI

Vazební věznice Olomouc dlouhodobě spolupracuje se Sdružením Podané ruce v Programu práce s klienty v konfliktu se zákonem. Toto občanské Sdružení si klade za cíl poskytovat kvalitní služby v oblasti prevence a léčby drogových závislostí a kromě jiného i rozvíjet spolupráci v lokálních komunitách zaměřenou na zvládnutí drogového problému. Průběžně dle zájmu vězněných osob jsou realizována individuální setkání s obviněnými a odsouzenými. Jejich smyslem je kontaktovat uživatele drog ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, reagovat na jejich aktuální drogovou a kriminální situaci, motivovat je nejen k abstinenci během pobytu ve vězení, ale ke změně dosavadního způsobu života a abstinenci na svobodě a vytvářet návaznost v následné péči po propuštění z vězení. Pro odsouzené pracovníci Sdružení Podané ruce realizují i tematické přednášky zaměřené zejména na protidrogovou prevenci. Duchovní péči zajišťuje a koordinuje kaplan, který s odbornými zaměstnanci spolupracuje v oblasti duchovní služby, přičemž se podílí zejména na provádění individuálních a skupinových pastoračních pohovorů s vězněnými osobami a to v součinnosti s pověřenými osobami zastupující jednotlivé církve (Římskokatolická, Řeckokatolická, Pravoslavná, Evangelická, Svědkové Jehovovi) v rámci naplňování práv obviněných a odsouzených dle zákona o výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.

Příloha č. 26: Dotazník – výkon vazby

DOTAZNÍK – VÝKON VAZBY

Dobrý den,

chtěl bych Vás požádat o spolupráci na výzkumném šetření, které je součástí diplomové práce na téma „Specifikace a rozdíly výkonu vazby a trestu odnětí svobody ve Vazební věznici Olomouc“. Prosím o vyplnění dotazníku a předem děkuji za Váš čas a ochotu.

Dotazník je anonymní a veškeré poskytnuté informace budou statisticky zpracovány a použity pouze jako podklad pro výzkumnou část diplomové práce.

Zvolenou odpověď prosím označte

Pohlaví

- muž ☐
- žena ☐

Věk

- 15 – 18 ☐
- 19 – 26 ☐
- 27 – 40 ☐
- 41 – 50 ☐
- 51 – a více ☐

Vzdělání

- základní ☐
- střední ☐
- vysokoškolské ☐

Nacházím se ve:

- výkonu vazby ☐
- výkonu vazby se zmírněným režimem ☐
- výkonu vazby mladistvých ☐
- výkonu vazby z koluzních důvodů (tzv. B) ☐

Výkon vazby snáším:

- a) bez problémů
- b) přijatelně
- c) špatně

Ve výkonu vazby postrádám (vypište prosím)

Se zněním řádu výkonu vazby jsem:

- a) spokojený
- b) nespokojený a vadí mi (vypište prosím).....
- c) je mi to jedno

S nabídkou volnočasových aktivit jsem:

- a) spokojen
- b) nespokojen (proč? – vyplňte prosím).....
- c) je mi to jedno

S chováním příslušníků Vězeňské služby jsem:

- a) spokojen
- b) nespokojen
- c) je mi to jedno

S chováním občanských zaměstnanců (speciální pedagog, psycholog) jsem:

- a) spokojen
- b) nespokojen
- c) je mi to jedno

S činností sociálních pracovníků jsem:

- a) spokojen
- b) nespokojen
- c) je mi to jedno

S hygienickými podmínkami (např. s možnostmi koupání) jsem:

- a) spokojen
- b) nespokojen
- c) je mi to jedno

S úrovní lékařské péče jsem:

- a) spokojen
- b) nespokojen
- c) je mi to jedno

S možnostmi nákupu jsem:

- a) spokojen
- b) nespokojen
- c) je mi to jedno

S četností termínů a délkou návštěv jsem:

- a) spokojen
- b) nespokojen
- c) je mi to jedno

S kvalitou stravy jsem:

- a) spokojen
- b) nespokojen
- c) je mi to jedno

S možnostmi telefonických kontaktů s blízkými jsem:

- a) spokojen
- b) nespokojen
- c) je mi to jedno

Napište cokoliv, co by jste doporučili změnit na výkonu vazby. Případně se vyjádřete obsírněji k jakékoliv výše uvedené otázce

.....

Příloha č. 27: Dotazník – výkon trestu odnětí svobody

DOTAZNÍK – VÝKON TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

Dobrý den,

chtěl bych Vás požádat o spolupráci na výzkumném šetření, které je součástí diplomové práce na téma „Specifikace a rozdíly výkonu vazby a trestu odnětí svobody ve Vazební věznici Olomouc“. Prosím o vyplnění dotazníku a předem děkuji za Váš čas a ochotu.

Dotazník je anonymní a veškeré poskytnuté informace budou statisticky zpracovány a použity pouze jako podklad pro výzkumnou část diplomové práce.

Zvolenou odpověď prosím označte

Pohlaví

- muž ☐
- žena ☐

Věk

- 15 – 18 ☐
- 19 – 26 ☐
- 27 – 40 ☐
- 41 – 50 ☐
- 51 – a více ☐

Vzdělání

- základní ☐
- střední ☐
- vysokoškolské ☐

Nacházím se ve:

- výkonu trestu v Olomouci ☐
- výkon trestu vykonávám (budu vykonávat) jinde ☐

Výkon trestu snáším:

- d) bez problémů
- e) přijatelně
- f) špatně

Ve výkonu trestu postrádám (vypište prosím)

Se zněním řádu výkonu trestu jsem:

- d) spokojený
- e) nespokojený a vadí mi (vypište prosím).....
- f) je mi to jedno

S nabídkou volnočasových aktivit jsem:

- d) spokojen
- e) nespokojen (proč? – vypište prosím).....
- f) je mi to jedno

S chováním příslušníků Vězeňské služby jsem:

- d) spokojen
- e) nespokojen
- f) je mi to jedno

S chováním občanských zaměstnanců (speciální pedagog, psycholog, vychovatel) jsem:

- d) spokojen
- e) nespokojen
- f) je mi to jedno

S činností sociálních pracovníků jsem:

- d) spokojen
- e) nespokojen
- f) je mi to jedno

S hygienickými podmínkami (např. s možností koupání) jsem:

- d) spokojen
- e) nespokojen
- f) je mi to jedno

S úrovní lékařské péče jsem:

- d) spokojen
- e) nespokojen
- f) je mi to jedno

S možností nákupu jsem:

- d) spokojen
- e) nespokojen
- f) je mi to jedno

S četností termínů a délkou návštěv jsem:

- d) spokojen
- e) nespokojen
- f) je mi to jedno

S kvalitou stravy jsem:

- d) spokojen
- e) nespokojen
- f) je mi to jedno

S možností telefonických kontaktů s blízkými jsem:

- d) spokojen
- e) nespokojen
- f) je mi to jedno

Napište cokoliv, co by jste doporučili změnit na výkonu trestu. Případně se vyjádřete obsírněji k jakémukoli výše uvedené otázce

.....

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Milan Látal
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Specifikace a rozdíly výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody ve Vazební věznici Olomouc
Název v angličtině:	Specifications and differences custody and serving a prison sentence in prison Olomouc
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá institutem výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Seznamuje s činností zaměstnanců věznice při zabezpečování práv a povinností obviněných a odsouzených. Výzkumné šetření je zaměřeno na spokojenost či nespokojenost obviněných s naplňováním některých práv ve výkonu vazby a odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody.
Klíčová slova:	Obviněný, odsouzený, odborný pracovník, výkon vazby, výkon trestu odnětí svobody, vězeňství, práva a povinnosti, lidská práva, humanismus.
Anotace v angličtině:	This thesis deals with the Institute of custody and execution of a punishment of imprisonment. It explains the activities of the prison staff in ensuring rights and obligations of accused and convicted. The research is focused on satisfaction or dissatisfaction with the implementation of the accused from exercising certain prisoners rights in custody and imprisonment.
Klíčová slova v angličtině:	Accused, convicted, Specialist, custody, prison sentences freedom, prison, rights and duties, human rights, humanism.
Přílohy vázané v práci:	27 příloh
Rozsah práce:	96 stran
Jazyk práce:	Český jazyk